“Sunt suflet în sufletul neamului meu...”
GEORGE COŞBUC - 150

Antologie de Nicolae Băciuţ

“Sunt suflet în sufletul neamului meu...” GEORGE COŞBUC 150

Antologie de Nicolae Băciuţ

Editura VATRA VECHE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

BĂCIUŢ, NICOLAE
„Sunt suflet în sufletul neamului meu....”. George Coşbuc - 150. Târgu-Mureş: Editura Vatra veche, 2016, Ed. lector Nicolae Băciuţ;
ISBN 978-606-546-283-1
I. Băciuţ, Nicolae (Pref.)

821.135.1-31

Coperta de Nicolae Băciuţ

Editura VATRA VECHE
Târgu-Mureş, str. Ilie Munteanu nr. 29
Apărut 2016

Lector: Nicolae Băciuţ
Tehnoredactare: Sergiu Paul Băciuţ
Format 16/61x86, coli tipo 16

Tiparul executat la INTERMEDIA GROUP
Târgu-Mureş, str. Revoluţiei Nr. 8
ROMÂNIA

NICOLAE BĂCIUŢ

„Sunt suflet în sufletul neamului meu....”

Există numeroase nedreptăţi ale istoriei literare după decembrie 1989, cu ierarhii bulversate, cu excluderi încrâncenate, cu omisiuni flagrante.

Lista este prea lungă şi nu constituie obiectul acestor însemnări, care vizează doar un caz, cel al lui George Coşbuc, autor canonic de notorietate, scos din manuale în cel mai pur registru stalinist.

Probabil că îngropată fiind agricultura românească, trebuia îngropat şi „poetul ţărănimii”, falsă etichetă aplicată unui autor de calibru academic, traducător din opere celebre, om al veacului său, având nu doar sentimentul istoriei, ci căutând şi sensurile mitologice ale acesteia.

Anul 2016 marchează împlinirea a 150 de ani de la naşterea sa. Centenarul naşterii sale a fost sărbătorit fabulos la Hordou, de o amploare cum nu s-a mai întâlnit până la acea dată, 1966, poate cea mai fastuoasă manifestare omagială dedicată vreunui scriitor român.

La o jumătate de veac de la centenar, după o prezenţă consistentă în manuale şi în bibliografia şcolară, această nouă aniversare îl găseşte pe autor aruncat în debaraua literaturii, cum i-ar plăcea unui măcelar de istorie literară să spună/facă, cel care l-a aruncat acolo până şi pe Eminescu.

Revista *Vatra veche* se simte legată o dată în plus de destinul lui George Coşbuc, prin însăşi destinul ei, conectat la una din strălucitele opere publicistice a lui Coşbuc, revista *Vatra*, apărută în 1894, reuşind ca în doar 44 de numere apărute până în august 1896 să scrie o pagină memorabilă a presei literare româneşti.

Prin revista *Vatra*, seria 1971, *Vatra veche* se leagă de revista celor trei – Caragiale, Slavici şi Coşbuc – asumându-şi

în bună măsură programul celor două publicaţii, adaptat, fireşte, la condiţiile secolului XXI.

Timp de mai bine de un an, tocmai pentru a nu ne sufoca pe ultimii o sută cincizeci de metri, revista *Vatra veche* a găzduit un serial dedicat vieţii şi operei lui George Coşbuc, din perspectiva istoriei literare, dar şi prin prisma orizontului de veac XXI.

Gestul nostru de a publica această antologie, s-ar vrea măcar o reverenţă la ceas aniversar, pentru că o aniversare nu e un scop în sine, ci oportunitatea fericită de a reveni asupra unei opere, cu instrumente noi de lectură şi cu alţi cititori, din succesiunea generaţiilor ultime, mai puţin dedate la aromele clasice ale poeziei româneşti.

Am trecut în revistă destinul editorial al cărţilor lui George Coşbuc şi, cu siguranţă, el este un privilegiat al sorţii, fiind publicat în sute de mii de exemplare, în ediţii de cele mai diverse calibre şi destinaţii, de la ediţiile pentru copii, la ediţiile de factură academică.

Aceasta decenii la rând, atât în antumitatea cât şi în postumitatea operei sale.

În ultima vreme însă, după o logică didactică greu de înţeles, opera lui George Coşbuc a fost pusă pe linie moartă, fiind lipsită de mijlocul cel mai sănătos de menţinere a unei opere în actualitate, existenţa în manualele şcolare.

Un astfel de tratament îngustează interesul pentru opera coşbuciană, pe termen lung, pentru că s-a rupt o verigă din lanţul destinului acesteia.

Vor avea de suferit şi reeditările, pentru că scade piaţa cărţii coşbuciene.

Deşi, la aproape o sută de ani de la moartea poetului de la Hordou, opera acestuia mai are un cuvânt de spus despre noi, despre locul şi rostul nostru în lume, rămânând o piesă de bază a memoriei noastre culturale şi nu numai!

Ne susţine în convingerile noastre, prin vocea sa autoritară, un alt scriitor important al literaturii române, Liviu Rebreanu, cel care scria la câteva zile de la moartea poetului, în 14 mai 1918, în ziarul bucureştean *Lumina*: „Coşbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii românești. Ardelean a rămas toată viața. Până și în graiul viu păstrase o notă ardelenească, particulară, care îi ședea bine. Aici în țară, dragostea lui a fost pentru cele șase milioane de țărani. Simțea o fraternitate profundă cu dânșii ... A răsărit deodată, fără să-l știe nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor și bisericuțelor bucureștene. Și a biruit împotriva tuturor celor scufundați în inimații și neputințe. A adus lumină, sănătate, voioșie. Scrisul lui Coșbuc trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc."

Nu putem să nu-l invocăm și pe Nicolae Iorga, cel care afirma că *„poezia lui Coșbuc este de o virtuozitate extraordinară"*. Iar George Călinescu vine să pecetluiască o operă: „*Coşbuc nu este numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare, profund original* (…)".

La relectură, poezia lui George Coşbuc, oricât de grea este povara timpului care a generat-o, are suficiente virtuţi care să o impună în continuare în conştiinţa unui public care va şti să ia din această poezie ceea ce e pulbere de aur, lăsând deoparte zgura vremurilor.

Interesant e că procupările din ultima perioadă pentru opera lui Coşbuc capătă relief mai ales prin contribuţiile unor ardeleni, de la Gavril Istrate la Petru Poantă, de la profesorii Marin Iancu la Maria-Daniela Pănăzan, şi nu în ultimul rând, de la academicianul Ioan-Aurel Pop, la eleva Alina Camelia Stanciu, parcă vrând să argumenteze cei doi din urmă că redescoperirea lui Coşbuc nu ţine nici de vârstă şi nici de calificarea profesională.

E acesta un semn bun, e certitudinea că filonul de poezie coşbuciană se poate şi este exploatat, dincolo de încrâncenări administrative sau lene a receptării, cu acuze de vetusteţe.

Ca în cazul marilor poeţi, şi opera lui George Coşbuc cu identitate stilistică vădită, are substanţă şi unitate.
În rotundul ei de puţin peste trei decenii, opera lui Coşbuc are relief. Simpla trecere în revistă acum, la ceas aniversar, este de evidenţă irefutabilă: poezie, proză, publicistică, traduceri. Înfocat gazetar, contributor la diverse publicaţii literare, de la *Tribuna* la *Vatra,* de la *Foaie ilustrată* la *Sămănătorul....,* George Coşbuc se constituie în figura cea mai proeminentă a spaţiului transilvan de la sfârşit de secol al XIX-lea şi început al secolului al XX-lea, fiind, alături de Rebreanu, Slavici, mai apoi Blaga, temelia pe care se aşează o întreagă literatură a acestui neam.

Coşbuc nu este nici "poetul ţărănimii", nici al satului transilvan, el e poetului sentimentului românesc al fiinţei. E poetul imortalizării unei lumi care se pierde în neantul lumii, trecând-o indirect în mit. E poezia unei arhaicităţi care s-a pierdut treptat, s-a degradat sau s-a transformat în altceva, lipsit de identitate şi vigoare. E poezia unei spiritualităţi care-şi trăi momentele ei de sublim şi irepetabil.

Sentimentul românesc al fiinţei nu va putea fi priceput şi perceput fără opera lui Coşbuc.

Racordarea literaturii româneşti la marea literatură a lumii a găsit în poetul din Hordou pe cel care a înţeles complementaritatea devenirii umane.

Şi de aceea, opera lui Coşbuc merită un nou început, o nouă lectură.

Această antologie este doar o parte din ceea ce speram să fie atunci când mi-a venit ideea acestui proiect.

Am făcut ceea ce s-a putut. Poate că vor reuşi alţii mai mult. Dacă nu acum, mâine, pentru că pentru opera poetică, epică, publicistică, pentru traducerile lui Coşbuc, există un mâine, care aşteaptă să-şi intre în drepturi.

DUMITRU HURUBĂ

GEORGE COŞBUC
20 septembrie 1866 – 9 mai 1918
- 150 de ani de la naştere -

George Coşbuc este încă unul dintre clasicii *reconsideraţi* ai literaturii române şi declaraţi „depăşiţi" de către majoritatea producătorilor de literatură postdecembristă şi, mai ales, *fesbukistă*. În esenţă, noul curent literar, *fesbukismul*, în care îşi bălăcesc fericiţi neputinţele creative tot mai numeroşi agramaţi, ameninţă cu distrugerea tuturor opreliştilor care ar putea să le deranjeze evoluţia spre ocuparea, dacă nu a primului loc, măcar a unuia de pe podium… În consecinţă, şi apropiindu-ne până spre Marin Preda, Augustin Buzura, Mihai Sin, Adrian Păunescu… şi chiar mereu invocatul şi adesea necititul Nichita Stănescu, precum şi alţi clasici mai… contemporani, de fapt, cam toată literatura din perioada '44 - '89 are, nu-i aşa?, iz comunist, mulţi scriitori fiind turnători-informatori la securitate, proletcultişti învederaţi şi *fani* ai ideologiei comunist-ceauşiste… În concluzie: o literatură-dezastru, o literatură care a coborât ştacheta valorii până la a se autoelimina din istoria literară! Mai bine fără! Trebuie schimbat totul, ne trebuie o altă nouă literatură, fără mentalităţi de tip comunist şi, cu deosebire, fără cenzură, doar avem libertate şi democraţie, doar avem mărinimoasa reţea de socializare *Facebook*, nu-i aşa? Aşadar, pe *fesbuc*, fraţilor şi colegilor de breaslă, până nu e prea târziu! Cu lirica, înainteeeee, marş! Uraaaa! „*A noastră e izbânda!*", zise careva mai demult. Cine!? A, Coşbuc, „*ţărănistu*"? Ok, lasă…

Drept care, bine că venii '89-le de ne scăpă de eminescisme, coşbucisme, topîrcenisme, arghezisme, blagisme, blandianisme, sorescisme!... Preda, Breban, Sorescu, Sin,

Bănulescu…? Creară o literatură de referinţă, toată, cam toate scrierile postbelice au doar valoare bună pentru a putea fi motivate *reconsiderările*! Ok-ok, ăştia sunt mai dincoace, dar alde Macedonski, Topîrceanu, Iosif, Anghel, Pillat ş. a., pot fi ignoraţi fără probleme? Cum de nu! Cât despre Coşbuuuuc… A, ăla cu *Noi vrem pământ*, *Nunta Zamfirei*, *Iarna pe uliţă,* zis „poetul ţăranilor?" Să apară ăsta pe Fesbuc? Hai, mă! Vetust, ca şi ceilalţi! Ce naiba, în era *fesbukismului* timpuriu spre înfloritoare viaţă şi perenitate, deja începând să fie multilateral dezvoltat, ne întoarcem la *Prin vişini vântul în grădină*? Păi, nici nu mai prea avem pomi fructiferi, aşa că… Un depăşit, încă un intrus în poezia actuală – oho!

Însă, convine - nu convine unora, **GEORGE COŞBUC**, nu va fi niciodată un „depăşit", ci, dimpotrivă, el va rămâne în istoria literaturii române ca un poet de referinţă, ca unul dintre scriitorii români care a impus în creaţia sa poetică o tehnică fără precedent, în realitate, unică în literatura noastră clasică şi contemporană, şi de-o prospeţime luminos-relaxantă. El este şi va rămâne „poetul de suflet", cel pe care îl regăsim cu plăcere şi bucurie, în care ne regăsim pe noi şi trăirile noastre, fără epatante figuri de stil, fără metaforizări inutile, fără a transforma sentimentele tinereţii în psalmodieri erotice, dimpotrivă, totul existând într-o stare perfect naturală într-o atmosferă în care, peste puterea şi voinţa noastră, ne implicăm sufleteşte încă de la primele versuri. Apoi: e suficient să i se pronunţe numele, fie şi *C. Boşcu*, un pseudonim-anagramă cu care a debutat şi, automat, ne vin în minte, dacă nu versuri, sigur câteva titluri de poezii. Pentru că, după Eminescu, el rămâne cea mai importantă şi mai puternică individualitate lirică din literatura română, în primul rând datorită priceperii şi talentului cu care a exploatat, până la a-l epuiza, întregul *zăcământ* de ritualuri, tradiţii, întâmplări, momente, situaţii şi obiceiuri din viaţa satului din nordul Ardealului. S-a mai spus: cel puţin din acest punct de vedere, poetul năsăudean este un

caz unic lirica românească, atât clasică, oricât s-ar forţa lucrurile spre… altfel, cât şi, mai ales, contemporană, respectiv cea considerată, în general, ca fiind un fel maidan în perimetrul căruia limba română poate fi terfelită sau utilizată după chipul şi asemănarea poetaştrilor de ocazie. Tot mai mulţi şi mai agramaţi. De talent nici nu mai poate fi vorba…

Revenind: GEORGE COŞBUC s-a născut la 20 septembrie 1866, fiind al optulea la număr dintre cei 14 copii ai preotului greco-catolic Sebastian Coșbuc și ai Mariei, fiica preotului greco-catolic Avacum din Telciu, eveniment care a avut loc în satul Hordou, comitatul Bistrița-Năsăud, județul Bistrița-Năsăud, sat care peste ani, îi va purta numele şi unde, viitorul poet îşi va petrece şi copilăria. După aflarea şi însuşirea primelor noţiuni de ştiinţa învăţăturii, „predate" de țăranul Ion Guriță, locuitor al unui sat vecin, copilul Coşbuc învaţă să citească, încă de la vârsta de cinci ani, sub îndrumarea diacului Tănăsucă Mocodean, însă cursurile şcolii primare le începe la Salva, localitate unde tatăl său era preot, de unde se transferă, încă din primul an şcolar la Telciu (1874-1876) unde se familiarizează destul de bine cu limba germană şi unele literaturi clasice, terminând clasa a patra primară la… Năsăud, oraş în care se şi înscrie în clasa întâi de gimnaziu (1876), urmând apoi cursurile liceului (1876-1884). Trebuie notat că la Năsăud ia fiinţă societatea literară „*Virtus romana rediviva*"(1870) în a cărei revistă *manuscrisă* ***Musa someşană***, George Coşbuc îşi va publica primele creaţii poetice de valoare modestă: *Stâncile strig' amin, Învăţăm, Pepelea din cenuşă, Soarta lor, Tablou etc.* (1882-1883). Apropo: iată şi mărturisirea lui George Coşbuc despre primele sale încercări literare: *„Cea dintâi poezie am publicat-o la vârsta de 15 ani într-o foaie pedagogică din Ardeal. N-o mai am și nici nu știu ce era, însă îmi amintesc ca a fost o poezie de dragoste. Am publicat apoi fel de fel de încercări prin toate foile ardelenești."*

După absolvirea liceului cu examen de bacalaureat (1884), îl găsim înscris la Universitatea din Cluj, Facultatea de Filozofie, pe care nu o absolvă însă, frecventând doar câteva semestre în decurs de 3 ani, 1884-1887… Oarecum descurajat de atmosfera din facultate, dar mai mult la îndemnul tatălui, se gândeşte serios să urmeze Seminarul teologic din Gherla. Între timp, scrie mult şi este publicat în revista ***Tribuna*** din Sibiu, condusă de Ioan Slavici, cu poezia *Filozofii şi plugarii*, decembrie 1884, fiind, pare-se, adevăratul său debut, text semnat C. Boşcu, iar Iosif Vulcan îi publică în revista ***Familia*** din Oradea două poezii – în ambele reviste colaborările fiind semnate cu pseudonimul C. Boşcu (1885), dar cu numele întreg *Blestem de mamă*, *Pe pământul turcului* şi *Angelina*. După cum s-a putut constata de istoricii literari, perioada cuprinsă între anii 1884 – 1890, este una dintre cele mai fertile ale poetului. Astfel, sunt de amintit, între altele: *Atque nos*, *Fata craiului din cetini, draga mamei ş. a.* (1886); *Izvor de apă vie, Fulger*, *Brâul Cosânzenei* (1887) – publicate în ***Tribuna*** (1887-1889). De reţinut că, în luna august al anului respectiv, „*Slavici îl dibui şi-l aduse la Sibiu, dându-i 60 de florini pe lună ca să noteze la gazetă preţurile din piaţă*,” (p. 584). Despre noul sosit, Slavici notează: *„De vreo două săptămâni avem aici pe Coșbuc, un admirabil băiat de vreo 21 de ani, unul din cele mai distinse capete”*. Anii 1887, şi mai cu seamă 1888-1889 sunt consideraţi de însuşi Coşbuc, acum redactor la *Tribuna,* ca fiind printre cei mai prolifici din perioada lui de tinereţe, iar creaţia sa începe să intre în atenţia criticii literare ardelene (1888). Aceasta şi pentru că poetul face, treptat, o trecere de la „balada populară” la „idilă”, gen de creaţie în care continuă să se simtă tot mai pregnant tematica vieţii de la ţară: *Mânioasa*, *Nu te-ai priceput*, *Rodovica*, *Rada, Fata Morarului*, *Crăiasa zânelor etc.*, iar în revista *Tribuna* nr. 108 din 24 mai 1888, i se publică una dintre cele mai reprezentative şi mai frumoase poezii, *Nunta Zamfirei*, „*ce atrase atenţia lui Maiorescu*” (G.

Călinescu, **Istoria…**, p. 584). Un an mai târziu, „*în toamna lui 1889, chemat la Bucureşti, George Coşbuc trece în România. O nouă etapă începe în viaţa poetului*” (G. Scridon, I. Damşa, p. 7), aceasta şi pentru că este angajat funcţionar – ajutor-desenator – la Ministerul Cultelor, de unde îşi cere demisia la 1 martie 1891, fără să-i fie aprobată de ministrul G. Dem. Teodorescu. Este anul în care, revista ***Tribuna*** îi publică poeziile *Pe lângă boi, Rea de Plată, Trei, Doamne, şi toţi trei* ş. a., iar în anul 1892, în ***Lumea ilustrată*** i se publică poeziile: *Noapte de vară*, *Vestitorii primăverii*, *Rugămintea din urmă*, *ş. a.*, iar în unele periodice, începând în anul 1893, publică: *Recrutul, Cântecul fusului, Subţirica din vecini*, *Duşmancele, Moartea lui Fulger* etc. etc. În acest an, în luna iunie, are loc în viaţa poetului un eveniment foarte important: la Editura librăriei SOCEC publică *volumul de debut* ***Balade şi idile*** (258 pagini), pregătit pentru tipar, ca primă versiune, încă din anul precedent. Cartea este primită cu recenzii avantajoase în mai multe reviste de cultură, cum ar fi: *Familia*, *Tribuna, Convorbiri literare*, iar în revista *Moftul român* din 2 iunie, 1893, apare o recenzie, se pare semnată de însuși Caragiale, în care se spune: *„Pe câmpul vast al publicisticii române, pe care crește atâta spanac des și abundent, a apărut în sfârșit zilele acestea și un copac și e așa de mândru și așa de puternic, că mii și mii de recolte de buruieni se vor perinda și el va sta tot mereu în picioare, tot mai sănătos și mai trainic, înfruntând gustul actual și vremea cu schimbările ei capricioase și făcând din ce în ce mai mult fala limbii noastre românești – un volum de* Balade și idile *de George Coșbuc.”* De asemenea, despre acelaşi volum de debut, Alexandru Vlahuţă notează: „*E unul dintre cei mai talentaţi poeţi pe care îi avem azi şi, ceea ce e rar la noi, Coşbuc are în poezie un stil al lui particular: adesea versurile lui, prin claritatea şi structura lor neobişnuită te surprind cu o scăpărare de lumină neaşteptată.”* (Din *Prefaţa* la vol. **Poezii**, semnată de Gh. Şovu, Editura Tineretului, 1966,

p. 15), O scurtă prezentare a evenimentului în discuţie, apare şi în revista ***Românul literar,*** nr. 19 din 13 iunie… Însă, nu putem trece mai departe fără a puncta un amănunt: la sfârşitul volumului, autorul încearcă să se disculpe din acuzaţiile care i se aduseseră după apariţia primei sale cărţi, notând: *„De când am început să scriu, m-a tot frământat ideea sa scriu un ciclu de poeme cu subiectele luate din poveștile poporului (și să leg astfel ca să le dau unitate și extensiune de epopee, ca și Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger, Fulger, Tulnic și Lioara, Craiul din cetini, Laur bolnav, Patru portărei și altele vreo câteva nepublicate. Am părăsit ideea din pricina că am făcut greșeala să încep a scrie poemele în două feluri de metre - unele în versuri de 14 silabe, altele în versuri de 8 silabe.”*

Debutul, din păcate, a fost dublat de un alt eveniment care, va dura nu mai puţin de zece ani, respectiv: „*Începe procesul literar Coşbuc, deschis de obscurul poet şi traducător Grigori N. Lazu. Acestuia i se alătură Anton Bacalbaşa. Procesul continuă aproape zece ani, cu participarea lui Vlahuţă, Evolceanu, Iorga, Gherea, ca apărători ai lui Coşbuc, printre duşmanii acestuia, alături de Lazu, numărându-se şi Alexandru Macedonski*” (p. 8)..*”*

Concret: în a doua jumătate a lunii august a aceluiaşi an 1893, apare la Iaşi filada *Adevărul asupra poeziilor d-lui Gh. Coșbuc*, semnată de grefierul judecătoresc N. Lazu, prin care Coşbuc este acuzat că, măcar o parte din poeziile cuprinse în volum sunt plagiate după creaţii din folclor. Afirmaţiile grefierului declanşează respectivul proces literar care va dura aproape un deceniu. În această ordine de idei, D. Evolceanu are o intervenție în numele revistei *Convorbiri literare*, agreată de Maiorescu, precum şi de scriitorii Alexandru Vlahuță și Nicolae Iorga, care iau, în cele din urmă, apărarea poetului, în timp ce, de la Berlin, filozoful şi omul politic român, P. P. Negulescu, îi scrie lui Maiorescu, la *Convorbiri literare: „M-a indignat în adevăr peste măsura infamia scandalului ce se face*

cu bietul Coșbuc. E un veninos asalt de pigmei în contra unui incontestabil talent literar..."

Ca un apendice la cele de mai înainte, mi se pare firesc şi interesant să adaug aici că Macedonski, autorul cunoscutei şi denigratoarei epigrame anti Eminescu (1883): „*Un X, pretins poet, acum/S-a dus pe cel mai jalnic drum./L-aş plânge, dacă-n balamuc/Destinul său n-ar fi mai bun;/Căci până ieri a fost năuc/Şi nu e azi decât nebun!,* a făcut parte, în cazul acelui proces, din tabăra duşmanilor lui Coşbuc…

Oricum, marele poet năsăudean-ardelean, va rămâne în istoria literaturii române *şi* în calitate de redactor al uneia dintre cele mai importante reviste, de fapt fiind vorba despre o publicaţie-simbol a publicisticii noastre literare de la sfârşitul secolului al XIX-lea. Este vorba despre cunoscuta revistă bilunară ***Vatra***, editată la Bucureşti începând cu 1 ianuarie 1894, gândită ca un fel de *vlăstar* al *Daciei literare* și al *Tribunei* şi va apărea doar în 44 de numere, de două ori pe lună, până în august 1896. Publicația, culturală și literară, de orientare pronunţat tradiționalistă, i-a avut ca directori pe I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc, apreciat deja ca scriitor, pentru că acumulase multă experienţă în munca de redacție. Să avem în vedere că revista, deşi se tipărea la Bucureşti, scopul său clar era de a se adresa populaţiei preponderent din Ardeal, ceea ce spune mult despre rolul şi importanţa în viaţa revistei a lui Coşbuc şi Slavici. De altfel, un amănunt semnificativ sprijină cele de mai sus: editorul *Vetrei* nu era altul decât C. Sfetea, viitorul socru al lui George Coşbuc, pe banii căruia era şi tipărită revista… *Vatra*, subintitulată „*Foaie ilustrată pentru familie*", dar, „*Adevăratul conducător al* Vetrei *era G. Coşbuc.*" (p. 8).

Se cuvine să menţionez aici că: „*La 1 iunie 1895, se căsători* (Coşbuc, n. m. D. H.), *cu Elena, sora editorului C. Sfetea, începând de aici încolo o viaţă paşnică, timidă, de cetitor şi* <u>compilator</u> (subl. D.H.) *de toate, fără sistemă.*" (G.

Călinescu, ***Istoria literaturii…***, p. 584). Despre acelaşi: „*Se căsătoreşte, la Bucureşti, cu Elena Sfetea; cununia religioasă are loc la Câmpina.*” (G. Scridon – I. Domşa, ***George Coşbuc***, Editura Academiei R. P. R. Bucureşti, 1965, p. 8).

În paranteză fie spus, cel de-al doilea eveniment de importanţă majoră în viaţa poetului are loc în acelaşi an: la 11 august 1895 se naşte la Craiova Alexandru Coşbuc, unicul fiu al poetului, mort în seara zilei de 26 august 1915, în urma unui accident de automobil la ieşirea din Tg.-Jiu spre Băleşti-Turnu Severin, ca urmare a ruperii barei de direcţie, din cauza vitezei neadaptate. În legătură cu tragedia care l-a marcat profund pe poet, în volumul *Bilete de papagal* (1946), Tudor Arghezi notează: „*De la un timp, din George Coşbuc rămăsese o schemă palidă şi fugară.*”, iar în *Adevărul literar şi artistic* (14 februarie 1937), găsim următoarea însemnare a lui Liviu Rebreanu: „*Pierderea aceasta (...), i-a zdrobit orice încredere în viaţă.*” Istoricii literari, comentatorii, analiştii şi cercetătorii, au ajuns la concluzia – firească de altfel, că moartea fiului său a avut consecinţe clar nefaste, Coşbuc nemaireuşind să-şi revină la normalul său de viaţă şi creaţie, până la sfârşitul zilelor, din acest punct de vedere trăirea şi retrăirea tragicei întâmplări ni-l aduce în minte pe Haşdeu, după moartea fiicei sale Iulia…

Închis paranteza.

…Din păcate, noua revistă, bilunară, a apărut doar în 44 de numere, cum spuneam, respectiv până în august 1896. De menţionat este şi un amănunt aproape simbolic-repezentativ pentru rosturile lui Coşbuc la *Vatra*: Ioan Slavici, într-un fragment din *Amintirile* sale, menţionează: „*Când noi, Caragiale, Coşbuc şi eu, am luat cu C. Sfetea, înţelegerea să publicăm* Vatra*, ne puneam nădejdea în Coşbuc, pe care-l ştiam înzestrat cu multe şi mari destoinicii şi totodată şi muncitor. Editorul rămânea deci răzămat numai în Coşbuc. Ne întâlneam, ce-i drept, adeseori ca să stăm de vorbă, dar acela care muncea era Coşbuc, numai el, şi mai ales mulţumită*

ostenelilor lui a fost Vatra *o revistă ilustrată care poate fi citită şi azi cu plăcere*”. Este acesta un adevăr care nu poate fi contestat, nici măcar comentat, fiindcă, dintr-o privire ne dăm seama cum stăteau lucrurile având în vedere că *năsăudeanul*, pe lângă experienţa redacţională, devenise cunoscut nu doar prin talent şi hărnicie. Ca urmare, după ce s-a stabilit colectivul de redacţie, Coşbuc a devenit omul de bază dintre cei trei directori, Slavici-Caragiale-Coşbuc.

În acest context, prezentul comentariu va readuce în discuţie numele, viaţa şi opera acestui mare poet ardelean, fixat cumva, pe nedrept, zic eu, cu sintagma „poet al ţărănimii”, pentru că el, nici într-un caz, nu poate fi *sechestrat* într-un câmp de creaţie anume, având în vedere adevărul că nu s-a limitat doar la a scrie… „*balade şi idile*”, cu tematică exclusivă din viaţa satului ardelean, ci şi-a demonstrat personalitatea complexă prin abordarea cu aceeaşi responsabilitate, talent şi respect faţă de cititor, atât gazetăria, proza chiar, cât şi, cu deosebire, traducerile, spre exemplu. Sigur că elementul *forte* în creaţia sa îl constituie poezia, ilustrarea ca nimeni altul a vieţii din mediul rural – seva care a fost o permanentă materie primă de bază, însă nivelul şi valoarea exploatării acesteia depăşeşte cu mult o simplă fotografiere a realităţii satului ardelean. Este un adevăr pe care îl aflăm transfigurat minunat în poezia ***Poetul***: „*Sunt suflet în sufletul neamului meu/Şi-i cânt bucuria şi-amarul –/În ranele tale durutul sunt eu,/Şi-otrava deodată cu tine o beu/Când soarta-ţi întinde paharul*(...)”. (Flacăra, I, 1911, nr. 1, 22 oct., p. 3, şi în vol. ***Fire de tort***, 1960, cu o *Prefaţă* de Al. Săndulescu).

Pe de altă parte, parcurgând întreaga creaţie coşbuciană, aprecierile de mai sus nu par deloc exagerate, cel mult ar putea fi interpretate ca un gen de solidaritate emoţionant-ardelenească, ceea ce nu ar impieta cu nimic asupra personalităţii şi valorii poetului. Dimpotrivă!... Oarecum în sprijinul afirmaţiei de mai înainte, trebuie subliniat faptul că,

într-adevăr, creaţia sa are cel puţin două componente pe care le-aş numi, fără nicio reţinere, complementare şi care, nu doar îi garantează individualitatea, dar îi şi îndrituiesc aşezarea în loja de onoare a literaturii române, ele constituindu-se într-un întreg indisolubil pe care îl putem numi simplu şi semnificativ: George Coşbuc.

Voi încerca în cele urmează, atât cât voi putea şi în funcţie de informaţiile pe care le deţin, să readuc în discuţie câteva elemente din biobibliografia sa, cele care particularizează, şi omul dar, cu precădere, opera, precum şi circumscrierea ei la nivel de literatură naţională. În această ordine de idei, personal consider că aplicarea în cazul său a etichetei „poetul ţărănimii" este aproape total greşită, de fapt, fiind vorba de o expediere care îl încorsetează într-un câmp ideatic de creaţie limitat, ceea ce nu mi se pare semnificativ, deşi trebuie să avem în vedere, indiscutabil, faptul că ponderea în poezia sa este rusticul, viaţa satului ardelean cu toate ale ei: situaţii, întâmplări, tradiţii, însă opera sa constituie un întreg format din câteva componente reprezentative: rural, social, religios, sentimental, patriotic şi, de ce nu?, popular. Însă, cel puţin în cazul său, Coşbuc nu s-a impus numai în poezie, ci a scris proză, a fost un foarte bun traducător, gazetar apreciat şi redactor la câteva publicaţii importante: *Tribuna* (1884-1903), *Vatra* (1894-1896), revista magazin *Lumea ilustrată*, cu apariţie bilunară (Bucureşti, 1896), *Foaie interesantă* (1897), *Sămănătorul* (1901-1910)…

Este de menţionat, fie şi ca simplu fapt divers, că, între altele, marele fiu al Năsăudului are în palmares şi o inovaţie în tehnica poeziei clasice de la noi, fiind, după cât cunosc eu, primul care a „importat" din orientul arab genul de poem cunoscut sub denumirea de *gazel*, căruia, însă, poetul ardelean i-a construit o aură „după chipul şi asemănarea sa", dându-i nu doar o conotaţie specifică, ci şi o semnificaţie cu irizări naţional-ardeleneşti. (***Gazel***, „*Oamenii mă-nvinuiesc*",

Convorbiri literare, nr. 9/1891, 1 decembrie; ***Lupta vieţii, Gazel***, „*Copiii nu-nţeleg ce vor*”, **Vatra**, nr. 6/1894). Chiar Călinescu observă şi recunoaşte în **Istoria literaturii…**: „*Coşbuc nu este numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare, profund original*(…)” (p. 590). *Gazelul* a rămas un gen de poezie aproape exclusiv coşbucian abandonat la noi sau, şi mai precis, în creaţia lirică actuală.

Întorcându-ne la anul 1896, acesta este considerat a fi important şi din punct de vedere al colaborării la periodicele *Viaţa*, *Povestea vorbei*, *Epoca literară*, dar şi fiindcă i se publică traducerea scrierii *Aeneis* a lui Vergiliu, pentru care, în anul următor, 1897, la propunerea lui Bogdan Petriceicu-Haşdeu, Coşbuc este gratulat cu premiul Academiei *Năsturel-Herescu* în sumă de 20.000 de lei, traducere la care se adaugă şi *Mazepa,* de Byron. Concomitent, poetul lucrează intens şi la traducerea câtorva capodopere ale literaturii universale: *Eneida, Odiseea, Divina Comedie, Sacontala*... Iar un an mai târziu, în **1897**, an încărcat de realizări importante la capitolul traduceri: în revista ***Familia*** din Oradea publică, în traducere proprie, *Parmeno*, comedie în cinci acte de Terenţiu… De asemenea, în acelaşi an, la Craiova apare *Antologia sanscrită – fragmente din* ***Rig-Veda***, ***Mahabharata***, ***Ramajana***, creaţii traduse de Coşbuc, cu prefaţă şi adnotări de acelaşi, şi ***Sacontala*** de Calidassa, la Bucureşti…

I se publică a II-a ediţie a volumului de versuri ***Balade şi idile***, iar Enea Hodoş îi editează la Caransebeş volumul ***Versuri şi proză***, cuprinzând poezii, zicători, articole de filologie, amintiri din copilărie…

Tot la capitolul evenimente importante: începând cu 1 iunie 1897, revista ***Foaie interesantă*** îl are în calitate de conducător pe Coşbuc, printre colaboratori aflându-se Panait Cerna, I. L. Caragiale, Cincinat Pavelescu ş.a., în timp ce, în a doua parte a lunii noiembrie, îl găsim ca membru în Comitetul de redacţie al revistei ***Albina*** care îşi începuse apariţia cu o

lună mai înainte (1 oct. 1897). Dintre colaboratorii noii publicaţii, se remarcă istoricul şi filozoful A. D. Xenopol, Acad. dr. C. Istrati, M. Sadoveanu, Emil Gârleanu, Al. Vlahuţă, I. Slavici, Şt. O. Iosif…

Încet-încet, poetul devine o personalitate complexă, o individualitate în creaţia poetică şi scriitoricească, excelent traducător şi conducător de reviste, pentru care merite în domeniile culturii şi literaturii de la noi, precum şi ca o recunoaştere a valorii operei sale, în 1900, este ales membru corespondent al Academiei Române. În acest sens, nu e drept să facem abstracţie de încă un merit al lui Coşbuc şi anume: originalitatea operei sale, în special poetice, a constituit pentru mulţi comentatori şi cercetători materie primă de analiză literară şi nu numai. Astfel, Petru Poantă remarcă adevărul indubitabil, la urma urmei, că, în cazul poetului năsăudean, „*Limba nu mai reprezintă un fapt arbitrar, stabilit prin autoritate; îşi are raţiunea ei de a fi. Imbajul renunţă la uzanţe, la figuri, se deschide spre expresivitatea limbii vorbite, mai mult, spre concordanţa între expresie şi gândire.*” (în **Dicţionarul scriitorilor români, A – C**, de Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1995, p. 683). Interesant, însă, este şi altceva, apropo de originalitatea creaţiei poetice coşbuciene: în a sa ***Istorie a literaturii…***, Călinescu afirmă: „*Coşbuc nu este un clasic în toată accepţia cuvântului. Nutrit cu literatură germană, cu legende şi balade gotice, chiar în materie el vine cu multe romantisme pe care le acordă la tradiţia lui Bolintineanu şi Alecsandri.*” (pp. 585-586). În aceeaşi ordine de idei, Călinescu întăreşte ideea referindu-se la „*baladele*” poetului năsăudean, rămasă fără prea mare ecou în comentariile ulterioare, şi anume: „*Culegerile lui Coşbuc, îndeosebi „Balade şi idile*”, „*Fire de tort*”, *sunt presărate cu anume compuneri epice cărora li s-ar putea spune balade.* (…) *par şi sunt într-o măsură inspirate de legendele lui Bolintineanu şi*

ale lui Alecsandri." Urmează, în textul analizei călinesciene, nici mai mult nici mai puţin decât o trimitere spre un ţinut ideatic şi oarecum ciudat: „*Dar mai numeroase sunt baladele cu subiecte gotice, arabe, indiene, greco-latine. Toate laolaltă îşi au punctul lor de plecare în poezia germană. Genul fusese ilustrat cu putere de* ***Schiller*** *şi reluat apoi de toţi romanticii minori sau târzii în frunte cu* ***Uhland*** *şi* ***Platen.***" (p. 586). Astfel stând lucrurile, extrapolând şi aruncând chestiunea într-un perimetru al derizoriului, ne amintim de acuzaţiile penibile de plagiat vizându-l pe Coşbuc, ale ieşeanului Grigori N. Lazu, pomenit ceva mai înainte… Forţând puţin nota, am putea spune că însuşi Călinescu nu a fost foarte departe de idee atunci când l-a făcut pe poet *compilator* (v. p. 584…) şi cam… după cum rezultă din citatul meu de la pagina 586 din ***Istorie…***

Continuând comentariul, nu este lipsit de importanţă cred, să amintesc un studiu al lui Constantin Dobrogeanu-Gherea în care, probabil pentru prima dată, George Coşbuc este numit „poetul ţărănimii", sintagmă preluată şi rămasă chiar în istoria literară ca un fel de blazon al poetului.

Între 1896 şi 1899, poetul îşi continuă munca de creator şi de traducător, deşi în ultimul an al intervalului, el publică volumle de proză: *Fapte şi vorbe româneşti. Carte de citire pentru toţi românii* şi, cu o perefaţă a sa, *Războiul nostru pentru neatârnare (1877 – 1878).* Scrie şi publică poeziile *Pe dealul Plevnei*, *Nunta în codru, Faptul zilei…*

La 7 iunie 1900, moare tatăl poetului, Sebastian Coşbuc, în vârstă de 82 de ani, este anul în care este ales membru corespondent al Academiei Române..

Următorul an, 1901, la 2 decembrie, apare periodicul *Semănătorul*, publicaţie literară având ca directori pe George Coşbuc şi Alexandru Vlahuţă. Abia cel de-al doilea număr Coşbuc aduce lămuriri clare în ceea ce priveşte orientarea şi conţinutul noii reviste. Însă, un an mai târziu (1902), când conţinutul revistei ia o turnură tot mai accentuat-naţionalistă,

ambii directori părăsesc publicaţia în care, trebuie să amintesc, poetul năsăudean publicase mai multe poezii, dar şi unele satirice: *Unul de la Mărcuţa*, *Un bou ca toţi boii…* Însă, în acelaşi an, el scrie şi publică mai multe creaţii poetice (*De profundis*, *Povestea cântării* etc.). Anul respectiv a fost, într-adevăr, unul destul de bogat în evenimente între care aş aminti: Coşbuc a publicat volumul *Ziarul unui pierde-vară* (poezii); a fost „*numit şef al biroului administrativ şi de corespondenţă din admionistraţia Casei Şcoalelor.*" (G. Scridon – I. Domşa, ***George Coşbuc***, Editura Academiei Republicii Populare Române, Bucureşti, 1965, p. 10). Interesantă mi se pare şi demnă de a fi cunoscută, însărcinarea dată de Spiru Haret lui Coşbuc şi Vlahuţă „*să ţină conferinţe la ţară pentru ridicarea nivelului cultural al învăţătorilor şi ţăranilor.*" (idem. p. 10). Legat de respectiva activitate, cei doi vor publica o carte intitulată semnificativ *Carte de citire pentru şcolile secundare şi profesionale*.

În toată această perioadă, Coşbuc se aflǎ şi în febra traducerilor, culminând cu munca la traducerea capodoperei danteşti ***Divina comedie***.

În anul 1903, poetul primeşte una dintre cele mai grele lovituri ale vieţii sale: încetează din viaţă mama sa, Maria Coşbuc, la vârsta de 75 de ani.

Un an mai târziu, în 1904, Coşbuc publică volumul de versuri ***Cântece de vitejie*** care, după cum se cunoaşte, va fi şi ultimul de creaţie originală. Este anul în care editează volumul-antologie ***Crestomaţie pentru toţi românii***. Într-o cronologie ad-hoc, în anul 1905, în tipografia „Luceafărul" din Budapesta, se editează un volum de versuri de G. Coşbuc în traducerea unui oarecare Révai K.

Cu toate-acestea, George Coşbuc rămâne, în primul rând, marele, finul şi inimitabilul nostru observator al vieţii rurale, al existenţei general-rustice.

Desfăşurarea evenimentelor în fiecare poezie a sa evoluează, adesea spectaculos, de la o fotografiere-blitz până la ramificaţii în detalii care impresionează prin inedit atât cititorul cât şi specialiştii în teoria şi critica literară. Nici până la el şi nici de la el încoace niciun poet român, clasic sau contemporan, nu a reuşit să comprime în creaţia sa atâta materie primă „rudimentară" sătească aşa cum a făcut-o el. Un simţ al realităţii, dacă nu fabulos, în orice caz, aparte, i-a creat aura de unicat în poezia românească, statutul de *cel mai de seamă şi mai „nemilos exploatator"* al mediului din care provenea: viaţa cu toate ale ei din satul nord-ardelenesc. Că, datorită lor, a rămas cel mai complex ilustrator al vieţii rurale, este mai presus de orice îndoială. Exemplele următoare sunt o parte dintre dovezile care atestă, fără tăgadă, acest adevăr: ***Atque Nos*** („*Iarna, când e lungă noaptea, s-adun finii şi cumetrii/ Şi-apoi povestesc de-a dragul, stând pe laviţele vetrii…*"); ***Brâul cosânzâienii*** („*Nici flori mai mult sã n-o dezmierde,/ Sã n-afle umbrã-n codrul verde*"); **Concertul primăverii** („*Corul dintr-un fag înalt./Vor cânta-n sopran şi-n alt/ Graurii câmpiei/Turturelele-n tenor*"); **Doina** („*E plin de oameni câmpul,/Tu, Doino,-n rând cu ei./Moşnegi şi oameni tineri/Şi tinere femei/ Adună fânu-n stoguri/Şi snop din spice fac*"); ***Dragoste învrăjbită*** („*Albă şi-apoi verde şi-a izbit din mână/ Fusul plin şi furca şi-a umplut de lână/Laviţele vetrei./ Bine, fă, dar ce-i?/A luat în urmă cusătura ei/Cea cu flori cămaşa, soare de frumoasă/Şi s-a dus în pragul tindei, ca să coasă*"); ***Duşmancele*** („*Auzi tu, mamă, câte-mi spune?/Şi-aleargă-n sat să mai adune/Şi câte porecliri pe-ascuns/Îmi pune"*); ***Iarna pe uliţă*** („*Ba se răscolesc şi cânii/De prin curţi, şi sar la ei./Pe la garduri ies femei,/Se urnesc miraţi bărbaţii/Din bordei*); ***La Oglindă*** („*Azi am să-ncrestez în grindă –/Jos din cui acum, oglindă!/Mama-i dusă-n sat! Cu dorul/Azi e singur puişorul,/Şi-am închis uşa la tindă/Cu zăvorul.*"); ***Mânioasă*** („*Am să merg mai înspre seară/Prin*

dumbrăvi, ca mai demult,/În priveghetori să-mi pară/Glasul Linei că-l ascult”); **_Nebuna_** („*Voi o vedeţi fugind prin sat,/Cu zdrenţele şiroi,/Desculţă-n ger, cu ochii supţi/De cine râdeţi voi?/Şi după dânsa curioşi,/De ce fugiţi în roi?*”); **_Noapte de vară_** (“*Care cu poveri de muncă/Vin încet şi scârţâind;/ Turmele s-aud mugind,/Şi flacaii vin pe luncă/Hăulind.*”); **_Nunta In Codru_** („*Dar să vezi! La socru mare/Zgomote din zori:/Piţigoiu-ntr-una sare,/Steag pe casă şoimul suie./ Gheunoaia bate cuie/Ca s-anine flori.*”); **_Nunta Zamfirei_** („*Şi-n vremea cât s-au cununat/S-a-ntins poporul adunat/Să joace-n drum după tilinci:/Feciori, la zece fete, cinci,/Cu zdrângăneii la opinci/Ca-n port de sat.*); **_Pastel_** („*Eu cred c-a obosit pădurea,/Căci ziua-ntreag-a tot cântat/Şi tace-acum gândind aiurea./Sub dealuri amurgeşte zarea,/Se-ntunecă prin văi cărarea/ Şi-i umbră peste sat.*”); **_Rea de Plată_** („*Eu plec cu sacu-n spate./La calea jumătate/Cer plata, trei săruturi./Dar uite, felul ei:/Stă-n drum şi să socoate,/Şi-mi spune câte toate,/ Că-s scump, că ea nu poate,/Că prea sunt multe trei!*”); **_Subţirica din vecini_** („*Ea mergea căpşuni s-adune, Fragi s-adune”*); **_Trei, Doamne, şi toţi trei!_** („*Scria-n gazetă că s-a dat/Poruncă să se-ntoarcă-n ţară/Toţi cei plecaţi de astă-vară –/Şi rând pe rând veneau în sat/Şi ieri şi astăzi câte unul/Din cei care-au plecat.*”); **_Vântul_** („*Nu ştie nimeni de-unde vine,/Şi capu-i stă la sărutat!/De-ar fi măcar de-aici din sat/Voi, câţi sunteţi flăcăi ca mine,/Să-mi spuneţi voi acum, e bine/Să faci ca vântul, nu-i păcat?*”)…

După cum se poate observa, satul, ca entitate, nu lipseşte din poeziile coşbuciene, de fapt, ideea ca atare contribuind la conectarea noastră, în calitate de cititori şi în primul rând ca oameni, la o atmosferă în care, de regulă, fără vrerea noastră, ne implicăm. Iată: suntem părtaşi la şederea pe *laviţele vetrii* cu *finii şi cumetrii*, într-o seară lungă de iarnă, ascultăm aproape cu evlavie *concertul primăverii, adunăm fânu-n stoguri* şi facem snopi din spice”… E seară de vară spre înnoptare, se

aude clar scârţâitul carelor cu poveri întorcându-se de la câmp, mugesc turmele; apoi, nu avem cum lipsi, fiindcă e o voioşie şi-o participare generală de la cele două nunţi în care oameni şi păsări se dezlănţuie din toate puterile şi priceperea, ne revoltăm cu drag faţă de „reaua de plată, dar o însoţim cumva şmecher pe „subţirica din vecini”, fiindcă “*Ea mergea căpşuni s-adune, Fragi s-adune”,* asemuim vântul cu un fecior, la urma urmei simpatic şi descurcăreţ, când, cu şiretenie, *capu-i stă la* sărutat, deşi, constatăm cu ciudă: “*De-ar fi măcar de-aici din sat”*.

Fie şi referindu-mă *doar* la aceste câteva exemple, citind şi recitind cu atenţie creaţia original-coşbuciană, se constată o apetenţă indubitabilă a năsăudeanului către partea anecdotică a existenţei din mediul rural. Personajele poeziilor sale sunt, în cea mai mare parte, posesoare ale unui umor, adeseori ironic, însă aparţinând de-o structură psihică construită pentru a bine dispune, pentru a-l apropia pe cititor. Este un adevăr adus în prim-plan şi comentat de Călinescu: „*Bătătoare la ochi este latura anecdotică, în înţelesul cel mai curent, de atitudine umoristică.*” (G. Călinescu, **Istoria…**, p. 587). În această ordine de idei, ne aflăm în plină normalitate a întâmplărilor, a situaţiilor şi, extrapolând, a atmosferei rurale, sau exclusiv rurale. În aceeaşi ordine de idei, Vladimir Streinu a sintetizat excelent situaţia în sine scriind: „*Dacă ar fi să inventariem motivele poeziei sale, am observa o stăruinţă în şăgălnicia rustică, peste măsura frumosului precum şi conduita de a se aproviziona cu teme din eposul popular* (…)”(V. Streinu, ***Clasicii noştri***, p. 225) „*Poet al ţărănimii, Coşbuc nu putea fi mai întâi decât pentru un spirit mai puţin cunoscător al realităţilor rurale româneşti. Pentru cine a trăit viaţa la sat, acolo, pe lângă fericirea decorativă, sunt dureri şi patimi, aspiraţii şi înfrângeri de un egal patetism, ca în orice inimă omenească, nu sunt numai nazuri, cochetării sau cel mult tulburări amoroase.”*(Streinu, pp. 234-235). De altfel, este bine cunoscut faptul că, atât în creaţia poetică, în scrierile sale în

proză, şi forţând puţin lucrurile, cât s-a putut şi cât i-a permis textul original în cazul traducerilor, Coşbuc şi-a dovedit înclinaţia către zona nu exclusiv de veselie a ruralismului. Desigur, la modul principial vorbind, fiindcă, foarte bun cunoscător fiind al mediului din care provenea, el a pledat în creaţia sa, direct sau indirect, pentru scoaterea/emanciparea ţăranului, a omului de rând în general, de sub imperiul unei vieţi obişnuit grele, iar în acest sens, rămâne celebra poezie *Noi vrem pământ*, dar şi *Doina, Decebal către popor, Nebuna* ş. a.

Extrapolând, o privire de ansamblu asupra întregii opere coşbuciene, ne va descoperi un… c*vartet* – poezie-proză-gazetărie-traduceri, care, rapid ne va conecta la un spectacol în patru părţi de-o măreţie şi-un realism încă neegalate în literatura română şi care a dovedit pentru posteritate un talent viguros şi plin de farmec al redării. Prefer să cred că el, Coşbuc, a fost suficient de inteligent pentru a regiza conştient acest spectacol extraordinar începând cu un scenariu virtual, decoruri, personaje, scene, situaţii, momente etc., şi terminând cu o implicare largă şi *afectuoasă* a comunităţii, a întregii comunităţi, a satului – ca exemplu concret. Astfel, deseori pe căi aproape biblice, uneori chiar bizare, mai ales pentru cititorii de azi (pentru cei mai mulţi dintre ei), George Coşbuc, prin simplitatea comunicării mesajului său liric, a devenit autorul ale cărui poezii s-au transmis, măcar unele, sub formă de texte pentru cântece cunoscute şi iubite de marele public încă din timpul vieţii autorului. Sub titlul *Nunta* ţărănească, poezia *Hora* a fost pusă pe note de compozitorul Sigismund Toduţă… Într-un context mai cuprinzător, trebuie să fim de acord cu George Călinescu atunci când decretează: „*Coşbuc nu este numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare, profund original, un vizionar al mişcărilor sufleteşti sempiterne (*[*]*cu un accent ardelean numaidecât evident, inimitabil şi tocmai pentru aceea aşa de des imitat.* (G. Călinescu, ***Istoria…***, p. 590).

Sigur că, în calitate de prozator, Coşbuc este aproape necunoscut de către marele public, tocmai pentru că nici istoria literară şi nici, în primul rând, Călinescu nu a fost interesat de „prozatorul Coşbuc” în a sa ***Istoria literaturii***. Chestiunea poate fi considerată interesantă, dacă nu cumva chiar extravagantă, având în vedere realitatea că, în acest gen de creaţie, scriitorul năsăudean nu a excelat şi nici nu a lăsat în urmă pentru posteritate măcar un volum de proză care să atragă atenţia. Dacă e să luăm ca informaţie mai sigură, trebuie să *apelăm* la cel mai riguros, zic eu, biograf al lui Coşbuc, Gavril Scridon. După cât cunosc, el e singurul care aduce într-un eventual plan al discuţiei şi structurează corect creaţia în proză a poetului. Nu e locul, poate nici momentul, de intra în alte detalii, comentariul ocupând un spaţiu mult prea întins pentru analize şi detalii, însă cred că e suficientă şi eficientă o simplă reproducere/citat, respectiv, **Proza literară**, cuprinzând:

Povestiri autobiografice (*Neaga*, publicată în *Povestea vorbei, I* (*1896)*; *Cum învaţă omul carte*, în *Albina,* IV (1901); *De ce te temi nu scapi*, în *Univ. lit., XX (1902)*; *Amicul meu din Torbole*, în *Univ. literar., XX (1902); De departe şi de-aproape*, în Univ. lit. XXI (1903) etc., (p. 82-83);

Schiţe, povestiri (*Sfatul bătrânilor,* în *Foaia interes.* Buc. I (1897); *Simon cismarul,* în *Albina, IV* (1901); *Domnul care a scris o odă,* în *Univ. lit.*, XIX (1901); *O vânătoare de vulturi,* în *Albina, X* (1907); *Sinuciderea scorpionului,* în *Albina, XV* (1911)(pp. 83-84) ş. a.

Povestiri istorice (*Popa Cojoc,* în *Vatra I* (1894)¸*Kiselef şi Mehedinţeanul,* în *Albina I (1898)*; *Unirea Principatelor,* în *Albina, II* (1899); *Moartea unui rege orb,* în Univ. lit., XX (1902); *Românii ţinând drumul lui Napoleon cel Mare (Episod din istoria militară a românilor ardeleni),* în Univ. lit. XX (1902); *Din vremurile vechi,* în *Univ. lit. XX (1902)*; *Doftorul şi soldatul,* în *Albina, (1898)*; *La Plevna,* în *Epoca, VIII (1902) etc.* (p. 84-87);

Povestiri pentru copii, în manualele şcolare (*Care e cel mai urât arbore,* în *Carte de citire pt. div. a II-a rur., Buc., 1908)*; *Împlinirea datoriei,* în *Carte de citire pt. div. a III-a rur., an. II, Craiova, 1908*; *Legenda viţei de vie,* în *Carte de citire…, 1908*; *Muncă, economie şi prevedere,* în *Carte de citire…*, 1908; *Ostaşi viteji,* în *Carte de citire…, 1909*; *Zile rele de lucru,* în *Carte de citire…*, 1908 ş. a., p. 87-90);

Istorie şi critică literară. *Reţetă practică pentru a face o lucrare literară,* în *Vatra I, (1894)*; *La ce vârstă au murit scriitorii noştri?,* în *Vatra II (1895)*; *Cele trei marşuri,* în *Epoca III (1897)*; *Ticuri literare*, în *Familia, XXXV (1899)*; *Un concurs literar la 1848,* în *Univ. lit., XX (1902)*; *dante şi duşmanii săi literari,* în *Flacăra I (1912)*; *Amintiri despre Caragiale,* în *Flacăra II (1912) ş. a.* (p. 90-94).

Altele:

Probleme de limbă. ***Expresii şi zicători explicate*****:** *La botul calului*, în *Vatra II (1895)*; *Azvârle cu barda-n lună,* în *Epoca III (1897)*; *A căra apă cu ciurul,* în *Epoca IV ((1898)*; *Dracul în zicătoarele şi proverbele noastre,* în *Albina, IV (1900)* ş. a. (p. 94-98).

Diferite probleme de limbă. *O notiţă gramaticală,* în *Vatra II (1895)*; *Ce ne-au dat slavii şi grecii*, în *Epoca III (1897)*; *Curiozităţi ale limbii româneşti*, în *Albina III (1900)*; *Mania diminutivelor*, în *Noua rev. rom.*, vol. II (1900); *Să ne curăţim limba*, în *Familia XXXVIII (1902)*; *Numiri dacice de plante în limba română*, în *Albina VII (1904)*; *Latin ori slav*, în *Românul, II (1012)*. (p. 98-100).

Literatura populară. *Tradiţii şi legende (prelucrări)*. *Albina şi păianjenul*, în *Foaia interes. Buc. I (1897)*; *Apele sâmbetei*, în *Albina,* I (1898); *Insula Şerpilor*, în Univ. lit., XXI (1903); *Tribunalul satului,* în *Univ. lit., XX (1902) ş. a.*(p. 101-102).

Despre *creaţia populară*. *Un capitol din demonologia poporului român,* în *Noua rev. rom. (1900); Chestionar*

privitor la psihologia poporului român, în *Noua rev. rom. (1900)*; *Făt-frumos al nostru şi pasărea fenix*, în *Albina V (1901)*; *Legendele mănăstirilor noastre,* în *Univ. lit., XX (1909)*; *Sufletul după moarte,* în *Albina, VI (1903)*; *Din înţelepciunea popoarelor,* în *Albina, VIII (1904)*; *Două prototipuri ale vrăjitorilor, I,* în *Albina, X (1907)*. (p. 103-107).

Publicistica. ***Articole cu caracter social-cultural***. *Şcoală şi funcţionarism, Albina, V (1901)*; *Iubirea de patrie,* în *Albina, V (1901)*; *Groapa din drum,* în *Univ. lit., XX (1902)*; *Două bâlciuri,* în *Univ. lit. XXI (1903)*; *Lumea veche şi cea nouă,* în *Şezăt. sat. VIII (1906)*; *Goana după slujbe,* în *Albina, X (1906)*; *Muncă chibzuită şi muncă proastă,* în *Albina, X (1906)*; *Respectul faţă de părinţi,* în *Albina, XI (1908).* (p. 107-110).

Lupta împotriva superstiţiilor. *Un capitol despre lene şi superstiţie,* în *Albina, V (1902)*; *Miezul postului,* în *Albina, VII (1904)*; *Puterea mistică a fierului,* în *Albina VIII (1905)*; *Când s-a pornit lumea?,* în *Şezăt. sat. VIII (1906)*; *Credinţe fără rost,* în *Albina, XI (1908)*; *Lumea s-a pornit într-o marţi,* în *Albina, XIII (1910)*. (p. 110-112).

Medicina populară. *Boalele: Reumatismul,* în *Albina, III (1900)*; *Doctorii şi babele,* în *Albina VII (1903)*; *Analogia în medicină,* în *Albina VIII (1904)*; *Legarea boalelor,* în *Albina VIII (1905)*; *Pneumoniile şi cauzele lor în superstiţiile poporului,* în *Albina IX (1906)*; *Postul şi nutrirea neîndestulătore,* în *Albina XI (1908)*; (112-114).

Ştiinţa popularizată. *Cum e făcută lumea şi din ce?,* în *Albina, I (1898)*; *Prorocirile pentru schimbarea văzdului,* în *Albina, IV (1900)*; *Plante apărătoare de trsnet,* în *Albina, VII (1903-1904)*; *Animalele din America sudică,* în Albina, VII (1904)*; Fachirii,* în *Albina, VIII (1904)*; *De la Betleem la Marea Moartă,* în *Albina VIII (1905)*; *O vânătoare de balene,* în *Albina, IX (1905)*; *Groaznicul clocot al pământului. Vulcanul Cracatau. Turbatele lui izbucniri în trei rânduri,* în *Foaia interes., I 1906)*; *Oamenii de la polul nord,* în *Albina, XI*

(1907); *Mijloace de comunicaţie,* în *Carte de citire pt. cl. A III-a urb., Craiova,* (1909). (p. 114-118).

(Gavril Scridon – Ioan Damşa, **GEORGE COŞBUC, bibliografie**, Ed. Acad. R.P.R., 1965, p. 82-118).

N. B. Am utilizat citatele de mai înainte pe sărite, pentru a dovedi că George Coşbuc nu a fost doar un poet de geniu, ci o personalitate complexă, cu adevărat impresionantă. În această ordine de idei, vol. *GEORGE COŞBUC – biobibliografie*, sub semnătura Gavril Scridon – Ioan Damşa, mi-a fost de un indiscutabil folos.

…Sper că textul de faţă va reuşi să aducă în mintea multora dintre noi personalitatea unuia dintre cei mai importanţi poeţi-scriitori români de după Eminescu, poate cel mai important, dacă nu-i reducem opera la „poet al ţărănimii". Mirarea mea este că, de exemplu, G. Călinescu în ***Istoria*** sa (p. 583- 590), abia-abia aminteşte de poetul năsăudean că ar fi desfăşurat o activitate prodigioasă şi ca prozator, gazetar, redactor, prefaţator, comentator de opere literare etc., etc., folosindu-se doar de un citat care mie, cel puţin, nu mi se pare reprezentativ. (p. 590).

Din nefericire, ca şi în cazul multora dintre clasicii noştri, nici măcar atunci când este vorba despre cei mai importanţi!, George Coşbuc face parte de-o ignorare care-i afundă tot mai mult personalitatea în uitare. Istoria literară ce-i mai salvează amintirea, pentru că, cu precădere în zilele noastre amintirea lui este estompată de noul val de literatură. „Poetul ţărănimii"? O sintagmă luată drept blazon ce poate fi aruncat în derizoriu, în lumea clasicilor depăşiţi, a celor care, prin idealismul, patriotismul şi romantismul lor. Mai degrabă coboară calitatea literaturii decât o urcă. Creaţia, doar pretins literar-artistică, din ce în ce mai… *actual-fesbukiană*, se impune azi tot mai mult şi mai pe gustul categoriei de cititori în legătură cu al căror nivel de cultură este indicat să păstrăm momente de reculegere.

Să recapitulăm puţin: George Coşbuc, pe lângă faptul de necontestat că a fost marele poet de după Eminescu, iar din punct de vedere al reflectării vieţii rurale, cel puţin egalându-l pe ipoteştian, a fost unul dintre cei mai mari şi mai buni traducători de literatură universală. Să ne amintim de *Sacontala*, *Kalidasa*. *Eneida*, *Georgicele*... Dante (*Divina comedie*), Byron (*Mazepa), Himnuri din Rig Veda*, din *Mahabharata* (*Tilotama, Dasaratas, Bhima…*); Homer (*Odiseea)* etc. etc.

Dar cine mai stă să „piardă timpul” citind *Balade şi idile* sau *Fire de tort*?

Două volume de versuri în care idilicul, socialul, umanul în general, ocupă un loc predominant în creaţia coşbuciană încărcată, în totalitatea ei, direct sau indirect, de-un patriotism emoţionant, sentiment care, azi, ni se pare desuet. Şi e adevărat, în condiţiile în care însăşi ideea de ţară este perimată, dar cotă parte în marele şi nereprezentativul conglomerat numit *globalizare*!

Din păcate, pentru literatura română, la 24 februarie 1918, Coşbuc publică în revista *Scena* din București ultima sa creaţie lirică, poezia *Vulturul*, an în care i se tipăreşte ediţia a VIII-a a volumului *Balade şi idile* şi ediţia a VII-a a volumului *Fire de tort*.

Probabil încă suferind în urma pierderii fiului său Alexandru, George Coşbuc se stinge din viaţă subit la 9 mai 1918, în vârstă de numai 51 de ani!, iar funeraliile şi înmormântarea, au avut loc la Cimitirul Bellu, lângă mormintele lui Eminescu, Caragiale, Sadoveanu şi G. Călinescu, două zile mai târziu, la 11 mai, cu participarea scriitorilor I. Slavici, Gala Galaction, precum şi Bogdan-Duică, care a şi adus un ultim omagiu marelui dispărut: „*La 9 mai 1918, poetul George Coșbuc moare la București. Țara pierde un mare poet, în sufletul căruia s-au reflectat toate aspirațiile neamului nostru…”. Această glorie a neamului nostru a închis*

ochii pe veci.”, cuvântare publicată în *Gazeta Bucureştilor din 13 mai 1918.* La moartea lui Coșbuc, Nicolae Iorga, cel care afirmase mai demult că *„poezia lui Coșbuc este de o virtuozitate extraordinară”*, în timp ce istoricul şi scriitorul Nicolae Iorga, într-un necrolog, scrie: *„Cel ce a cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei până la dorobanții din 77, moare fără a fi văzut cu ochii sub steag pe aceia care au onorat din nou sfântul drapel al țării. Să lăsăm ca asupra frunții lui palide, acum liniștite, să cadă o umbră mângâietoare a depărtatului tricolor nevăzut.”*

În aceeaşi ordine de idei, la câteva zile după moartea poetului, conjudeţeanul său – deschizătorul de drum în romanul românesc modern, Liviu Rebreanu (27.11.1885-01.09.1944), – îl fixează cumva în acest spaţiu geografic şi ideatic rural, precum şi în literatura română scriind: *„Coșbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii românești. Ardelean a rămas toată viața. Până și în graiul viu păstrase o notă ardelenească, particulară, care îi ședea bine. Aici în țară dragostea lui a fost pentru cele șase milioane de țărani. Simțea o fraternitate profundă cu dânșii ... A răsărit deodată, fără să-l știe nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor și bisericuțelor bucureștene. Și a biruit împotriva tuturor celor scufundați în inimații și neputințe. A adus lumină, sănătate, voioșie. Scrisul lui Coșbuc trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc.”*(Liviu Rebreanu, **George Coşbuc**, în ziarul *Lumina*, Bucureşti, 14 mai 1918).

Însă, atâta vreme cât spiritualitatea românească va avea nume-simbol precum Eminescu, Coşbuc, Blaga, Arghezi, Caragiale, nu e totul pierdut şi nici nu e prea târziu…

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

• G. Călinescu, **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**, Editura *Minerva*, Buc. 1988 (p. 583-590);

• G. Scridon, I. Damşa, **George Coşbuc. Bibliografie**, Editura Academiei R.P.R., Buc. 1965, pp. 7, 8, 10… 82-118 şi urm.

•Vladimir Streinu, **Clasicii noştri**, Editura *Elion*, 2002, p. 215-235;

•G. Coşbuc, **Fire de tort**, Editura pentru literatură, Buc. 1960, p. III-XXIII;

•George Coşbuc, **Poezii**, Editura tineretului, Buc. 1966, p. 5-23;

Coşbuc, **Fire de tort**, Editura pentru literatură, 1966, p. V-XXXIV.

***(SEMPITÉRN, -Ă,** *sempiterni, -e,* adj. (Livr.) Veșnic, nepieritor. – Din lat. **sempiternus.** Cf. DEX ’98).

LAZĂR LĂDARIU

„Cel care a cântat toate vitejiile neamului…”

Născut la 20 septembrie 1866, în satul grăniceresc Hordou de pe Valea Salvei (azi Coşbuc), din nordul Ardealului, George Coşbuc era al optulea copil din cei 14 ai familiei preotului greco-catolic Sebastian şi Maria Coşbuc. Copilăria şi-o petrece în satul natal, la Hordou, nu departe de Năsăud, unde primeşte primele noţiuni despre învăţătură, în acel „mic orizont al lumii satului”, în tovărăşia basmelor povestite de mama sa, şi de la ţăranul Ioan Guriţă, dintr-un sat vecin, precum şi de la cântăreţul de biserică, „bătrânul diac” Tănăsucă Mocodean, copilul George învăţând să citească „încă de la vârsta de cinci ani”.

Şcoala o începe, în 1871, la Hordou, însă, „din motive de sănătate o întrerupe după clasa întâi”. În 1873, George Coşbuc urmează cursurile şcolii din Salva, unde tatăl lui era preot, apoi la Telciu, pentru clasele a II-a şi a III-a, unde, în acea comună mare de pe Valea Sălăuţii, învaţă limba germană sub îndrumarea unchiului său Ioan Ionaşcu, directorul şcolii. În 1876, după încheierea cursurilor clasei a IV-a a Şcolii Normale din Năsăud, Coşbuc se înscrie în clasa I a Gimnaziului Fundaţional de aici, „cu profesori cu o pregătire serioasă, care punea accentul pe studiul limbilor şi al literaturilor clasice”, de atunci datând şi „primele contacte cu operele literaturii române, precum şi cu cele universale (Lenau, Heine, Bürger), Coşbuc formându-şi aici „o temeinică bază pentru cultura sa”.

La acest liceu românesc din Năsăud începe să-şi desfăşoare activitatea literară în cadrul Societăţii de lectură a elevilor „Virtus Romana Rediviva”, al cărei vicepreşedinte, apoi preşedinte, la 1883, devine. Între 1882-1883, redactează „Musa Someşană”, revista care apare „într-un exemplar scris

de mână”, cuprinzând creaţiile membrilor societăţii, revistă în paginile căreia publică primele lui poezii, printre care şi „Tablou de seară”. Aici au loc „primele lui încercări de versificaţie”, cu solide studii umaniste de limba latină şi greacă, filosofie şi istorie filosofică, istoria literaturilor, poetică şi prozodie”.

După ce îşi ia examenul de bacalaureat, în anul 1884, împotriva voinţei părinţilor, care doreau să-l facă preot, Coşbuc pleacă la Cluj, unde, în toamna aceluiaşi an, se înscrie al Facultatea de Filosofie şi Litere a universităţii maghiare, care avea şi o catedră de limba română. „Continuă studiile clasice, frecventând cursurile de istorie a grecilor vechi, de traducere şi interpretare ale scrierilor alese din Cicero, din teoria şi istoria retoricii la greci şi la romani, de sintaxă greacă şi istoria literaturii latine”. În decembrie 1884, îşi începe colaborarea la revista *Tribuna* din Sibiu, mai întâi sub pseudonimul C. Boşcu, apoi cu numele adevărat, versuri, basme versificate, traduceri, printre care şi poezia de debut *Filosofii şi plugarii*.

Confruntându-se „cu diverse dificultăţi materiale”, bolnav, Coşbuc se retrage din facultate, continuând colaborarea la revista *Tribuna*. Ioan Slavici, directorul *Tribunei*, îl caută personal la Cluj, chemându-l la Sibiu, în redacţia revistei, o etapă „hotărâtoare în formaţia sa”. În acelaşi timp, Coşbuc mai colaborează şi la *Familia* lui Iosif Vulcan, precum şi la *Cărţile săteanului român,* o revistă din Gherla, unde publică „Amin”, „Strigă stâncile” şi „Lupii ţiganului”,. În *Tribuna*, Coşbuc publică baladele de inspiraţie populară: „Blăstăm de mamă”, „Pe pământul turcului” „Angelina”, „Fata codrului din cetini”, „Draga mamei”, povestirile şi basmele versificate: „Fulger”, „Brâul Cosânzenii”, „Izvor de apă-vie”, „Tulnic”, „Lioara”, „Rodovica”, „Crăiasa zânelor”, „Rada”, „Numai una”, „Nu te-ai priceput”. Începe să traducă *Divina Comedie*, „la care va lucra timp de peste douăzeci de ani”. Între 1886-1887, Coşbuc

traduce, la *Tribuna*, peste 480 de poezii „din 92 de autori greci, poezii pe care dorea să le publice într-o viitoare antologie”.

La Sibiu, unde ajunge în anul 1887, Coşbuc va rămâne până în 1889. Ioan Slavici, bucuros că a reuşit să-l aducă pe George Coşbuc la Sibiu, consemna cu entuziasm, evenimentul: „De vreo două săptămâni îl avem aici pe Coşbuc, un admirabil băiat de vreo 21 de ani, unul din cele mai distinse capete”. Aici, la Sibiu, se „cristalizează poziţia lui Coşbuc faţă de literatură, în direcţia interesului către folclor, ca bază a literaturii culte, şi faţă de limbajul popular, orientare, în esenţă, spre idealul restabilirii unităţii culturale a poporului român”. În „Amintiri”, Ioan Slavici mărturiseşte: „George Coşbuc, înzestrat din belşug de către firea cea darnică, s-ar fi ridicat, în toate împrejurările, deasupra contemporanilor săi, n-ar fi ieşit ceea ce a fost, dacă nu şi-ar fi croit lucrarea vieţii în mijlocul acestor oameni cu cultură generală, care toţi erau scriitori…” De reţinut că „anii petrecuţi în redacţia *Tribunei* (1887-1889), alături de Ioan Slavici, vor culmina cu apariţia poemului,,Nunta Zamfirei”, „un poem-spectacol admirabil, care l-a impresionat chiar şi pe olimpianul Titu Maiorescu”. Cu „Nunta Zamfirei”, Coşbuc „s-a impus definitiv în atenţia cititorilor şi a criticilor de peste munţi, fapt care i-a creat aureola de mare poet”.

La insistenţele lui Ioan Slavici, după ce *Tribuna* se aflǎ în dificultate, Titu Maiorescu îl chemă pe Coşbuc la Bucureşti, unde vine „pe la mijlocul lunii decembrie 1889”, unde primeşte o funcţie într-un serviciu al arhitecturii din Ministerul Cultelor, de unde, nemulţumit, demisionează. Între timp, în revistele *Amicul familiei*, din Gherla şi Cluj, publică poezia „Romanţa”, iar în *Convorbiri literare*, poeziile „La oglindă” şi „Rea de plată”. Colaborează, în continuare, la *Tribuna*, publicând poeziile „Pe lângă boi”, „Trei, Doamne, şi toţi trei”, „Rea de plată”. Venit în Bucureşti, „Titu Maiorescu l-a primit în şedinţa „Junimii” din 23 decembrie 1889”, unde poetul ardelean a citit

alături de I. L. Caragiale. „Înainte de a fi publicată în *Convorbiri literare*, „Nunta Zamfirei" a fost citită de Coşbuc, la 4 februarie 1890, în şedinţa „Junimii", în Bucureşti, ceea ce-l determina pe Maiorescu să consemneze în jurnalul său: „Coşbuc, cu eminenta poezie «Nunta Zamfirei», care, până la apariţia poeziei «Noi vrem pământ!» avea să rămână cea mai cunoscută şi apreciată scriere a lui Coşbuc". Coşbuc este cooptat în colectivul profesorilor asociaţi care elaborau manualul şcolar „Carte românească de citire", anul 1893, în care îi apare primul volum de versuri *Balade şi idile*.

În anul 1894, în colaborare cu I. L. Caragiale şi Ioan Slavici, editează revista *Vatra*, în care Coşbuc publică poeziile „Noi vrem pământ", „Mama", „Lupta vieţii", „In opressores", „Paşa Hassan", „Doina", „Sub patrafir". Colaborează la *Lumea ilustrată,* revistă în care publică „Vestitorii primăverii", „Fatma", „Noapte de vară", „Vântul", „Rugămintea din urmă", „La părău", iar în anul 1893, la 28 noiembrie, sub direcţia lui Vlahuţă şi a lui V.A. Urechia, vede lumina tiparului primul număr al revistei *Vieaţa*, la care colaborează şi Coşbuc.

În 1893, îi apare prima culegere de versuri „Balade şi idile", bine primită de critici şi de public. Apariţia volumului este menţionată în *Românul literar* şi în *Moftul român,* care anunţa evenimentul printr-o notă pusă pe seama lui Caragiale: „Pe câmpul vast al publicisticii române, pe care creşte atâta spanac, des şi abundent, a apărut, în sfârşit, zilele acestea, şi un copac şi e aşa de mândru şi aşa de puternic, că mii şi mii de recolte de buruieni se vor perinda, şi el va sta, tot mereu, în picioare, tot mai sănătos şi mai trainic, înfruntând gustul actual şi vremea cu schimbările ei capricioase şi făcând, din ce în ce mai mult, fala limbii noastre româneşti – un volum de *Balade şi idile*, de George Coşbuc". Poezia lui „In opressores" „circulă în foi volante printre cititorii transilvăneni".

Într-un articol calomnios, Grigore Lazu, grefier judecătoresc la Piatra, îl acuză pe Coşbuc de plagiat

„contestându-i originalitatea” unor poezii din volumul *Balade şi idile*, avându-i alături (parcă nici nu se putea altfel!) pe Anton Bacalbaşa şi pe Alexandru Macedonski. Timp de zece ani a fost stârnit acest proces literar. Într-o intervenţie, D. Evolceanu protestează, printr-o poziţie corectă, în numele *Convorbirilor literare*, poziţie apreciată de Titu Maiorescu, Alexandru Vlahuţă şi Nicolae Iorga, care i-au luat apărarea poetului ardelean, impresionată fiind şi acea apreciere a lui P.P. Negulescu, printr-o scrisoare trimisă, din Berlin, lui Titu Maiorescu: „M-a indignat, în adevăr, peste măsură, infamia scandalului ce se face cu bietul Coşbuc. E un veninos asalt de pigmei în contra unui incontestabil talent literar”.

În anul 1896, „după ce poetul trăise bucuria consacrării şi, în acelaşi timp, şi amarul unor calomnii, la Bucureşti, la Editura Librăriei Şcoalelor C. Sfetea, apare volumul de versuri *Fire de tort,* cu o notă „referitoare la existenţa unui proiect de epopee”: „De când am început să scriu, m-a tot frământat ideea să scriu un ciclu de poeme cu subiectele luate din poveştile poporului şi să le leg, astfel, ca să le dau unitate şi extensiune de epopee, ca şi la «Nunta Zamfirei», «Moartea lui Fulger», «Fulger», «Tulnic» şi «Lioara», «Craiul din cetini», «Laur bolnav», «Patru portărei» (…) Am părăsit ideea din pricină că am făcut greşeala să încep a scrie poemele în două feluri de metre – unele în versuri de 14 silabe, altele în versuri de 8 silabe”.

În 1896, văd lumina tiparului traducerea cărţii *Eneida* de Vergiliu, poema *Mazepa,* de Byron, comedia *Formeno,* de Terentiu (în *Familia*), *Antologia sanscrită* (la Craiova), cu fragmente din *Rig-Veda, Mahabharata, Ramayana, Sacontala* lui Calidasa (la Bucureşti). Pentru traducerea *Eneidei,* la propunerea lui Haşdeu, George Coşbuc primeşte premiul „Năsturel-Herescu” al Academiei, în 1897.

După dispariţia revistei *Vatra,* la 1 iunie 1896, Coşbuc preia conducerea revistei *Foaia interesantă*, începând şi

îndelungata activitate la revista *Albina*, iniţiată de Spiru Haret. Îi ies de sub tipar volumul al doilea din *Balade şi idile*, ediţia a doua din *Fire de tort*, publică poeziile „Povestea căprioarei" şi „Cântecul redutei", colaborează la *Revista ilustrată*. Bolnav, pleacă la Karlsbad. Întors, publică, în 1899, *Războiul nostru pentru neatârnare (1877-1878), Povestea unei coroane de oţel,* poeziile „Cicoarea" (în *Convorbiri literare*), „Pierde vară" (*Noua revistă română),* „Nunta în codru" (*Tribuna Poporului*), „Faptul zilei" şi „Pe dealul Plevnei" (*Literatura şi arta română*), „O scrisoare de la Muselim-Selo" (*Gazeta săteanului*), „Dorobanţul" (*Albina*), „Pacea" şi „După furtună" (*Curierul literar*). La 2 decembrie 1901, sub conducerea lui Coşbuc şi Vlahuţă, apare revista literară săptămânală *Sămănătorul*. Revistă în care „văd lumina tiparului, în traducerea lui Coşbuc, fragmente din *Odiseea* lui Homer, mai apoi, după ce scot, la Bucureşti, acea *Carte de citire pentru şcolile secundare şi profesionale*, partea I, Vlahuţă şi Coşbuc părăsesc conducerea revistei *Sămănătorul*. Cei doi, din însărcinarea lui Spiru Haret, „ţin la sate conferinţe cu caracter cultural-educativ, activitate în care a fost atras şi Sadoveanu".

În vara anului 1902, Coşbuc îşi petrecea câteva săptămâni, la Riva, în Italia. În anul 1904 îi apare cartea *Cântece de vitejie,* volumele al treilea şi al patrulea din *Fire de tort* şi *Balade şi idile,* precum şi traducerea *Georgicelor* lui Vergiliu. În *România ilustrată* publică poezia „Concertul primăverii", iar din anul 1906, de la 1 ianuarie, George Coşbuc, I. Gorun, Ilarie Chendi scot revista *Viaţa literară*, devenită, mai apoi, *Viaţa literară şi artistică*, secretar fiind Ilarie Chendi. Coşbuc lucrează o vreme, ca funcţionar, la Administraţia Casei Artelor, în 1907 terminând traducerea integrală a *Divinei Comedii,* a lui Dante, apărută postum, între 1925-1932, sub îngrijirea lui Ramiro Ortiz. În acest an 1907, poezia lui Coşbuc „Noi vrem pământ!" circula, în foi volante, printre răsculaţi.

În anul 1908, Coşbuc se reîntoarce în Ardeal, în drum spre Hordou „stă mai multe zile la Năsăud, se opreşte la Sibiu, Bistriţa şi Prislop. În vară, Coşbuc, împreună cu familia, se află, din nou, la Năsăud, „unde se întâlneşte cu foştii săi profesori şi colegi”. La 28 august 1909, ia parte la inaugurarea noii şcoli din Feldru, făcând parte din Comitetul de organizare a festivităţilor, unde fiul poetului, Alexandru, a recitat poezia „El-Zorab”. Întorcându-se de la Karlsbad, se abate pe la Năsăud şi Feldru, iar după ce participă la inaugurarea şcolii de la Caţa (Târnava-Mare), Coşbuc se duce la Blaj.

În august 1915, în urma unui accident de automobil, moare fiul poetului, Alexandru. „Coşbuc suportă foarte greu lovitura, se izolează şi încetează să mai publice”. „O mare nenorocire l-a atins pe George Coşbuc - scria Nicolae Iorga. N-a fost om care, ştiind bucuriile şi durerile unui părinte, care să nu-şi şteargă o lacrimă, atunci când inima cea mare sângera de cea mai înspăimântătoare rană, care niciodată nu se poate închide”.

În anul 1916, este ales membru activ al Academiei Române, cu patru voturi din şase, iar la 20 mai (2 iunie), plenul academic, prezidat de Barbu Delavrancea, îl alege membru. Vorbind în numele Secţiei Literare, Duiliu Zamfirescu spunea în raportul său: „Reputaţia sa literară e aşa de întinsă, încât numele său a devenit popular în toate ţările locuite de români. Primindu-l în mijlocul nostru, consfinţim ceea ce opinia publică a hotărât demult. Domnul Coşbuc a dat poporului român, în mai puţin de 52 de ani, o cantitate de muncă literară atât de considerabilă, încât numai pentru aceasta s-ar cuveni să-i deschidem uşile amândouă pentru a-l primi între noi. Dar calitatea lucrărilor sale întrece cantitatea. Poeziile sale sunt adevărate poezii şi sunt originale. Din punct de vedere clasic – prin urmare esenţialmente academic – *Eneida* şi *Bucolicele* lui Vergiliu sunt monumente; *Odiseea*, tradusă (…), reprezintă o sforţare intelectuală de necrezut, în fine, *Divina Comedie* este cea mai perfectă versiune a acestei celebre poeme”.

Participând la prima şedinţă a Academiei, la intrarea sub cupolă este primit cu aplauze şi-i salutat de preşedinte, care-i spune: „V-aţi scoborât prin voinţa voastră la Bucureşti, între noi, de pe înălţimile frumoase şi româneşti de la Năsăud. Acum, prin munca voastră, vă ridicaţi la punctul cel mai înalt pe care poate să vi-l prezinte cultura română, ocupând un scaun în mijlocul nostru. Bun venit noului şi distinsului nostru coleg George Coşbuc”. Cuvinte la care poetul răspundea: „Aceste cuvinte sunt pentru mine ca o punere de mâini pe capul meu, ca să scoboare asupra mea harul acelui spirit care luminează şi conduce opera Academiei. Vă mulţumesc şi dumneavoastră, domnilor membri, că m-aţi găsit vrednic să fiu părtaş în mijlocul dumneavoastră, ca să fiu şi eu o părticică de suflet în sufletul cel mare al Adademiei”. Printre cei prezenţi se aflau Nicolae Iorga, Barbu Delavrancea, Victor Babeş, Gh. Marinescu.

Continuă lucrul la definitivarea traducerii *Divinei comedii* şi a comentariului despre opera lui Dante.

George Coşbuc se stinge din viaţă la 9 mai 1918, la Bucureşti. Funeraliile au loc în după-amiaza zilei de 11 mai, la cimitirul Bellu, fiind înmormântat lângă fiul său, Alexandru, „ţara pierzând, un mare poet, în sufletul căruia s-au reflectat toate aspiraţiile neamului nostru” – spunea Bogdan Duică la înmormântarea ilustrului dispărut. Nicolae Iorga, „cel care afirma mai demult că «poezia lui Coşbuc este de o virtuozitate extraordinară», publica un necrolog încheat cu următoarele cuvinte: „Cel care a cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei până la dorobanţii din 1877, moare fără a fi văzut, cu ochii, sub steag, pe aceia care au onorat, din nou, sfântul drapel al ţării. Să lăsăm ca asupra frunţii lui palide, acum liniştite, să cadă o umbră mângâietoare a depărtatului tricolor nevăzut”. La 14 mai 1918, în ziarul *Lumina*, Liviu Rebreanu scria: „Coşbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii româneşti. Ardelean a rămas toată viaţa. Până şi în graiul viu

păstrase o notă ardelenească, particulară, care îi şedea bine. Aici, în ţară, dragostea lui a fost pentru cele şase milioane de ţărani. Simţea o fraternitate profundă cu dânşii…. A răsărit deodată, fără să-l ştie nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor şi bisericuţelor bucureştene. Şi a biruit împotriva tuturor celor scufundaţi în imitaţii şi neputinţe. A adus lumină, sănătate, voioşie. Scrisul lui Coşbuc trăieşte şi va trăi cât va trăi neamul românesc".

„Coşbuc – scria George Călinescu, cam zgârcit în aprecierile privindu-l pe scriitorul ardelean, în a sa monumentală *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* – nu este numai un desăvârşit tehnician, dar nu rareori şi un poet mare, profund original, un vizionar al mişcărilor sufleteşti (…), cu un accent ardelean numaidecât evident, inimitabil şi tocmai pentru aceea aşa de des imitat. El a izbutit, ca şi Eminescu de altfel, să facă poezie înaltă, care să fie sau măcar să pară pricepută poporului şi să educe, astfel, la marele lirism o categorie de oameni străini, în chip obişnuit, de literatură."

Sursa: George Călinescu: *Istoria literaturii române de la începuturi până în prezent*; „Al. Săndulescu: *Coşbuc. Fire de tort şi alte poezii,* Biblioteca pentru toţi, 1960; arspoetica.ro; www.georgecosbuc.eu; www.tititudorancea.org. ro.

DIMITRIE POPTĂMAȘ

Am fost la Centenarul Coșbuc

Era acum 50 de ani. Se împlineau atunci, 100 de ani de la nașterea poetului George Coșbuc – poetul țărănimii noastre cum obișnuiau să-l supranumească exegeții regimului comunist. Lucram ca metodist la Biblioteca Regiunii Mureș - Autonomă Maghiară. Încă nu finalizam studiile superioare asupra cărora insistam să le urmez chiar dacă erau la fără frecvenţă, deoarece la zi nu aveam șanse, datorită originii mele sociale „nesănătoasă”. Eram dintr-o familie de preot „nerevenit”, pe deasupra și închiaburit. De cărți nu duceam lipsă. Am crescut în familia de intelectuali a bunicului, împreună cu doi dintre fiii săi - unul preot, celălalt învățător și în cea a părinților, mama fiind tot învățătoare. Din ambele surse, dispuneam de hrană spirituală din belșug. Aici am avut primul contact cu opera poetică a lui George Coșbuc. Manualele școlare și dascălii din învățământul primar, elementar, apoi mediu și superior nu au făcut altceva decât să-mi dezvăluie noi valențe ale operei coșbuciene. Prin serbările școlare, am descoperit melodiile care dădeau deplinătate romanțelor cântate pe versurile poetului. Îmi amintesc de anii de liceu din Târgu-Mureș, când sâmbetele și duminicile erau consacrate audierilor de programe – radio, când mai mulți elevi, băieți și fete, ne adunam în sălile profesorale de la liceele „Papiu” ori „Comerț”, în care existau receptoare radio, bineînțeles cu aprobarea portarilor. Erau la ordinea zilei acele romanțe care foloseau texte din Eminescu, Coșbuc și Goga. Ei erau poeții apropiați inimilor și sufletelor noastre. În compania creației lor petreceam cele mai înălțătoare și fericite clipe, și tot cu ei ne înecam neîmplinirile și durerile.

Pentru George Coșbuc, am avut întotdeauna în totdeauna un cult deosebit. Era mai aproape de noi, ardelenii,

atât prin accesibilitatea limbajului, cât și prin problemele abordate în scrierile sale. Funcția mea de bibliotecar îmi deschidea noi posibilități de acces la opera coșbuciană. În anul 1956, am urmat un curs de biblioteconomie la București. Între alte obiecte de studiu am avut și un curs intensiv de istorie a literaturii române susținut de ilustrul eminescolog Augustin Z. N. Pop, un distins profesor căruia regimul nu i-a putut oferi o titularizare, datorită nonconformismului său în acei ani. Avea darul învierii morților. Aceste sentimente le-am avu atunci când am vizitat împreună cimitirul Bellu din București. Hoinăream în acele timpuri prin anticariatele din București. În așa fel am dat într-o zi peste un volum apărut într-o ediție de lux, îngrijită de autor și apărută la Editura Sfetea din București, intitulată *Fire de tort.* Mulă vreme era cartea mea de suflet. Am purtat-o mult timp cu mine, îmi era tare dragă, o aveam întotdeauna în gând și inimă, era una din cărțile mele preferate până când am împrumutat-o unui prieten care mi-a făcut-o pierdută. În bibliotecă am descoperit multe volume de versuri. Tot aici am descoperit cele două volume de proză inaccesibile publicului cititor, socotite de regim drept periculoase, *Războiul nostru pentru neatârnare* și *Povestea unei coroane de oțel.* Am descoperit apoi inegalabilele traduceri din *Divina comedie* a lui Dante, trilogie căreia i-a adăugat cele două volume de *Comentarii*. A cunoscut limba sanscrită traducând epopeile *Rig-Veda, Mahabarata și Ramajana*. Efectiv, am rămas copleșit de cultura scriitorului de ținuta academică, formată la ținuta învățământului românesc a unor timpuri nu prea generoase în acest sens.

Un alt moment emoționant al întâlnirii mele cu George Coșbuc a avut loc la Bilbor, în casa lui Cornel Tăslăuanu, fratele lui Octavian C. Tăslăuanu, tipograf de marcă format la Lipsca, care, reîntors acasă, a lucrat la Sibiu, acolo unde se tipărea revista *Luceafărul* a lui Bănuț, Tăslăuanu, Goga. Eram împreună cu prof. Valeriu Nițu, toplițean, fost director al

Bibliotecii Raionale Toplița, devenit mai apoi cercetător științific al Centrului de Științe Sociale al Academiei, filiala Mureș. Am stat împreună la povești, multă vreme în filigoria casei părintești a acestuia. Rând pe rând, au trecut pe sub privirile noastre reviste, fotografii, scrisori albume… însoțite de explicațiile autorizate ale deținătorului. Am văzut atunci colecții complete ale *Luceafărului*, înveșmântate în copertile artistice realizate în tipografia sa, ne-au fost prezentate scrisori de epocă, fotografii, iar in final, un album de impresii și amintiri, cuprinzând și un înscris aparținându-i lui George Coșbuc. Atunci am văzut pentru prima a dată semnătura autografă a poetului. Era încântătoare. Acel înscris apăsat, sigur, caligrafie de excepție precum și vorbirea îngrijită a celui care l-a cunoscut îndeaproape, îmi dădea senzația că poetul este împreună cu noi, parcă a dispărut distanța în timp, îl simțeam mai aproape ca întotdeauna.

Cu aceste cunoștințe și sentimente, am așteptat atunci în 1966 centenarul marelui poet ardelean, fără a scăpa din vedere că acel an din punctul nostru de vedere cultural, obligația noastră era intensificarea activităților de readucerea sa în public prin activități specifice, a vieții și activității sale. I-am avut ca însoțitori în itinerarul nostru pe filologul Valeriu Nițu, cercetător științific, și prof. Solomon Frățilă, director al Bibliotecii Regionale. Am luat cu mine un aparat de fotografiat și două filme.

Festivitățile centenare de la Hordou (astăzi Coșbuc), satul de naștere al poetului, au avut loc într-o frumoasă zi de duminica, când soarele văratic își mai arunca odată privirea în așteptarea toamnei. Timp tocmai plăcut pentru o ieșire la aer curat și la o întâlnire cu frumusețile naturii și a oamenilor care o stăpânesc. Am plecat din Târgu-Mureș dis-de-dimineață pentru a nu scăpa nimic din grandoarea și farmecul activităților. Primul popas l-am făcut la Năsăud, acolo unde școlile românești și-au făcut pe deplin datoria. Aici a urmat

George Coşbuc Şcoala Normală şi Gimnaziul Fundaţional, pe educaţia riguroasă a acestor şcoli şi-a fondat temeinica sa cultură aşternând pe hârtie primele versuri, emanate din activitatea Societăţii de lectură *Virtus Romana Rediviva*. Am vizitat cu acel prilej Liceul „George Coşbuc" în faţa căruia străjuieşte bustul scriitorului. Am trecut în scurtul timp pe care l-am avut la dispoziţie pe la Muzeul de Istorie, după care ne-am îndreptat cu autoturismul pe Someşul Mare până pe valea Sălăuţei, de unde am urcat pe firul apei până la Salva. Aici maşinile erau parcate, urmând ca drumul să fie făcut pe jos până la Coşbuc, un drum de aproximativ opt kilometri. De neînchipuit, drumul de ţară, pietruit era împânzit de oameni pe toată lăţimea şi lungimea lui, de la Salva până la Coşbuc. Cu un mic efort am ajuns la destinaţie.

Coşbuc, după numele poetului. O localitate mică, situată între două dealuri printre care îşi face loc pârâul Sălăuţa. Localitate cu case frumoase, biserică veche, oameni despre care se spune că sunt harnici. Pe când am ajuns noi, curtea şcolii din localitate strălucea în bătaia soarelui scoţând în evidenţă cromatica portului naţional în toată splendoarea lui. O scenă imensă pe fundalul căreia străjuia înscrisul: „Centenar „George Coşbuc", 1866-1966, precum şi efigia poetului. Pe partea dreaptă a curţii şcolii o tribună imensă care îşi aştepta invitaţii de onoare. O curte imensă cu numeroase scaune şi bănci erau deja ocupate de către oameni sosiţi din părţile locului, dar şi de aiurea pentru a cinsti cum se cuvine memoria cărturarului. Au sosit şi scriitori din toată ţara, oameni de ştiinţă, artă si cultură, oameni din străinătate aşa cum se cuvine la o manifestare cuprinsă în programele UNESCO. S-a ocupat tribuna oficială. Artiştii amatori (corişti, dansatori, lăutari) în formaţii reunite şi-au ocupat locurile pe scenă. De o parte şi de alta a dealurilor s-au creat adevărate amfiteatre cu spectatori. Semnalul începerii programului a fost dat de tulnicărese, după care, de pe dealuri coborau cete de chemători călare pe cai,

flăcăi și fete. În scurt timp, au împânzit drumurile. Tandri au intrat mirele și mireasa cu socri mari și mici, cu nănași, urmați de nuntași, druște, găinărese, s-au așezat la masă cu bucate. Mireasa – tânăra, frumoasă, mlădioasă și sfioasă, mirele ca un brad frumos, puternic și hotărât. Măreția ceremonialului matrimonial era în floare, așa cum poetul îl fixase în nemuritorul poem *Nunta Zamfirei*.

A urmat programul inaugurat cu imnul *Virtus Romana*. Corurile reunite au interpretat cântece pe versuri de George Coșbuc: *Mama, Pocnind din bici, La oglindă* etc. au fost recitate poemele: *Dușmancele, Decebal către popor, Moartea lui Fulger* ș. a. Mult aplaudat a fost taragotistul Dumitru Fărcaș. Corul Casei de cultură din Năsăud a interpretat prelucrări corale de Celestin Cherebețiu, Constantin Catarig și alți, iar dansurile populare au fost la mare vogă. Așa a ținut programul până târziu noaptea. În luncile de pe marginea Sălăuței, stăteau parcă încremenite înaltele purculețe de otavă, ca niște stafii în apus de soare, mirate și ele de tot ce se întâmpla aici.

Între timp, noi am mai vizitat casa memorială organizată cu acest prilej, casă care şi-a primit o destinație definitivă deoarece în decursul timpului a servit mai multor scopuri, inclusiv de cârciumă. Am vizitat biserica satului, în cimitirul căreia își duce somnul de veci Sebastian Coșbuc, tatăl poetului, o moară de apa tipică locului recent achiziționată.

Din cuvintele rostite cu acest prilej le-am reținut pe cele ale reprezentatului scriitorilor italieni Elio Filippo Accrocca, care spunea că *„se nasc și trăiesc poeți și în alte țări, dar mor, ori noi românii știm să-i facem nemuritori”* (am citat din memorie).

Pentru mine această zi a rămas memorabilă. Nu pot să îmi dau seama la ce nivel, ce amploare vor fi cei 150 de ani de la naștere, mă gândesc la evoluția societăți românești în cei 50 de ani scurși de atunci din care 25 de libertate și de ce nu am

spune-o și de înavuțire. Rămân un sceptic. Apelez la un citat dintr-un eseu de-a lui Dumitru Mircea, care spunea că „*Cei ce n-au fost de față pe meleagurile acelea ieri să și le închipuie căci le stă în ajutor Coșbuc, iar cei ce au izbutit să vadă sărbătoarea să nu uite că pe drumul bătătorit de poet, dinspre Hordoul cel necunoscut către conștiința lumii, se așterne pânza greu țesută a sufletului românesc”.*

Imagine din spectacolul omagial organizat la Centenar

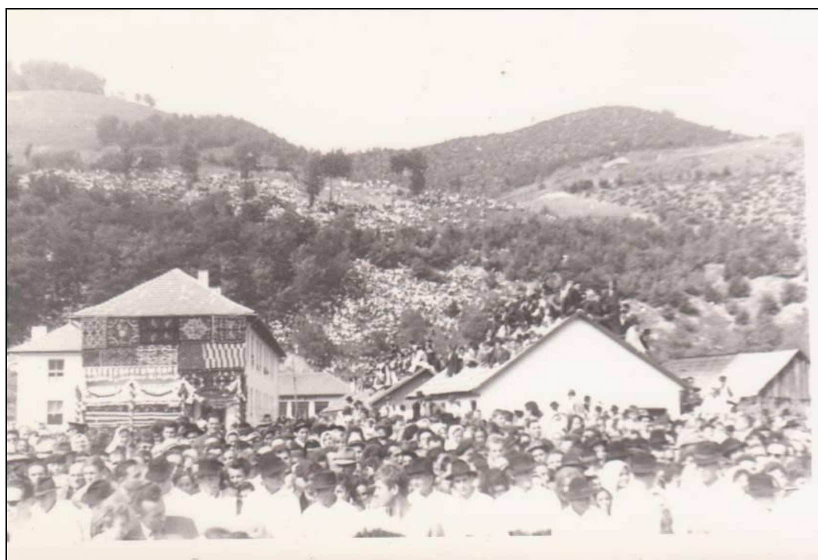

Mirele

1.8.6

Steaua roșie, XVIII, nr. 225 (2650), 24 sept. 1966, p. 3.

„El, cel mai drag! El a venit
Dintr-un afund de Răsărit,
Un prinț frumos și tinerel…"

„Vă dăm griu, nu vă dăm orz
Că ni-i mirele frumos,
Vă dăm griu, nu vă dăm pleavă
Că ni-i mireasa de treabă,
Vă dăm griu crescut în munte
Că sîntem din neam de frunte".

„Trandafir ardelenesc,
La toţi nuntaşii vestesc
Că cu găina sosesc
La nănaşi să o cinstesc. . ."

(Foto: D. POPTĂMAŞ)

e

Fotografii de la Centenar,
din colecţia Dimitrie Poptămaş

ROMULUS RUSAN

Like pentru Coşbuc

Deşi unii îi contestă locul în manualele de literatură (se pare chiar că unii autori l-au şi eliminat), George Coşbuc rămâne unul dintre stâlpii de rezistenţă ai europenizării culturii noastre. „Ce mai caută Coşbuc în manualele secolului XXI ?” se întreba o mamă intrigată, într-o emisiune de televiziune. „Copiii se vor plictisi şi nu-l vor gusta. Cine, totuşi, îl vrea, îl găseşte pe internet”.

Dar şcoala este făcută oare ca să te distrezi, nu ca să te instruieşti? Cum ar arăta literatura italiană fără D’Annunzio, cea franceză fără Hugo, cea germană fără Herder sau Schiller?

Aceeaşi mamă ultramodernistă pleda nu numai pentru epurarea de clasici, ci şi pentru restructurarea studiului istoriei îndepărtate, „prea amănunţită şi stufoasă”, lăudându-i de pildă pe finlandezi, care îşi vor fi adus manualele de istorie la zi (adică, probabil, gândea ea, la problema valurilor de refugiaţi sau la războaiele din Orientul Apropiat). Minimalismul care a cotropit generaţia de azi şi tinde să pătrundă în educaţie nu este o formă de raţionalitate (cum s-ar vrea), ci una de suficienţă şi lene intelectuală. Căci tableta şi internetul nu pot ţine locul culturii generale, după cum volanul unui automobil nu-ţi serveşte la nimic dacă nu ai în cap harta, itinerariul pe care vrei să-l parcurgi.

Trec zilnic pe Strada Berzei şi văd casa (neîngrijită, din fericire scăpată, totuşi, ca prin minune, de la demolare) în care şi-a trăit ultimii ani George Coşbuc. A murit în 1918, cu câteva luni înaintea Marii Uniri de la 1 Decembrie. Fiu de preot din ţinutul Năsăudului, a făcut studii universitare incomplete la Cluj, dar marea şcoală a patriotismului a absolvit-o la cele câteva reviste literare ale Transilvaniei şi Bucureştiului. Avea

52 (cincizeci şi doi) de ani când a murit (distrus sufleteşte de moartea, într-un stupid accident, a unicului fiu).

Avea doar cincizeci şi doi de ani (mi-ar fi putut fi fiu, la vârsta mea de acum), dar eu şi generaţia mea de copii ardeleni îl consideram un moş cu barbă, care se dă cu săniuţa cu noi şi ne reproduce sunetele codrului. Până la vârsta de zece-doisprezece ani, Coşbuc stătea în tabela noastră valorică alături de Mihai Eminescu, de care îl deosebea un optimism debordant, o viziune energică asupra lumii. Abia adolescența, cu zbaterile ei sentimentale și existențiale, „făcea diferența" (cum s-ar spune azi) în clasamentul valorilor lirice, Eminescu devenind poetul demiurg, iar Coșbuc ocupând un loc în aparență secundar, de bard sau de rapsod. Dar nu categorisirile contau atunci, la vârsta absorbantă a descoperirilor. Dacă Eminescu ne învăța să gândim și să simțim, Coșbuc ne îndemna să trăim, ne dădea putere și optimism, chiar atunci când subiectele sale eroice erau elegiace, precum în „*Decebal către popor*" sau în „*Moartea lui Gelu*". Viața la țară, universul țărănesc – la fel de accesibil transmise adultului și adolescentului – ne infuzau un lirism diafan și, în acelaşi timp, furnizor de vitalitate.

Pentru că făcuse parte, după venirea la București, din cercul *Sămănătorului* şi datorită filonului mitic-rural din *Fire de tort*, *Balade și idile,* din *Moartea lui Fulger* sau *Nunta Zamfirei*, Coșbuc a fost retrogradat *à rebours* în categoria *sămănătorismului,* care se ciocnea la jumătatea perioadei interbelice cu puternicul curent al modernismului și sincronismului. Numai că toate aceste capodopere populare nu erau în momentul scrierii anacronice, dimpotrivă, căutau să reînvie, să recompună livresc o nouă mitologie populară, trecută prin filtrele fine ale junimismului recuperator de tradiții (nu Maiorescu l-a remarcat pe tânărul Coșbuc în1889, tocmai în anul morții lui Eminescu, la apariția *Nunții Zamfirei.*

Nucleul lirico-epic al zestrei lăsate de Coșbuc este, în plus, încastrat, ca într-o casetă de pietre preţioase între scrierile

sale istorice (*Povestea unei coroane de oțel* – proză interzisă în primii ani ai comunismului – sau *Războiul nostru pentru neatârnare*) și remarcabilele sale traduceri din patrimoniul antic şi medieval, unele, apărute postum (*Sakuntala*, „*Divina Comedie, Odiseea* și *Eneida*). Toate aceste remarcabile „*anexe*” la opera sa poetică fac din clasicul, de la a cărui naștere se împlineşte în curând un secol și jumătate, un autor realmente proteic, un iluminist care, pe urmele *Şcolii Ardelene,* a restituit și a recuperat pentru literatura noastră datorii vechi, milenare, din tezaurul universal.

Contrar gusturilor leneșe de azi, Coșbuc rămâne un autor despre care s-a scris enorm, care a fost citit cu entuziasm de multe generații și care, descălecător peste Carpați, poate fi socotit nu numai un unificator al literaturii, ci și al României Mari. O unire mirifică, la care visa încă de pe când, pe băncile liceului din Năsăud, participa la „*Virtus Romana Rediviva*”. Dar o unire de bucuria căreia moartea nedrept de timpurie l-a frustrat, răpindu-l cu numai câteva luni înainte de apoteoticul 1 Decembrie 1918.

Iată de ce, pe tablete sau în manuale, el nu poate să lipsească din cultura generală a românilor de mâine.

Și, evident, de azi.

MIRCEA DAROŞI

Despre actualitatea lui Coşbuc

Pledând cu consecvenţă pentru permanenţa lui Coşbuc în rândul cititorilor de toate vârstele, prof. univ. Gavril Istrate consideră forţată părerea că această poezie „şi-ar fi pierdut actualitatea”. Argumentele sale sunt prezentate pe larg într-un studiu minuţios întocmit pe care şi-l intitulează „Coşbuc - în ultimii 50 de ani”. Cartea este dedicată „ţăranilor de pe Valea Someşului, cei mai entuziaşti admiratori ai poetului ridicat dintre ei”.

Fiind convins că poezia lui Coşbuc continuă să stârnească interesul cititorilor şi se reeditează în permanenţă, Gavril Istrate face investigaţii în rândul librarilor, colindă cele mai renumite biblioteci şi anticariate din ţară, se adresează unor colegi şi prieteni din diferite oraşe pentru a-i trimite tot ceea ce au referitor la Coşbuc, îşi foloseşte biblioteca personală, care este deosebit de bogată şi cuprinde aproape toate ediţiile marilor clasici şi, după mulţi ani, reuşeşte să înmănuncheze aceste date într-un studiu ce se dovedeşte mai mult decât util şi evidenţiază popularitatea lui Coşbuc, nu numai în zona Năsăudului, ci în întreaga ţară.

Poetul, care de-a lungul anilor a cunoscut remarcabile aprecieri din partea unor oameni de seamă ai culturii româneşti, precum I. L. Caragiale, Al. Vlahuţă, Constantin Stere, Dobrogeanu Gherea, Titu Maiorescu, Ioan Slavici, Gh. Bogdan-Duică, Eugen Lovinescu, Mihail Sadoveanu şi alţii, este prezent şi astăzi în librării, se cumpără în continuare, iar în biblioteci se simte tot mai mult nevoia de poezia lui Coşbuc. Întreaga operă a poetului de pe Valea Sălăuţei continuă să fie difuzată, nu numai cu poezia originală, ci şi cu traducerile din *Divina comedie, Eneida, Sacontala, Antologia sanscrită, Georgicele* lui Virgil şi continuă să prezinte interes chiar şi

proza poetului: *Războiul nostru pentru neatârnare* şi *Povestea unei coroane de oţel*.

Cu răbdarea de invidiat a omului de ştiinţă şi a cercetătorului împătimit de creaţia poetului năsăudean, Gavril Istrate a reuşit să întocmească o bibliografie impresionantă a operei lui Coşbuc, care numără peste 250 de ediţii. Apropierea lui sufletească de poetul „formelor perfecte" este concretizată şi prin 30 de articole proprii, care au apărut în răstimpul celor 50 de ani în reviste prestigioase din ţară. Dacă la examenul de admitere în facultate, subiectul la alegere „un poet preferat" a fost pentru el Coşbuc, teza lui de doctorat a avut aceeaşi temă: *Limba poeziei lui George Coşbuc*, susţinută la 27 iunie 1949 sub conducerea academicianului Iorgu Iordan şi a preşedintelui comisiei, George Călinescu. De altfel, pe lângă apelativele care i s-au atribuit de-a lungul anilor de ,,patriarh al limbii române", decan al filologilor români", ,,un ardelean moldovenizat" sau un „mesager al grănicerilor năsăudeni", n-a lipsit nici aprecierea că este ,,o solie a lui George Coşbuc". Dovadă sunt numeroasele studii şi articole pe care le-a publicat despre poetul inimii sale. Aş aminti în acest sens câteva titluri care confirmă apropierea sa faţă de opera ilustrului poet al cărui crez a fost şi va rămâne cel care şi-l exprimă în versurile ,,Sînt suflet în sufletul neamului meu/ Şi-i cânt bucuria şi-amarul". Iată câteva titluri care amintesc cât de mult l-a interesat marele poet : *Numele mic al poetului Coşbuc, Părerile lui Coşbuc despre limba literară, Vocabularul poeziei lui Coşbuc, Probleme de limbă în variantele unor poezii ale lui Coşbuc, Traducerea lui Coşbuc, Limba poeziei lui George Coşbuc, câteva consideraţii de natură lexicală, Cu George Coşbuc la Cahul şi cu Mihail Saoveanu la Soroca* etc. Toate sunt analize pertinente şi de-o valoare inestimabilă din punct de vedere filologic şi lingvistic pe care le-a trecut prin filtrul gândirii sale.

Studiul său *George Coşbuc - în ultimii 50 de ani* nu e numai o radiografie a permanenţei poetului prin prisma valorii

sale, ci şi un prilej de a face câteva constatări în privinţa noilor ediţii ale operei poetului năsăudean. În primul rând observă că poezia lui Coşbuc a apărut fără întrerupere începând din anul 1950 încoace şi nu se poate reproşa editorilor că ar fi rămas datori pe undeva, nici cititorilor care continuă să se delecteze cu această poezie, dar face câteva observaţii care se manifestă în editarea acestei opere. Autorul descoperă numeroase greşeli în ceea ce priveşte transcrierea textelor lui Coşbuc. Multe ediţii au scăpat din vedere că trebuie respectată integritatea operei, că trebuie respectat stilul în care a scris poetul care a fost un desăvârşit tehnician al versului, că de dragul modernizării nu se poate renunţa la rima perfectă a poeziei, ori nu se poate renunţa la înţelesul autentic al unor cuvinte folosite de autor şi mai mult decât atât la truncherea unor poezii. De pildă, în ediţia *Balade şi idile*, apărută în Editura Helicon din Timişoara, 1994, apoi în 1997, lipsesc nouă strofe din poezia *Moartea lui Fulger*, sau unele cuvinte din poezia lui Coşbuc sunt schimbate, dându-le alt înţeles, ceea ce înseamnă că există o mare nepăsare şi o lipsă de respect faţă de autor. Greşelile de tipar şi de altă natură cresc în fiecare tipăritură nouă. Se pare că editurile n-au avut alt scop decât cel comercial.

În poezia *Mânioasa*, de exemplu, cuvântul „laz” este confundat cu „iaz”, aşa cum scria editura amintită mai înainte: „Eu mergeam la plug în iaz”. Substantivul în cauză, folosit de Coşbuc, aşa cum explică renumitul filolog Gavril Istrate, este „laz”, al cărui înţeles este acela de loc defrişat de pădure şi transformat în păşune, ogor, pământ arabil. S-ar putea ca editorul, ca şi tipograful să nu fi cunoscut cuvântul „laz” şi din neatenţie să-l fi confundat cu „iaz”. Dar trebuie să presupunem, spune autorul acestui studiu, că el nici n-a citit textul, căci altfel şi-ar fi dat seama că nu poate intra în apă cu plugul, că nu poţi ara în apă.

Într-o altă ediţie, cea din 1996, „George Coşbuc” Bistriţa, numele poetului este mutilat pe nouăzeci de pagini: GOERGE

în loc de GEORGE. Amintind mai înainte despre numele mic al poetului, Gavril Istrate precizează că ,,toate articolele, versurile şi scrisorile rămase de la poet sunt semnate George şi nu Gheorghe. Aşa a rămas şi în procesele verbale ale ,,Societăţii Virtus Romana Rediviva", al cărei preşedinte era. El încearcă şi reuşeşte cu prisosinţă să dea explicaţiile lingvistice asupra unor termeni specifici zonei, între care şi numele poetului căruia nu i-au fost atribuite niciun fel de diminutive, aşa cum se întâmplă cu alte nume în Ardeal. La Năsăud, nimeni nu pronunţă Gheorghe, ci numai George.

Nerespectarea integrităţii textului, a corectitudinii lui sunt de fapt aspecte care se manifestă în general la multe din editurile noastre într-un mod ridicol, dacă se poate spune aşa, cum se întâmplă într-o traducere a poeziilor lui Coşbuc în limba poloneză. Gavril Istrate aduce spre exemplificare o poezie foarte cunoscută de cititori intitulată ,,Cântec", pe care o repune în româneşte: ,,A venit din pădure un lup rău / A străbătut în fugă, o bună bucată din sat / Pentru a răpi şi a duce în vizuina sa / Pe copiii care mint".

Coşbuc este un poet al frumuseţii şi al expresivităţii, fapt pentru care cititorii îi gustă cu plăcere poeziile şi nu există un an, din 1950 încoace, în care să nu fi apărut o ediţie sau o carte despre opera lui. Îmi permit să închei cu un citat din *Note şi impresii,* de Garabet Ibrăileanu, care spunea într-un mod splendid: ,,Coşbuc a fost adevăratul şi poate singurul poet al pământului şi neamului românesc cel etern, aşa cum a rămas dedesubtul schimbărilor şi al furtunilor aduse de vremuri. În poezia lui Coşbuc nu sunt curente de idei trecătoare, atitudini de sistem filozofic şi de şcoală literară. ,,Optimismul" nu este altceva decât sănătatea, decât seninul şi armonia sufletului său. Această sănătate şi această armonie apar în chip splendid şi în arta sa, în perfecţia literară şi nesilită a versului său luminos".

MARIN IANCU

G. Coşbuc şi „resuscitarea arhaităţii unei lumi”

Raportat la funcția estetică a epocii în care a creat, în vremea în care s-a născut și s-a manifestat poezia lui Arghezi și Bacovia, a lui Blaga și Ion Barbu, originalitatea creației poetice a lui Coșbuc poate fi identificată în timbrul specific al fiecărei poezii, în cadențele comune și în zonele de tangență ale acestora, înscrise, în ansamblu, printre valorile clasice ale literaturii române. Având în vedere mai degrabă relația fluidică imaterială dintre marile poeme ale creației lui G. Coșbuc, identificăm sentimentul apartenenței la un orizont rural părăsit, bucuria regăsirii într-un ansamblu de priveliști sau sentimente, de un pitoresc geografic și etnografic de o mare complexitate. Structura interioară a întregii sale creații, dincolo de o rară invenție poetică, rezultă atât din bogata colecție de motive folclorice prelucrate subtil în poeziile din volumul de debut (*Balade și idile,* 1893), cât și din filonul epic fabulos din poeziile de maturitate. Analizat dintr-o astfel de perspectivă monografică, se observă că proiectata epopee țărănească a lui Coșbuc câștigă în omogenitate tocmai prin echilibrul între un lirism ponderat, aproape impersonal, și elementele de meditație, de epic, anecdotic sau dramatic, din alte creații.

1.Data nașterii. Copilăria și perioada școlarității. Poetul s-a născut la data de 20 septembrie 1866, în satul Hordou, azi G. Coșbuc, jud. Bistrița-Năsăud, fiind trecut în Matricola botezaților din comună cu numele de George Coșbuc. Era al optulea din cei 12 copii ai preotului Sebastian Coșbuc și ai Mariei, fiica preotului Avacum din Telciu. Copilăria și-o va petrece la Hordou, în orizontul mitic al lumii satului, în tovărășia basmelor povestite de mama sa. Primele noțiuni despre învățătură le primește de la țăranul Ion Guriță,

dintr-un sat vecin, despre care Maria Coşbuc auzise „că ştie poveşti.” De la bătrânul diac Tănăsucă Mocodean, Coşbuc învaţă a citi încă de la vârsta de cinci ani. Născut în ţinutul grăniceresc al Năsăudului, G. Coşbuc moştenea de la tată înclinaţia spre studiu, iar de la mamă o dragoste neţărmurită pentru creaţia populară, izvor nesecat al inspiraţiei sale, influenţa pe care atmosfera folclorică din ţinutul Năsăudului o exercită asupra viitorului poet rafinându-se odată cu studierea limbilor clasice şi a literaturilor vechi.

G. Coşbuc şi-a început studiile la şcoala primară din Hordou, în toamna anului 1871, pe care, din motive de sănătate, le întrerupe după clasa I. Din toamna anului 1873, pentru clasele a II-a şi a III-a, urmează cursurile şcolii din Telciu, „comună mare pe Valea Sălăuţii”, învăţând germana cu unchiul său Ion Ionaşcu, directorul şcolii. În clasa a IV-a, în 1875, se află la Şcoala Normală din Năsăud, pe care o absolvă pe data de 21 iunie 1876. În toamna acestui an, Coşbuc se înscrie în clasa I a Gimnaziului Fundaţional din Năsăud; de atunci datează şi primele contacte cu operele scriitorilor români şi cu literatura universală: Heine, Chamisso, Bürger şi alţii. La liceul din Năsăud erau profesori cu o pregătire serioasă, se punea accent pe studiul limbilor şi al literaturilor clasice, încât Coşbuc şi-a format aici o temeinică bază pentru cultura sa. Începe să scrie versuri şi activează în Societatea de lectură „Virtus Romana Rediviva” a gimnaziului, din clasa a V-a (1880-1881) ca membru extraordinar. În clasa a VII-a, Coşbuc este ales vicepreşedinte al societăţii, iar la 2 octombrie 1883 devine preşedinte. Publică în paginile revistei „Muza someşeană” (1882-1883) primele poezii, citeşte la şedinţele societăţii traduceri din Fr. Rückert, Petöfi şi o poveste populară, în 600 de versuri, *Pepelea din cenuşă.* Contactul cu literatura clasică, mai cu seamă latină, cu principalele opere ale literaturii europene, dragostea faţă de folclorul românesc şi faţă de cărţile vechi îi marchează, din acestă perioadă, destinul

creator. În mai 1884, își susține examenul de bacalaureat, după trecerea căruia, în toamna anului 1884, se înscrie la Facultatea de Filosofie și Literatură a Universității maghiare din Cluj, care avea pe atunci o catedră de limba română. A continuat studiile clasice, frecventând cursurile de istoria grecilor vechi, traducere și interpretare de scrieri ales din Cicero, teoria și istoria retoricii la greci și romani, sintaxa greacă și istoria literaturii latine. A fost numit în comitetul Societății „Iulia" a studenților români și își începe colaborarea la *Tribuna* din Sibiu (decembrie 1884).

În noiembrie 1886, bolnav și confruntat cu diverse dificultăți materiale, nu mai figurează printre studenții clujeni, frecventând doar anumite cursuri universitare. Continuă colaborarea la *Tribuna,* publicând *Atque nos, Fata craiului din cetini, Draga mamei, Dragoste păcurărească*. Ioan Slavici, directorul *Tribunei*, îl caută personal la Cluj pentru a-l atrage în redacția revistei și pentru a stabili cu el o eventuală colaborare. Publică la revista din Gherla *Cărțile săteanului român,* continuă să tipărească în *Tribuna* povești și basme versificate (*Fulger, Brâul Cosânzenii, Tulnic și Lioara),* corespondează cu Ioan Slavici, care îl cheamă la Sibiu, în redacția ziarului. Din vara anului 1887, poetul începe să lucreze ca redactor la *Tribuna*, inaugurându-se astfel o etapă hotărâtoare în formația sa.

2. Debutul literar. Despre începuturile sale literare George Coșbuc mărturisește: „Cea dintâi poezie am publicat-o la vârsta de 15 ani într-o foaie pedagogică din Ardeal. N-o mai am și nici nu știu ce era. Am publicat apoi fel de fel de încercări prin toate foile ardelenești." Referirea este făcută la revista de informare pedagogică și literară „Școala practică", redactată de pedagogul Vasile Petri, în care, „student" în clasa a VII-lea liceală, G. Coșbuc trimite spre publicare în primăvara anului 1883 o traducere. Primele încercări de versificație, cu solide studii umaniste de limba latină și greacă, filosofie și

istorie filosofică, istoria literaturilor, poetică și prozodie, datează din perioada cursurilor Gimnaziului Fundațional din Năsăud. Evenimentul principal se produce în toamna anului 1880, când gimnazistul este primit ca membru al Societății de lectură a elevilor „Virtus Romana Rediviva”: „Întâiele încurjări mi le-au dat profesorii mei de liceu care în vederea talentului talentului meu literar mă scuteau de studiile științifice...” Începând din octombrie 1882, membrii societății elevilor gimnaziști din Năsăud redactează publicația liceului, *Muza someșeană*, un caiet manuscris, în care elevii publicau texte originale, traduceri și observații critice, traduceri și observații critice. Aici vor apărea primele poezii ale elevului George Coșbuc, altele urmând a fi citite de autor în ședințele societății, în total peste cinzeci de poezii „dintre cele 160 scrise pe când elev în clasa a șasea.” La 20 decembrie 1883, Societatea de lectură „Virtus Romana Rediviva” îl alege ca președinte. Mai târziu, în numărul 47 din 18/30 noiembrie 1884, revista *Familia* din Oradea îi publică poezia *Aș vrea să fiu,* semnată tot C. Boșcu, purtând indicația „după Petöfi.”

Debutul publicistic propriu-zis se produce tot în 1884, când revista *Tribuna* din Sibiu îi publică sub pseudonimul C. Boșcu (anagrama numelui Coșbuc), snoava versificată *Filosofii și plugarii.* Prezentată sub formă de foileton, această snoavă (are peste 350 de rânduri) apare în trei numere consecutive ale revistei (nr. 183-190 din 5/17-8/20 decembrie 1884). G. Coșbuc trimisese vasta compoziție din Cluj, unde se înscrisese la Facultatea de Litere și Filosofie. Ioan Slavici, conducătorul revistei *Tribuna*, își va reaminti mai târziu despre acest debut: „Într-una din zile am primit la redacțiune, pentru «foița» (rubrica literară permanentă) *Tribunei*, un manuscript, curat și citeț, o snoavă versificată. Autorul se subscria *Boșcu* și plicul e-ncepător, student la Universitatea din Cluj, și mă bucuram, căci n-o fi poate adevărat că ziua bună de dimineață se cunoaște, dar nu mai încape nicio îndoială că cei în adevăr aleși

chiar de la începutul lucrării lor își dau destoiniciile pe față. Mi-a plăcut snoava și am publicat-o...” Credincios ziarului în care și-a făcut adevăratul debut literar, Coșbuc va rămâne colaborator asiduu al *Tribunei* mulți ani, chiar și după ce se va stabili în București.

Gazetar la Sibiu. *NUNTA ZAMFIREI* (1889)

În august 1887, G. Coșbuc ajunge la Sibiu, unde va rămâne până în 1889. Slavici va consemna cu entuziasm evenimentul: „De vreo două săptămâni avem aici pe Coșbuc, un admirabil băiat de vreo 21 de ani, unul dintre cele mai distinse capete.” Mișcarea literară de la *Tribuna* a dus la cristalizarea poziției lui Coșbuc față de literatură, în direcția interesului către folclor, ca bază a literaturii culte, și către limbajul popular, orientată, în esență, spre idealul restabilirii unității culturale a poporului român. Munca în redacția revistei *Tribuna*, alături de Ioan Slavici, I. Bechnitz și de Septimiu Albini, toți oameni cu o serioasă cultură înaintată, a însemnat o adevărată școală literară. Ioan Slavici mărturisește următoarele în *Amintiri*: „George Coșbuc, înzestrat din belșug de către firea cea dinamică, s-ar fi ridicat în toate împrejurările deasupra contemporanilor săi, n-ar fi ieșit ceea ce a fost dacă nu și-ar fi croit lucrarea vieții în mijlocul acestor oameni cu cultură generală, care toți erau scriitori...” Poetul însuși va vorbi despre perioada petrecută la Sibiu ca despre „cei mai rodnici” ani ai săi. Acum își orientează scrisul spre idilă, specie literară în care a rămas neîntrecut, și trece treptat de la simple versificări pe teme folclorice la creații originale. În paginile *Tribunei,* i se tipăresc numeroase poezii, semnate sau nesemnate, printre care unele cele mai izbutite creații ale sale: *Nunta Zamfirei, Rada, Mânioasă, Numai una, Fata morarului, Crăiasa Zânelor,* o

parte din *Anacreontice*, publicate cu mici modificări în ciclul *Cântece* la sfârșitul volumului *Balade și idile* din 1893. Spre anul 1889, *Tribuna* începe să lucreze în pierdere, situația de aici ducând la desființarea unor posturi, printre care și cel al lui Coșbuc. La insistențele lui I. Slavici, Titu Maiorescu îl cheamă la București, unde sosește pe la mijlocul lunii decembrie 1889.

Anii petrecuți în redacția *Tribunei* sibiene (1887-1889) alături de I. Slavici vor culmina cu apariția poemului *Nunta Zamfirei,* un poem-spectacol admirabil, care a impresionat chiar și pe olimpianul Titu Maiorescu. Cu *Nunta Zamfirei* George Coșbuc s-a impus definitiv în atenția cititorilor și a criticilor de peste munți, fapt care i-a și creat aureola de mare poet. Și tot cu ea s-a impus mai întâi și la București, după ce fusese publicată în *Convorbiri literare*, în martie 1890: „La 1883, va mărturisi G. Coșbuc, când am publicat *Balade și idile* eram cunoscut în Țara Românească numai după *Nunta Zamfirei*. De când am început să scriu, m-a frământat ideea să scriu un ciclu de poeme cu subiectele luate din poveștile poporului și să le leg astfel ca să le dau unitate și extensiune de epopee (...). *Nunta Zamfirei* este un episod din această epopee." Înaine de a fi publicată în *Convorbiri literare, Nunta Zamfirei* fusese citită de Coșbuc „în ședința intimă" de la 23 decembrie 1889. Titu Maiorescu și Junimea se entuziasmară la lectura poeziei. Slavici îi scria lui Maiorescu: „Am în sfârșit o rugare; ajutați-mă să-l trimit pe Coșbuc la București, ca să-l vedeți. Eu sunt sigur că e destul să-l vedeți ca să fiți de acord cu mine că trebuie să facem tot ce ne stă prin putință ca talentul acesta să ajungă la deplinătatea lui desfășurare." La a doua invitație, la 23 ianuarie 1890, Coșbuc citi versiunea definitivă a *Nunții Zamfirei*. În jurnalul său, Maiorescu a notat în stilul său laconic: „Coșbuc, cu eminenta sa poezie *Nunta Zamfirei*." Până la apariția poeziei *Noi vrem pământ* (1894), *Nunta Zamfirei* avea să rămână ce mai cunoscută și mai apreciată scriere a lui G. Coșbuc, cea ce îl va determina și pe Nicolae Iorga să

consemneze următoarele în a sa *Istorie a literaturii românești. Introducere sintetică:* „Apariția *Nunții Zamfirei* în fruntea *Convorbirilor literare,* prin urmare cu decret de la Junimea, cu pecetea lui Titu Maiorescu, a fost o revoluție surprinzătoare, și oarecum o jenă. Era o poezie cu totul nouă, cu care nu eram deprinși, o poezie care a rămas la poartă pentru toți cei din Vechiul Regat cari aparțineau acelei generații...”

Poemul a fost elaborat în decursul a 5 ani. Prima versiune, datând din 1884, ultima perioadă a studiilor gimnaziale din Năsăud, a fost publicată pentru prima oară în *Tribuna*, Sibiu, la 24 mai 1889, și îl consacră definitiv pe autor ca poet de real talent. Aceasta va constitui și varianta citită la Junimea spre sfârșitul lui ianuarie 1890. Versiunea reprodusă în *Convorbiri literare*, București, nr. 12, 1 martie 1890, va cunoaște o formă mai accentuată decât cea din *Timpul* și mai apropiată de cea pe care poetul o va publica în toate edițiile antume ale volumului *Balade și idile*.

Acad. IOAN-AUREL POP

Istoria românilor în creația poetică a lui George Coșbuc

George Coșbuc nu a văzut cu propriii ochi Marea Unire în deplinătatea sa și nici România Mare în toată rotunjimea sa. El nu a fost nici un luptător pe baricade pentru înfăptuirea statului unitar român, dar a făcut, poate, mult mai mult decât atât: a transpus în versurile sale istoria națională de la daci până la Războiul de Independență din 1877-1878 și a descifrat sufletul țăranului român prin mijlocirea imaginilor artistice, dând la iveală un adevărat portret al poporului nostru, prin ritm, rimă și măsură.

Coșbuc ne trece prin fața ochilor și a minții toată istoria noastră veche, populată de daci și romani, povestindu-ne despre „Podul lui Traian”, „Pieirea dacilor”, „Volos, preot dac” sau cântând „Cântec barbar”. Scrie cu aceeași pasiune despre daci și romani, deși, ca absolvent al faimosului liceu năsăudean purtător al devizei *Virtus romana rediviva*, privilegiază latinitatea și sorgintea noastră romană, pe linia Școlii Ardelene: „Ți-ai mânat prin veacuri turmele pe plai,/ Din stejarul Romei tu, mlădiță ruptă…” („Cântec”). Vin apoi barbarii, peste care trece în fugă, spre a poposi mai mult asupra lumii medievale propriu-zise. Evocările încep în acest segment cu voievodul transilvănean Gelu (Gelou), portretizat dramatic în „Moartea lui Gelu” sau în „Și-adânc de-acum mormântul”. Vin apoi elogiul făcut Oltului („Cântecul vechi al Oltului”), râul care ne-a apărat de tătari, alt elogiu, făcut Prutului („Prutul”), stavilă în fața turcilor și cazacilor, pentru a ne perinda mai departe pe scena istoriei regi trufași, precum „Carol Robert”, cel învins de Basarab, sau voievozi români precum Ștefan cel Mare, de dimensiuni mitice („Ștefan-Vodă”, „Mortul de la Putna”,

„Voichița lui Ștefan”) sau „Vlad-Vodă Călugărul” ori dregători ca pârcălabul Golia („Golia ticălosul”), trădătorul lui Ion Vodă cel Cumplit. Din galerie nu lipsește nici principele unificator Mihai Viteazul, „un munte”, zugrăvit în „Pașa-Hassan”.

În modul cel mai bogat este înfățișată istoria modernă, mai apropiată de viața poetului, iar fresca începe cu modernitatea timpurie, cu secolul al XVII-lea, considerat al „rațiunii dominante” (Virgil Cândea). În acest cadru, sunt evocați Matei Basarab („Sărindar”), cel ridicător de sfinte lăcașuri sau Sobieski, învins de români la „Cetatea Neamțului”. Vin apoi momentele revoluționare din 1821 („Oștenii lui Tudor”) și 1848-1849 („Bălcescu…”), urmate de o odă adusă memoriei lui Timotei Cipariu, intitulată „Non omnis moriar[1] (La mormântul lui Timotei Cipariu)”. Popasul major se face asupra marelui război de independență, în care s-au sacrificat români din toate provinciile noastre, adică și din afara României de atunci. Așa sunt poeziile „În șanțuri”, „Zece Mai”, „Crăciunul în tabără (Pe câmpia Smârdanului, 1877)”, „Dorobanțul”, „Pe dealul Plevnei”, „Osman-Pașa”, „Cântecul redutei”, „Povestea căprarului”, „Coloană de atac”, „O scrisoare de la Muselim-Selo”, „Raport (Luarea Griviței, la 30 august 1877)”, „Proclamarea Independenței 10 Mai 1877”, „Trei, Doamne, și toți trei”, „Rugămintea din urmă (după Lermontov)”. George Coșbuc, ca și Vasile Alecsandri sau Nicolae Grigorescu și alții, a simțit nevoia să fie artist-cetățean, să lase o cronică în versuri despre suferință și victorie, despre moarte și glorie, despre înălțarea țării prin sacrificiul de sânge. După acest moment de referință, poetul mai face trimiteri dramatice la soarta țăranilor răsculați în 1907 („Noi vrem pământ!”).

Sunt, firește, în creația lui Coșbuc și epopei generale ale trecutului nostru (ca-n „Fragment epic”) sau versuri patriotice cu trimiteri la simboluri istorice: „Dunărea și Oltul”, „Scut și

---

[1] „Nu voi muri cu totul”, în latină.

armă”, „Stema țării”, „Graiul neamului”, „De profundis (Plevna)”, „Cântec (Țar-avem și noi sub soare)”, „Mitologie”, „Patria română”, „Tricolorul”, „Poetul” etc. Descrierile de natură, pastelurile, cu referiri la anotimpuri („Vara”, „Vestitorii primăverii”, „Toamna”, „Iarna pe uliță”), la formele de relief – precum munți (Ceahlău, Retezat-Rătezat, Tâmpa), câmpii, dealuri –, la sărbători („La Paști”, „Crăciunul în tabără”), la ape („Pe Bistrița”) etc., au toate câte ceva din sufletul românesc etern. Legendele, cântecele sau povestirile pe care le transpune în versuri poetul poartă sigiliul tradițiilor noastre, impregnate cu elemente istorice.

George Coșbuc a fost și un reputat universalist, un cetățean al lumii întregi, pe care a încercat să o cuprindă în știința lui, dar și în poezie sau în traducerile poetice pe care le-a făcut. De la epopeile indiene „Mahabharata” și „Ramayana” până la „Divina Comedie” a lui Dante, poetul s-a lăsat purtat de zborul gândului și de imensa sa erudiție spre spații și timpuri infinite. Versiunile date de el în românește rămân și acum modele ale genului. A cuprins în versuri originale antichitatea greco-romană („Andromahe”, „Atletul din Argos”, „Profeție…”), Evul Mediu occidental („Regina ostrogoților”, „Arnulf”), societatea britanică („Lordul John”), cea germană, cea franceză, cea spaniolă, albaneză, rusă, lumea arabă, indiană, chineză etc., în versuri curgătoare, expresive și ușor de receptat.

Pentru tot acest impresionant periplu, George Coșbuc a avut nevoie de o puternică identitate românească, pe care a purtat-o în toate fibrele ființei sale. S-a descris, de altminteri, pe sine, ca pe un *poeta vates*, bard inspirat din ființa neamului său, din calitatea de învățător al neamului său, de ghid spiritual: „Sunt suflet în sufletul neamului meu/ Și-i cânt bucuria și amarul … Sunt inimă-n inima neamului meu/ Și-i cânt și iubirea, și ura …” („Poetul”).

George Coșbuc a fixat identitatea românească în origine, în limbă, în credință, în numele etnic al poporului nostru, în teritoriu (pe care l-a cântat, deși nu a văzut Marea Unire, în toată rotunjimea sa, „de la Nistru pân-la Tisa” și din Carpații Păduroși la sud de Dunăre), în datini și obiceiuri, în legende și eresuri. A pornit, sistematic, de la originea noastră daco-romană și, atipic pentru un transilvănean obsedat de latinitate – cum ar fi trebuit să fie, după școlile făcute –, i-a admirat sincer pe daci, mai ales de marele lor rege Decebal, acela care i-a impresionat până și pe romani, stăpânii lumii.

În „Decebal către popor”, Coșbuc înfățișează în versuri virtuțile ideale ale poporului său român, puse pe seama dacilor, atacați de romani. Prima strofă face elogiul vieții trăite în libertate și-i condamnă pe cuceritori (numiți „neam călău”), pe cei ce asupresc alte popoare. Preamărirea libertății continuă și în strofa a doua, în care se arată că este preferabilă viața scurtă trăită liber (ca un „leu”) uneia lungi, dar „înlănțuite”. În strofa următoare, calității numite libertate i se adaugă o alta numită hotărâre: indecizia este „murmur”, iar „murmurul” în locul voinței de fier este „plânset în zadar”. Nici tăcerea – spune în continuare poetul – nu este bună, fiind sinonimă cu moartea, căci „și morții tac”. Prin urmare, „murmurul” și „tăcerea” sunt asociate cu lașitatea. La luptă trebuie mers – după cum se vede în strofa a patra – râzând, în acord cu sursele antice care spun că daco-geții disprețuiau moartea și mergeau veseli la Zalmoxis (Zamolxe), adică la adevărata viață. Cei ce râd „de ce se tem mai rău” – dușmanii lor – sunt aidoma zeilor. În continuare, este exprimată dragostea și setea de pământ a celor atacați pe nedrept, iar pământul este suprema valoare și acesta nu trebuie dat (cedat) nici zeilor, darămite pământenilor romani! În strofa a șaptea este condamnată „vânzarea” (trădarea) și frica (lașitatea), fiind exaltate din nou vitejia, hotărârea, voința de fier (bărbații trebuie să fie „un fier și-un scut”). Ultima strofă aduce îmbărbătarea supremă, venită din depunerea unui

jurământ și din puterea proprie a luptătorilor (aflați față în față cu inamicul), mai valoroasă decât cea dată de zei (aflați departe). Întreg discursul lui Decebal inspiră încrederea pe care supușii trebuie s-o aibă în conducător, dar și încrederea pe care liderul o are în oamenii săi. O serie de stări degradante, precum viața în robie, murmurul (cârtirea), lașitatea, frica, tăcerea (indecizia), dorința de cotropire, trădarea (vânzarea), încrederea în alții etc. sunt puse în contrast cu o seamă de calități necesare poporului bine condus, ca traiul în libertate, acceptarea morții ca trecere spre viața eternă, hotărârea în luptă, încrederea și optimismul, dragostea de propriul pământ (de țară), vitejia și forța, încrederea în victorie, ținerea jurămintelor, fidelitatea față de neam și rege etc.

Discursurile puse în gura conducătorilor de către aezi, poeți și istorici vin din antichitate, de dinainte de Tucidide și Polibiu. Marii generali și regi își însuflețeau masele, vorbind răspicat și tare, pe înțelesul poporului și în funcție de așteptările poporului. Cele mai multe dintre ideile exprimate aici de George Coșbuc vin din zestrea antică, din clasicismul greco-roman și din percepția Renașterii asupra acestui model de cultură și civilizație: setea de libertate, disprețul în fața morții și credința în viața de dincolo, condamnarea indeciziei și a fricii, a lașității și a trădării, exaltarea curajului, a îndrăznelii și vitejiei. Alte caracterizări, însă, nu se potrivesc cu acest ideal antic. De exemplu, percepția romanilor ca „neam călău" are mai mare legătură cu epoca romantică, post-romantică și cu idealurile mișcării de emancipare națională din secolul al XIX-lea. În perioada umanistă și apoi în cea iluministă, romanii erau un model de civilizație, cei mai nobili (alături de greci) dintre popoarele europene antice. Școala Ardeleană a exacerbat la noi acest sentiment, punând, în același timp, între paranteze lumea daco-getică. Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior nu i-au obturat pe daci din ignoranță, ci din dispreț față de barbari, față de cei cu care nu aveam de ce să ne mândrim. Atunci, în

secolul luminilor, se credea și se afirma că au drept la libertate într-o țară cei mai vechi și mai nobili locuitori ai săi, iar românii puteau aspira la această stare de libertate tocmai fiindcă erau urmașii romanilor și vorbeau o limbă derivată din latină, limba marilor opere literare, a capodoperelor. Scoaterea în prim plan a dacilor este de sorginte mai mult romantică sau post-romantică, este un produs al epocii pozitiviste, prefigurate în unele aspecte ale sale de Bogdan Petriceicu Hasdeu, cel cu faimosul studiu „Pierit-au dacii?”. O altă caracteristică anacronică este disprețul față de zei. Anticii, în epoca lor de glorie, proslăveau zeii, le dedicau temple, îi adorau și doar arareori îi sfidau. Aici, în „Decebal către popor”, zeii sunt înfruntați de două ori: mai întâi, atunci când se spune că dacii nu le-ar da nici zeilor lor, în frunte cu Zamolxe, pământ, iar în al doilea rând, în final, când puterea zeilor este considerată mai puțin eficientă pe pământ, în situația concretă evocată, decât puterea oamenilor (puterea este, în esență, în luptătorii daci, fiindcă ei aveau de luptat efectiv cu inamicii și nu zeii, care erau departe).

„Decebal cătră popor” este o mostră concretă de patriotism poetic la George Coșbuc, dar creația sa, chiar și atunci când are în atenție personaje și spații exotice, poartă în întregime simbolurile identității românești. Această identitate se vede și în poezia de dragoste, și în creațiile cu tentă folclorică, scrise, multe dintre ele, după tehnica versului popular, și în pasteluri sau legende, în meditațiile sale etc.

Coșbuc scrie într-o epocă în care scriitorii și artiștii lirici ori cei plastici, oamenii de cultură se aflau pe baricade și chiar se sacrificau (cum făcuse Lord Byron în Grecia, la Missolonghi/ Mesolongion, în 1924); alții mergeau la război ca să îmbărbăteze luptătorii cu armele lor specifice, iar alții luptau de acasă, scriind opere mobilizatoare. De exemplu, Giuseppe Verdi, prin muzica și libretele operelor sale, mai ales „Aida” și „Nabucco”, deși acțiunea fiecăreia dintre aceste creații era

plasată în spații exotice (Egipt, respectiv, Mesopotamia) și timpuri revolute, se gândea la însuflețirea italienilor săi din nord, supuși stăpânirii habsburgice. „Marșul gloriei” din „Aida” începe cu versurile: „Cântați gloria țării, azi e sărbătoare,/ De departe vin bravi eroi ce-au învins pe dușmani…”. La fel Coșbuc, scriind „Decebal către popor” în 1896 – chiar în anul sărbătoririi „mileniului ungar” (o mie de ani de la momentul 896, al stabilirii ungurilor nomazi în Câmpia Panonică) –, se gândea la statutul de supus al poporului său și la posibilitatea eliberării sale. De aici, apelul la curaj și demnitate în luptă, la învingerea fricii și la condamnarea lașității, la inspirarea încrederii în sine. Discursul regelui către armată, din „Decebal către popor”, este prototipul cuvântării patriotice, de însuflețire a maselor, fixate întâmplător în antichitate, dar valabilă pentru românii din toate timpurile și mai ales pentru cei de la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea, care luptau pentru libertate și unitate națională.

George Coșbuc a trăit între anii 1866 – abdicarea lui Cuza, venirea principelui Carol de Hohenzollern, adoptarea Constituției României, înființarea Academiei Române – și 1918, anul Marii Uniri, pe care, cum spuneam, nu a apucat să o vadă înfăptuită pe deplin. La 9 mai 1918, poetul murea la București, îndurerat și neconsolat după stingerea tragică a unicului fiu, Alexandru. „Țara pierde un mare poet, în sufletul căruia se reflectaseră toate aspirațiile neamului nostru…”, spunea Gheorghe Bogdan-Duică la înmormântarea ilustrului dispărut. La fel, cu același prilej, Nicolae Iorga, cel care afirmase mai demult că „poezia lui Coșbuc este de o virtuozitate extraordinară”, publica un necrolog pe care-l încheia cu următoarele cuvinte: „Cel ce a cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei până la dorobanții din ’77, moare fără a fi văzut cu ochii sub steag pe aceia care au onorat din nou sfântul drapel al țării. Să lăsăm ca asupra frunții lui

palide, acum liniștite, să cadă o umbră mângâietoare a depărtatului tricolor nevăzut.” În ziarul *Lumina,* din București, Liviu Rebreanu publica, la 14 mai 1918, articolul „George Coșbuc”, afirmând printre altele: „Coșbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii românești. Ardelean a rămas toată viața. Până și în graiul viu păstrase o notă ardelenească, particulară, care îi ședea bine. Aici în țară dragostea lui a fost pentru cele șase milioane de țărani. Simțea o fraternitate profundă cu dânșii ... A răsărit deodată, fără să-l știe nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor și bisericuțelor bucureștene. Și a biruit împotriva tuturor celor scufundați în imitații și neputințe. A adus lumină, sănătate, voioșie. Scrisul lui Coșbuc trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc”.

Profeția acestor mari bărbați s-a împlinit, fiindcă George Coșbuc trăiește, în ciuda nimicniciei vremurilor și a detractorilor lui, spre lauda vieții sale închinate neamului românesc. Coșbuc a iubit istoria poporului său, a înțeles-o în profunzimile ei și a transpus-o în versuri.

Bibliografie selectivă

1. ****,Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900,* Editura Academiei Române, București, 1979.
2. Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1941.
3. Cioculescu, Șerban, *Istoria literaturii române III – Epoca marilor clasici*, Editura Academiei Române, București, 1973.
4. Cordoneanu, Maria, *G. Coșbuc interpretat de...,* (selecție) Editura Eminescu, București, 1982.
5. Drăgulescu, Radu, *George Coșbuc – Mitopoetica*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005.
6. Lovinescu, Eugen, *Critice,* vol. III, Editura Ancora, București, 1915.

7. Micu, Dumitru, *George Coșbuc*, Editura Tineretului, București, 1966.
8. Munteanu, Dumitru, *George Coșbuc – Dincolo de cuvinte*, vol. I, *Anii de ucenicie*, vol. II, *Junețea poetică,* Editura George Coșbuc, Bistrița, 2008.
9. Poantă, Petru, *Poezia lui George Coșbuc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1976.
10. Sasu, Aurel, *Dicționarul biografic al literaturii române, A-L*, Editura Paralela 45, 2006.
11. Scridon, Gavril, *Viața lui George Coșbuc*, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2003.
12. Slavici, Ioan, *Amintiri*, Editura Cultura națională, București, 1924.
13. Streinu, Vladimir, *Clasicii noștri*, Casa Școalelor, București, 1943.
14. Șuluțiu, Octav, *Introducere în poezia lui George Coșbuc*, Editura Minerva, București, 1970.
15. Zaciu, Mircea, Papahagi, Marian, Sasu, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995.

MARIANA IANCU

Poezia de inspiraţie istorică

Prin ciclicitatea gestului și a sentimentului patriotic, poezia de inspirație istorică a lui George Coşbuc potențează caracterul monografic al întregii sale creații. Poemele de inspirație istorică, baladescul eroic se constituie într-o monografie a dorului de libertate trăit de un întreg popor pe toate etapele de evoluție ale acestuia. În *Moartea lui Gelu,* „sporul de lirism provine in tonalitatea elegiacă, de litanie, deprimată în esență, deși nu lipsește nici suflul mobilizator.” (Petru Poantă). În *Decebal către popor* sau în *Moartea lui Gelu* impresionează solemnitatea baladescă, stilul înălțător, pe când în întregul volum *Cântece de vitejie,* eroismul cotidian este văzut în esența lui populară, cu înscenări dramatice. Războiul de neatârnare de la 1877 se integrează viziunii atotcuprinzătoare asupra existenței neamului românesc, este elementul de continuitate, nu de surpriză, a vieții trăite în demnitate. De data aceasta, „scrisorile” și „rapoartele” trimise de pe câmpul de luptă sunt ale eroilor anonimi care-și exprimă trăirile simplu, fără a forța nota baladescă. Acești eroi anonimi nu sunt aureolați, întrucât ei înșiși consideră că eroismul este o ipostază obișnuită a viețuirii. Evenimentul istoric național este văzut din perspectiva morală a poetului, care însă se armonizează celei colective. În acest sens, poezia *Decebal către popor* nu se remarcă prin individualizarea evenimentului și a profilului moral al conducătorului de neam, ci prin evidența perspectivei morale. Prin tonul ei discursiv, poezia nu supără prin exces, întrucât preceptul moral angajează un neam, expresia devenind aforistică: „Din zei de-am fi scoborâtori,/ C-o moarte tot suntem datori!/ Totuna e dac-ai murit/ Flăcău ori moș îngârbovit;/ Dar nu-i totuna leu să mori/ Ori câne-nlănțuit”. Semnificația gestului eroic este adusă în prezent, clasicizându-

se prin repetabilitate. Este măreață „deșteptarea” din mormânt a lui Gelu, ori de câte ori este nevoie. Jertfa pentru neam este proiectată într-un prezent etern: „Și-armat voi ieși eu afară,/ Și veseli vom trece noi iară/ Prin uliți și foc înainte,/ Să ție potrivnicii minte/ Că-s vii, când e vorba de țară,/ Și morții-n morminte.” Figură de erou legendar, domnitorul Mihai Viteazul în *Pașa Hassan,* întruchipare vie a vitejiei și patriotismului românesc, este asemeni unui fenomen natural devastator: „Sălbatecul Vodă e-n zale și-n fier,/ Și zalele-i zuruie crunte, / Gigantică poartă-o cupolă pe frunte,/ Și vorba-i e tunet, răsufletul ger,/ Iar barda-i din stânga-i ajunge la cer,/ Și vodă-i un munte.” Măreția domnitorului nu se-ncheagă numai prin hiperbolizare, ci prin aliterații („Și zalele-i zuruie crunte”), printr-o vibrantă orchestrație a tonurilor și o ritmică a gesturile ample.

În poeziile de inspirație istorică, sentimentul patriotic se detașează de contingent, devenind permanență.

Eroismul popular este remarcabil prin firescul său în poeziile inspirate de Războiul de Independență de la 1877. De la tonul sarcastic (*Cântecul redutei)* la cel confesiv-melancolic (*Povestea căprarului),* secvențele luptei se derulează într-o înscenare realist, cu un optimism robust, al oamenilor care consideră lupta pentru independență un eveniment al vieții în continuitatea ei firească. Scenariul este popular pentru că poetul însuși joacă toate rolurile „eroilor” săi. El este și flăcăul ce tânjește, pe câmpul de luptă, după dragostea de acasă, este și tânărul căsătorit care are în minte toate grijile familiei, și bătrânul care-și pierde-n luptă toți copiii (*Trei, Doamne, și toți trei).*

Multe dintre poezii iau forma unor scrisori-monolog remarcabile prin firescul expresiei artistice și al trăirilor. Soldatul rănit de moarte din *O scrisoare de la Muselim-Selo* își alină suferința, având nostalgia satului natal cu toate evenimentele lui cotidiene și „personajele” reprezentative:

„Nevestei mele să-i mai spui / Să-mi cumpere o coasă,/ Cea veche nu știu: este ori nu-i, / Și-o fi acum și roasă / De când rugina scurmă-n ea,/ Să-mi văd, o dare-ar sfântul, / Cum cade iarba-n fața mea / Și-mi bate-n plete vântul.” Într-o evocare dramatică, scenele din infernul războiului („Să vezi pe-aici și ciungi, și-ologi!/ Cristos să-i miluiască”) alternează cu lumina de-acasă, a satului cu îndeletnicirile, cu grijile și bucuriile lui. Tonul cursiv, cu implicații orale, dă o notă șăgalnică, de viziune optimistă, chiar dacă este înfățișat infernul războiului: „Păi, ne ținea pesemne proști,/ Să-și joace hopa-tropa,/ Că nu putem să batem oști.”

O liniște sufletească plutește peste visul din urmă al soldatului căzut pe câmpul de luptă, viața continuându-și cursul firesc, fiindcă omul rămâne în conștiința colectivității. Nu viziunea romanticului care simte că odată cu el piere o lume întreagă, ci a omului care are sentimentul că viața se continuă prin gestul său eroic. Întreaga lume a satului se petrece, în gestuile ei cotidiene, printr-o ultimă străfulgerare de conștiință. Este exprimată astfel conștiința omului comun, care știe că este doar o „rămurea” în existența colectivă.

Cu toate că este vorba de moarte, întreaga poezie a lui G. Coșbuc este o expresie a vieții colective, văzută monografic. Scene din viața satului se derulează prin fața cititorului așa încât, înaintea sentimentului morții, poezia aduce mireasma tare a trăirilor plenare. Într-un fel, prin viziunea din urmă a soldatului-țăran se pefigurează satul-idee din poezia lui Lucian Blaga, cu manifestările lui de permanență etno-psihologică. La o simplă comparare a poeziilor din volumul *Cântece de vitejie* cu poeziile lui V. Alecsandri din *Ostașii noștri*, se observă că viziunea populară asupra evenimentului istoric, relatarea umoristică a scenelor de război, firescul gesturilor și al trăirilor, expresia poetică în ordine populară dau o notă aparte ciclului coșbucian. Forma epistolară a poeziei *O scrisoare de la Muselim-Selo,* cu accente de oralitate (adesări directe, versuri

interogative și exclamative, interjecții) dă fluență relatării, potențând stări de spirit, epicul fiind numai un pretext pentru poet de a evidenția psihologia complexă a țăranului-erou într-un moment de demnitae omenească. Ca și în *Războiul nostru pentru neatârnare*, carte de proză între document și literatură, Coșbuc scrie în *Cântece de vitejie* o poezie de mare sinceritate, fiind un act de participare sufletească la eveniment.

Printr-un limbaj popular, el însuși deseori metaforic, printr-o sintaxă poetică fermecătoare prin simplitate, printr-un fond sufletesc autentic, poezia de inspirație istorică a lui Coșbuc se constituie într-o monografie a patriotismului, de la dorul de pământul natal până la sentimentul jertfei pentru glia străbună.

ECATERINA ŢARĂLUNGĂ

Semnul lui Coşbuc

Un lingvist danez, şi anume Hjelmslev, a făcut, în ce priveşte esenţa fiecărei entităţi exprimate prin cuvânt, deosebirea între semnificat şi semnificant. Acestea două, împreună, dau structura, adică semnul întreg al oricărui lucru sau fiinţe. Cum îl înţelegem astăzi pe George Coşbuc ca semn, care este esenţa lui pentru noi după 150 de ani de la naştere?

Numeroase imagini s-au aşternut de-a lungul vremii, precum filele unui caiet, despre poetul, prozatorul, traducătorul, gazetarul şi omul George Coşbuc. Nu în ultimul rând despre autorul de manuale. Receptarea de către ceilalţi face şi ea parte din ceea ce am putea numi astăzi „semnul lui Coşbuc". Dincolo de toate acestea însă, beneficiem, datorită distanţării în timp, de perimetrul când a trăit şi a scris autorul, de o imagine a complexului cultural românesc şi universal în care semnul lui Coşbuc s-a încrustat precum o piatră de preţ cu multe faţete. Şi, ori de câte ori lumina receptorului cade din alt unghi, percepem stratificarea de adâncime a cristalului. Nebănuit şi plin de surprize este acest Coşbuc aniversar.

Cea mai bătută cale în ce priveşte imaginea lui a fost – şi a rămas – aceea de poet. Această parte a carierei a început încă de pe când fratele mamei, Ion Ionaşcu (părinţii erau greco-catolici şi el la fel), director la şcoala din Telciu (lângă Hordoul natal, unde George Coşbuc s-a născut la 20 septembrie 1866), i-a dezvăluit frumuseţea poveştilor populare. Mitologia şi istoria lor a marcat profund destinul viitorului poet, iar ca student la Cluj a făcut primele culegeri de texte populare (1884, mai ales basme). Atunci i s-a deschis poarta către profunzimile sufletului românesc, format la intersecţia atâtor lumi vechi şi noi. Uşurinţa de a versifica, ceea ce înseamnă şi uşurinţa – pentru noi – de a-i ţine minte versurile, i-a asigurat

succesul şi permanenţa în cariera de poet. După debutul la revista *Tribuna* din Sibiu (1884, pseudonimul Boşcu), volumele de versuri (*Balade și idile*, 1893; *Fire de tort*, 1896; *Versuri și proză,* 1896; *Cântece de vitejie,* 1904; *Balade*, 1913) indică toate amplitudinea facturii poetice, ca de poveste narată în versuri. Dar poezia n-a fost pentru Coşbuc numai această pregătire a corzilor viorii în vederea unor concerte mai cuprinzătoare. Gama de adâncime a poeziei sale a rămas mitologia populară şi istoria neamului. În perspectiva timpului, putem considera că acesta este şi semnificatul întregii activităţi desfăşurate de Coşbuc, în toate domeniile pe care le-a abordat. Semnificantul pe care a reuşit să-l construiască deasupra unui astfel de fundament este cu totul impresionant, iar faţetele lui încă n-au fost puse şi analizate împreună spre a vedea luminile multiple ale acestei personalităţi. Fiecare bucată de timp a scos în prim plan - după interese adesea străine de esenţa lui umană - câte o parte a întregului numit George Coşbuc. Dar acum, când globalizarea generală a lumii ne face să emitem judecăţi care să ne asigure supravieţuirea în timp în raport cu noul contur al prezentului, devine necesară şi obligatorie această perspectivă a „semnului”. Merită deci să încercăm un astfel de demers în privinţa lui Coşbuc, ca şi a întregului cultural sub umbrela căruia naviga el şi navigăm toţi, ca popor.

Suprafaţa cea mai mare de contact cu lumea a fost aceea a gazetarului Coşbuc. A cunoscut astfel scriitorii, literatura şi, în sens larg, cultura română şi univerală, mişcările sociale, capacitatea plenară a Transilvaniei de a-şi făuri destinul împreună cu restul lumii româneşti. S-a înscris, cum s-ar spune, pe orbita tuturor evoluţiilor viitoare. A lucrat la ziarul *Tribuna* din Sibiu (1887-1889) împreună cu Slavici şi Caragiale, doi dintre clasicii epocii de aur ai literaturii române. Dincolo de această opţiune se profilează imaginea lui Eminescu, vizitator mai timpuriu al Sibiului, ca şi prieten cu Slavici. De altfel, aceasta pare să fi fost linia care a dus la cunoaşterea lui Coşbuc

de către Titu Maiorescu, un Maior şi el în linie paternă, adică transilvănean. Astfel, în 1889, a fost invitat de Maiorescu la Bucureşti... Acolo fiind, a publicat la *Convorbiri literare, Lumea ilustrată* ş.a. Programul acestor reviste, dar mai ales al primeia, legată de Junimea, se profilează şi ele ca o deschidere de orizont pentru „semnul Coşbuc”. A fondat el însuşi revistele *Vatra. Foaie ilustrată pentru familie* (Bucureşti, 1894), alături de I. L. Caragiale şi Ioan Slavici, revistă care se afla, după programul iniţial, în descendenţa *Daciei literare* şi, de asemenea, a fondat *Sămănătorul*, împreună cu Alexandru Vlahuţă (Bucureşti, 1901), revista-pilot a curentului literar pro-ţărănesc de început de veac XX, sămănătorismul. Cu aceste noi deschideri de orizont, mai ales către conexiunile dintre cultură şi mişcările de profunzime care pregăteau Marea Unire, Coşbuc s-a îndreptat către lumea pe care o considera a viitorului: a copiilor de şcoală. A lucrat la Casa Şcoalelor, instituţie înfiinţată în 1869 (ministru era Petru Poni) pentru gestionarea fondurilor provenite din donaţii făcute învăţământului, în principal sătesc. Casa Şcoalelor a creat şi un tronson de şcolarizare a analfabeţilor maturi şi de educare a femeilor, inclusiv în ce priveşte igiena şi creşterea copiilor. A avut un program editorial complex, de editare de manuale, lucrări de ştiinţă aplicată şi meserii, istorie şi geografie. Pe urmele ei au mers mai târziu Fundaţiile Regale şi, după al doilea război mondial, în socialism, programele de alfabertizare şi coloniile de vară pentru copii. Întregul fond al Casei Şcoalelor a fost predat în 1961 Arhivelor Statului. George Coşbuc s-a aflat în punctul iniţial de evoluţie al acestei instituţii (în 1902 era şeful Biroului de control şi administrare a fondurilor), dispărută în 1948, la schimbarea de sistem social. A călătorit prin ţară (Neamţ, Buzău, Prahova, Gorj, Mehedinţi şi Muscel) ca şi Mihail Sadoveanu, Şt. O. Iosif şi Alexandru Vlahuţă, vorbind la cercurile culturale ale sătenilor şi scriind referate despre ceea ce ar trebui tipărit pentru ele. N-a ezitat să se ocupe el însuşi, ca

membru al unui colectiv, de manualul *Carte românească de citire* (1890).

Acumularea de experienţă literară, culturală, socială, cunoaşterea profundă a lumii româneşti a satului, aflată la baza piramidei societăţii, l-au dus pe Coşbuc către fundamentarea unei opţiuni politice. Era după Războiul de Independenţă, după contactul cu Junimismul maiorescian (Titu Maiorescu a fost prim ministru şi ministru de externe între 1912-1914), cel care a pregătit spiritualitatea românească pentru Marea Unire. Era, de asemenea, după ce dinastia regală se afirmase plenar ca susţinătoare a independenţei ţării şi deopotrivă a civilizaţiei româneşti. Coşbuc vedea în faţa ochilor perspectiva solidităţii şi perenităţii naţiunii române moderne. Opţiunea sa regalistă era în acord cu lumea în care trăia, cu mişcarea pregătitoare a României Mari. A scris în acelaşi an (1899) două romane, *Războiul nostru pentru neatârnare* şi *Povestea unei coroane de oțel*, ceea ce spune totul despre ceea ce putem numi sensul de mişcare al istoriei româneşti în viziunea lui Coşbuc la intrarea în veacul XX. Ele sunt doar implicit literatură, dar ca semn al personalităţii sunt expresia înţelegerii unei direcţii a istoriei româneşti care s-a verificat în timp şi datorită căreia a existat ceea ce numim până astăzi perioada marilor clasici ai culturii române. Se cuvine să dăm Cezarului ce-i al Cezarului şi să integrăm în parcursul românităţii toate etapele care descriu formarea şi împlinirea ei. Coşbuc a înţeles şi a făcut acest lucru cu mijloacele pe care le-a avut la îndemână.

Pentru fiecare creaţie nouă, toate celelalte dinainte constituie pietre de construcţie. Valoarea lor de semnificant se transformă, în perspectiva noii munci, în semnificat, conţinut de informare şi aşezare a unor noi cărămizi. Tot astfel, în ce-l priveşte pe Coşbuc, poezia, proza, activitatea administrativă şi de gazetar au pregătit înţelegerea direcţiilor de profunzime ale spiritualităţii româneşti: pe care origini anume se sprijină identitatea neamului şi ce capacităţi pentru prezent şi viitor îi

oferă apelul la aceste origini. Traducerile pe care le-a făcut ilustrează în mod plenar tentativa lui Coşbuc de a se înscrie pe o linie folosită de mai mulţi scriitori români care au depăşit, prin parcursul creaţiei lor, zona literaturii. Nu amintesc aici decât traducerea *Gramaticii sanskrite* făcută de Mihai Eminescu şi al cărei manuscris se află la Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi. Eminescu înţelesese multe despre rădăcina indo-europeană şi indo-iranică a poporului său (în sens larg, inclusiv dialectele sud-dunărene) şi voia să pătrundă în zona crepusculară a trecutului îndepărtat. La fel a procedat şi George Coşbuc. A făcut traduceri relativ multe, în patru perioade distincte de timp. Prima a fost în 1896 şi a cuprins *Eneida* lui Virgiliu, pentru care a primit Premiul Academiei, apoi *Mazeppa* lui Byron, poetul care a murit la Misolonghi, în lupta pentru independenţa Greciei. Este interesant de ştiut că Byron era dintr-o familie scoţiană, la origini confederaţia tribală a picţilor (înainte de venirea latinilor a existat una şi în Peninsula Italică, pe coasta adriatică, vizavi de Albania, mai exact de Epir) şi că, la origini, aparţineau populaţiei de substrat a Epocii Fierului. Apoi au venit din Asia Mică migraţii care au dat limba gaelică, existentă până astăzi. Primul rege legendar, din veacul al III-lea dH, a fost Asklepiodotus, un trac, praefect al împăratului Constantius Chlorus, şi el trac, tatăl lui Constantin cel Mare. Byron ştia bine, ca toţi romanticii, istoria naţiunii lui. Faptul că a luptat în Grecia, alături de Mavrokordatos (din aceeaşi dinastie a fost şi Mavrocordat din Ţara Românească), contra otomanilor, n-a fost întâmplător şi spune mult despre ceea ce am numit, ca şi în cazul lui Eminescu şi Coşbuc, intuirea zonei crepusculare a identităţii neamului şi apartenenţei individului la ea. În Grecia, ca luptător, Byron a purtat costum de epirot. A doua perioadă de traduceri a fost pentru Coşbuc anul 1897, când a tradus din Kalidassa (epopeea *Sakuntala*), din *Mahabharata* şi *Ramayana*, marile epopei fondatoare ale Indiei. Este interesant

de ştiut că în original epopeea lui Kalidassa se numeşte *Semnul Sakuntalei*. Numele este feminin şi înseamnă „Cea care protejează”. A fost mama împăratului Barata, apare şi în *Mahabharata*. Aceasta din urmă este cea mai lungă epopee a lumii, are 200.000 de versuri şi pasaje de legătură în proză. A fost scrisă probabil în secolele 9-8 îH, despre războiul Kurukshetra (început în mileniul al VI-lea îH), de ascensiune la tron a dinastiei indo-iranice (indo-ariene) a verilor Kaurava şi Pandava la tronul regatului Kuru (uniune tribală din nordul Indiei datată în Epoca Fierului). Ca şi *Mahabharata*, *Ramayana* este atribuită tot lui Valmiki şi de traducerea ei s-a ocupat George Coşbuc concomitent cu *Sakuntala* şi *Mahabharata*, adică în 1897. *Ramayana* e datată în secolul 5-4 îH şi descrie evenimente mitologice din mileniul I îH. Rama este un avatar al zeului Vishnu, adică o reprezentare pământeană a divinităţii. Cu această traducere, Coşbuc a intrat pe terenul spiritualităţii pure, în lumea plină de zei, de avataruri şi de dave (cetăţi pământene care erau reprezentări ale cetăţilor zeilor, aşa cum fuseseră şi davele Daciei). Traducând *Ramayana*, Coşbuc se află pe tărâmul spiritual al vechilor civilizaţii şi mintea lui caută origini, comparaţii, sensuri identitare care să lumineze chiar originile mitologiei româneşti. A treia etapă de traduceri a fost în anul 1907, când lumea satului românesc s-a confruntat cu cele mai dure lipsuri, care au culminat cu cea mai mare răscoală ţărănească a epocii moderne la români. A început traducerea *Georgicelor*, lucrare scrisă de Virgiliu la începutul secolului I dH, la sugestia lui Maecena, pentru redresarea agriculturii în Latium. Virgiliu provenea dintr-o familie de agricultori, lumea micilor comunităţi stabile şi care produceau roadele pământului era lumea lui, aşa cum şi lumea lui Coşbuc era a micii comunităţi a satului. Mediat şi de departe, înţelegem gestul său de a se ocupa de această lume a fundamentelor oricărei civilizaţii chiar în anul când la români ea da în clocot. Traducerea lui *Don*

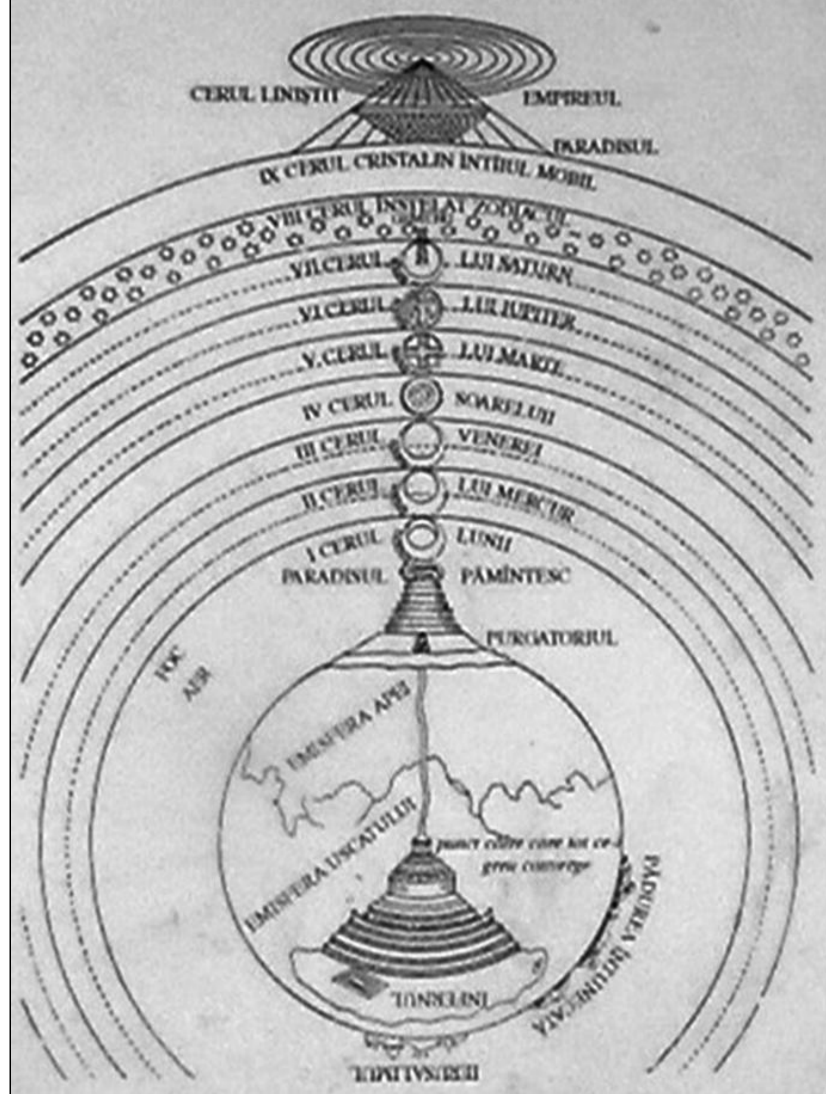
Carlos de Schiller nu face decât să schimbe – oricât de ciudat ar părea – registrul, dar nu esenţa problemei. Deşi scrisă spre finele veacului al XVIII-lea, piesa în cinci acte relatează evenimente din Spania începutului de secol XVI, când atotstăpânitoare era Inchiziţia, adică intoleranţa. Format cu precădere la luminile lumilor vechi, dar şi ale culturii germane, Coşbuc a ales ceea ce avea rezonanţă mai mare asupra intelectualilor români din anul 1907. În sfârşit, îi datorăm anului 1907 traducerea *Odiseii* lui Homer, adică a marelui periplu din Mediterana de Est al unui grec care luptase în războiul contra Troiei. Şi această traducere face parte din proiectul de fundament al implicării lui Coşbuc în chestiunea identitară a neamului său. Crescut ardeleneşte, ştia şi susţinuse originea latină a românilor, adică a celor care, fugiţi din Troia, aveau să-şi găsească o casă în Peninsula Italică. Dar, în acest registru, Homer înseamnă altceva decât *Eneida* lui Virgiliu. Numele lui în greacă era şi este Omiroi (la noi în veacul al XIX-lea i se spunea încă Omer), ceea ce înseamnă Prizonierul. Cel mai probabil fusese orbit ca prizonier de război. Faptul că specialiştii nu sunt de acord cu datarea *Odiseii* şi *Iliadei* - majoritatea presupun că sunt cu mult mai târzii decât războiul troian - nu coincide şi cu analiza internă a operelor. Astfel, în *Iliada*, Homer menţionează de cinci ori deosebirea dintre Ilionul sacru şi cetatea propriu-zisă a Troiei, iar distanţa dintre ele ar putea fi calculată după faptul că Okeanos „vede" din insula Samothrace (Samosul tracic) Troia, iar din Lemnos „vede" Ilionul. Pretutindeni în *Iliada* şi *Odiseea*, văzul este foarte important, el dă amprenta şi culoarea epopeilor, ceea ce înseamnă că Homer „văzuse" cele descrise. Este interesant de remarcat perspectiva maritimă şi imaginea uscatului dinspre insule. Între Troia şi Ilion se afla o Via Sacra, ca în toate cetăţile vechi ale neamurilor indo-europene. Coşbuc a încercat pe cont propriu să găsească un răspuns acestor întrebări, traducând *Odiseea*. Nici faptul că Homer ştia şi făcea atât de

multe versuri nu era neobişnuit. *Odiseea* are ca întindere jumătate din versurile *Mahabharatei*. Vreau să amintesc doar că Filip al II-lea al Macedoniei, tatăl lui Alexandru Macedon, iniţiase obligativitatea (azi am spune proiectul) de educare a copiilor şi adulţilor pe teme de istorie, obligându-i pe preoţii templelor să spună istoria în versuri şi ea să fie învăţată absolut de toată populaţia de sex masculin a regatului. A format astfel o capacitate de detentă şi de reacţie a macedonenilor care avea să-şi dea măsura în războiul lui Alexandru Macedon: formaţi în lumina istoriei ilustre a macedonenilor (care proveneau din triburile ne-greceşti ale thesproţilor şi chaonienilor), ei au reuşit ca, în numai doi ani, să desfiinţeze marele Imperiu Persan şi să atingă graniţia originilor, adică a Indiei. Ce-i drept, Alexandru Macedon a fost secondat de profesorul lui, Aristotel, cel născut la Stagira, în Tracia, şi care a inventat atunci şi în acest scop catapulta. Căile pe care George Coşbuc, cel născut în satul Hordou dintr-un preot greco-catolic, a accesat profunzimile indicibile ale trecutului, rămân un mister al memoriei ancestrale a fiinţei umane. Dar s-a plimbat în mod clar pe „Via Sacra" a acestor coordonate aflate în punctul iniţial al majorităţii identităţilor din zona balcanică şi din Europa. A patra şi cea mai importantă etapă de traduceri o constituie *Divina Commedia* a lui Dante, publicată postum (1924-1932), în trei volume, de Ramiro Ortiz, italian ajuns pentru o perioadă de timp la Bucureşti, unul dintre profesorii de la Universitate ai lui lui George Călinescu. De la el ştim că, înainte de a o traduce, Coşbuc a ştiut pe dinafară, în italiană, toată capodopera lui Dante. El aprofundase, înainte de a purcede la drum, sensurile cărţii, structura ei profundă, filosofia lui Dante. Se gândise la echivalenţele româneşti ale termenilor, iniţiase sau înnoise pe cont propriu termenii filosofici echivalenţi pentru limba română. El a alcătuit, înainte de Lucian Blaga şi pentru altă sferă decât acesta, un corpus al termenilor filosofici în limba română.

A făcut chiar mai mult decât atât: a sintetizat în câte un desen structura Infernului, a Purgatoriului şi a Paradisului, ca şi drumul lui Dante în interiorul lor. A înţeles – şi înţelegem astfel – care era ambientul spiritual al perioadei de timp (începutul veacului al XIV-lea) când şi-a scris Dante impresionanta lucrare. Pe fondul Cruciadelor şi al avansului otomanilor spre inima Bizanţului şi a Peninsulei Balcanice, creştinismul occidental îşi punea problema controlului, a supremaţiei Papalităţii în raport cu puterea laică. Acesta e conflictul cărţii lui Dante, pe fondul căruia navighează fiinţa umană, cu toate problemele ei care decurg din categoria eternă a iubirii şi urii, cele două capete de balans ale cumpenei vieţii. Ce ni se decodifică astăzi (traducerea a fost reeditată la Editura Polirom în anul 2000, la încrucişarea de milenii) privind desenele lui Coşbuc? Rădăcini care duc cu mult dincolo de creştinism, recuperează pentru cititor reperele *Vedantei* şi ale numerologiei chaldeene. Ceea ce lui George Călinescu i se părea „o babilonie" (atât din lipsă de apetit, cât şi din necunoaştere), era, în fapt, structura stufoasă a *Vedantei* indiene, ca

FIGURA UNIVERSALĂ A DIVINIEI COMEDII

şi sistemul cu baza de numărare 6 al chaldeenilor (atât de pe larg analizat de Dimitrie Cantemir). Din combinaţia lor, Dante a construit noile figuri ale lumilor transcendentale. Firav, dar încă uşor de distins, trece prin toate Arborele Vieţii, acela care leagă planeta Pământ de Cerul Profund, pe de o parte, şi de lumea subpământeană, pe de alta. O singură trăsătură uneşte toate aceste coordonate de mitologia greco-romană, bizantină, italică şi de vechea mitologie românească (a lumii „de dincolo" a vechilor traci, a Raiului şi Iadului la români). Pe el însuşi se regăsea şi se împlinea Coşbuc traducând *Divina Comedie*. Contra intoleranţei papale şi pentru libertatea laică a fiinţei a fost opţiunea majoră de a traduce această carte. Depărtat, dar sigur, auzim gongul chestiunilor româneşti ale veacului cum bate în adâncul muncii zilnice a lui Geoge Coşbuc. Şi el este însoţit, pas cu pas, de nota baritonală şi neîntreruptă a sensurilor identitare ale naţiei.

Fiecare creator, ca şi fiecare om în general, are un centru al spiritului care funcţionează după normativele secrete ale transferului tuturor acţiunilor, coordonatelor, realizărilor şi aspiraţiilor către generaţia viitoare, în sensul cel mai apropiat către proprii săi urmaşi. Aşa s-a întâmplat şi cu George Coşbuc. Fiul lui, Alexandru, era investit cu întreaga strălucire pe care tatăl său i-o pregătise pas cu pas, încă de la naştere. Faptul că, în 1915, fiul s-a prăpădit înaintea tatălui, a răsturnat întregul registru de valori al lui George Coşbuc. Nu părea, dar aşa s-a întâmplat: dintr-odată, a fost golit de orice interes pentru lume şi pentru creaţie. Faptul că, de jur împrejur, prietenii şi scriitorii îşi semnalau recunoaşterea întreprinderilor sale (a fost primit în Academia Română în 1916), că, în sfârşit, se apropia ziua Marii Uniri a românilor, n-a mai însemnat nimic. A mai trăit doi ani, fără să scrie.

Dintre contemporani, Duiliu Zamfirescu a exprimat cel mai concis şi pertinent semnul lui George Coşbuc, cu prilejul discursului de primire în Academia Română: „numele său a

devenit popular în toate ţările locuite de români”. De cea mai mică şi mai neglijentă apreciere are parte în *Istoria* lui George Călinescu: “Notiţele sale sunt o babilonie întreagă. Avea dosare pline de grafice abstruse şi de planşe, de topografii ale lumilor de dincolo.” În perioada socialistă a fost venerat mai ales poetul Coşbuc, în principal poemele cu subiecte istorice şi de mitologie populară. Şcoli, străzi din diverse oraşe ale ţării au început să poarte numele său. Casa natală din Hordou a devenit casă memorială. De cel mai mare respect s-a bucurat din partea a doi mari specialişti italieni: Ramiro Ortiz şi Rosa del Conte, care a scris despre traducerea *Divinei Comedii*: “este cea mai impunătoare contribuţie pe care exegeza română a adus-o până azi la critica dantescă.”

La aniversarea a 150 de ani de la naştere, George Coşbuc merită pe deplin să fie reevaluat în integritatea demersului său creator, iar ceea ce a fost umbrit pentru anumite perioade de timp să fie pus în lumină, pentru a vedea, a înţelege şi a aprecia ce a însemnat creaţia unui scriitor român de la finele veacului al XIX-lea şi începutul vecului XX, ca parte a unui întreg de cultură şi civilizaţie pe care noi, cei de la începutul mileniului al III-lea, continuăm să-l numim “al nostru”: semnul nostru identitar.

Prof. ROZALIA TRUȚA

Un farmec și-n izvoare?”

(Eu fraze nu știu să-nvârtesc)

S-a declarat *„suflet în sufletul neamului”* său. A fost *„durutul”* din *„ranele neamului”* pe care l-a considerat *„izvor și țintă a totul ce cânt”* și-a înțeles că drumul său va fi mereu împletit cu al poporului care l-a zămislit.

A conștientizat că viața-i *luptă* și *datorie grea* și-a luptat pentru ea așa cum ne-a învățat și pe noi *cu dragoste* și *cu dor*. Poate n-a fost un luptător în adevăratul înțeles al cuvântului („*Dar un luptător n-a fost niciodată. Numai poet. Strășnicia vieții sale îl înfiora*.” - Liviu Rebreanu), însă luptător a fost, din moment ce, ignorându-și boala și, împotrivindu-se firii lui singuratice și blânde („*Era așa de îngăduitor, așa de bun, așa de modest cum nu mai sunt într-adevăr, astăzi literații” –* Mihail Sadoveanu), reușește să se impună contemporanilor ca „*unul din cei mai talentați poeți pe care-i avem azi. Adesea versurile lui prin claritatea și structura lor neobișnuită, te surprind ca o scăpare de lumină neașteptată. Nimic silit, nimic chinuit, nimic fals în frumoasele și curgătoarele lui poezii”* (Alexandru Vlahuță**).** Poezia lui e poezia unui adult în care trăiește încă un copil uimit de miracolul lumii, e poezia unui țăran, a unui plugar care prin istețimea minții se ridică mult deasupra filosofilor pentru că „*Nu filosofia-l face pe om înțelept sub soare / Ci mintea cea sănătoasă, câștigată cu sudoare, / De-aceea nicicând plugarul nu-l luați în râs de sus: / În oala acoperită nu știe nimeni ce-i pus !”* (*Filosofii și plugarii*).

M-am întrebat uneori de ce este Coșbuc primul prieten-poet al copilăriei mele. După ce, cu trudă și cu bucurie, i-am descoperit pe Eminescu și pe Bacovia, pe Labiș și pe Nichita Stănescu, pe Marin Sorescu și pe Tudor Arghezi, dar mai ales

după ce – iremediabil – m-am îndrăgostit de poezia lui Lucian Blaga, am găsit și răspunsul: poezia lui Coșbuc este poezia copilăriei, poezia primei vârste – vârstă care se îngemănează dintotdeauna și pentru totdeauna cu limpezimea, lumina, optimismul, speranța; nu este o poezie intelectualistă, dar zidește, înalță și este născătoare de speranță; versurile ei sunt clare și limpezi aidoma apelor repezi care curg în vaduri în apropierea casei părintești din Hordoul copilăriei. În același timp spiritul didacticist care presupune concizie, claritate, promovare a principiilor morale, mesianism și care este o caracteristică a liricii coșbuciene înlesnește abordarea din perspectivă semantică a poeziei sale. Alături de Coșbuc ești mereu pe un tărâm în care visele se împlinesc, binele este răsplătit cu bine, iar răul este *de acceptat* pentru că face parte doar din viața celor fricoși, a celor lipsiți de țel, a celor tânguitori și plângăcioși care, asemenea personajelor negative din basme, îl merită. Iar când răul se abate și asupra celor buni, ca în „*Moartea lui Fulger”*, rămâne vie, puternică, imuabilă speranța în viața de apoi pentru că la Coșbuc moartea nu este altceva decât o prelungire a vieții, o altă dimensiune a ei. Mama înnebunită de durere află de la sfetnicul „*Bătrân ca vremea, stâlp rămas, / Născut cu lumea într-un ceas”* că fiul ei „*nu e mort / Trăiește-n veci. E numai dus”* și că salvatoare este întotdeauna „*credința-n zilele de-apoi.”*

Fiecare cuvânt al poetului este menit să aducă bună dispoziție, să explice, să învețe, să dea speranță, să lumineze și să te facă să înțelegi rostul lumii și - mai ales - să-l accepți. Iar rostul lumii e rostul oamenilor simpli: viața-i o luptă continuă ce trebuie dusă cu dragoste, cu înverșunare și cu nădejde pentru că „*Nimic nu-i mai de râs ca plânsul în ochii unui luptător* ” (*Lupta vieții*). Sensul vieții stă în primul rând în îndeplinirea țelului pentru care ai venit pe lume, iar cel lipsit de țel nu-și justifică existența și este aspru admonestat: „*Ești un nemernic / Când n-ai un țel hotărâtor*” (*Lupta vieții*). El știe că lumea e

frumoasă datorită diversității ei, că aspirațiile, dorințele oamenilor sunt diferite și că ele trebuie înțelese, acceptate și respectate: „*Ce-s unora lucruri a toate mai sus / Par altora lucruri deșarte*” (*Poetul*). Curajul e virtutea sine qua non a luptătorilor, iar pedeapsa pentru cei fricoși nu poate fi decât teribilă: „*Să-i lași să moară / Căci moartea e menirea lor*” (*Lupta vieții*). Dacă în lupta vieții apar victime - osteni biruiți de moarte pe câmpul de luptă - tragedia lor e înălțătoare, iar jertfa lor are valențe terapeutice și constructive pentru că ea te vindecă de frica de moarte și te învață pe tine – neștiutorul și fricosul – că există un rost și în moarte: „*Totuna e dac-ai murit flăcău ori moș îngârbovit; / Dar nu-i totuna leu să mori ori câne-nlănțuit*” (*Decebal către popor*). Coșbuc nu le cere participanților la lupta vieții o implicare care să le depășească posibilitățile și nu-i așază într-un iluzoriu pat al lui Procust spre a-i obliga la ascensiuni uniformizatoare. Îndemnul e simplu și încurajator, nu te dezarmează și nu te face să renunți la luptă, ci să ți-o asumi plin de speranță: „*Fă cât poți și las' să râdă / Cei ce sar viața-n hop*” (*Gazel 2*). Iar, dacă țelul vieții nu te absoarbe total, nu te acaparează până la a da sens deplin existenței tale, luminează-ți *clipa*, trăiește-o aureolată de rost, de nerisipire; este îndemnul (carpe diem!) de-a nu uita că cea mai importantă comoară dăruită de Dumnezeu omului e Timpul: „*Iar de n-are scop viața / Fă să aibă clipa scop*” (*Gazel 2*). Toate principiile de viață sunt clare și, purtând în ele patina timpului, sunt de multe ori amprentate de renumele ori măreția celor care le-au rostit. „*Viața asta-i bun pierdut / Când n-o trăiești cum ai fi vrut” (Decebal către popor)* își învață Decebal supușii. Și-i mai învață să-și asume viața și moartea fără văicăreli și fără plâns, căci „*Murmurul, azi și orișicând, / E plânset în zadar!*” E o lume în care dacă ești cinstit, n-ai a te teme de nimic – „*Dacă ești cinstit n-ai teamă de dușman de-ar fi ciclop!*” (*Gazel 2*), în care trebuie să mergi încet dacă vrei să ajungi departe „*Mergi încet și las s-alerge / Alții cât or vrea-n*

galop.„ (*Gazel 2)* și în care e bine să fii stejar (simbolul puterii, al statorniciei și al durabilității), nu plop - *Fii stejar să crești în lături / Nu înalt și slab, un plop" (Gazel 2)*. Îndemnul la răbdare și perseverență vine firesc adăugându-se celorlalte povețe: *Picurii un strop cu strop / Fac al mărilor potop. / Zilnic câte-un spic adună / Și-n curând tu ai un snop* (*Gazel 2*). Din alte „*scăpări de lumină neașteptată*"aflăm că „*Cine plânge-n lume / E mai liniștit; / Lacrimile spală / Sufletul rănit*" (*Cine plânge*) sau că puterea rugăciunii și-a cuvântului rostit cu nețărmurită evlavie și convingere e atât de mare încât înduioșează stâncile: *„Căci tot așa se poate o piatra înschimba / În inimă umană, precum inima încă / Adeseori se-schimbă în piatră, chiar în stâncă!" (Stâncile strigă Amin*).

Peste toată această lume veghează Dumnezeu, pentru că el împarte binele și răul, aduce lumina și speranța - „*Dar știe acel ce compasul și-a pus / Pe marginea lumii-ntre viață și-apus / De-i alb ori e negru ce-mparte" (Poetul).* Nu-i sunt străine poetului cele două abordări filosofice referitoare la soarta omului și oscilează între ele. Pe de o parte este exprimată ideea că Dumnezeu este cel care programează destinul fiecăruia, care știe a priori tot ceea ce se întâmplă cu / în viața noastră, iar - drumul odată trasat - alegerea omului nu mai contează: „*De-ți este scris un trai cu fapte, / Chiar paria născut de-ai fi - / Tu-l vei trăi, / Dar gol în noapte vei pieri, / De-ți este scris să pieri în noapte. / Mai jos, decât e scris, nu cade / Nici cel cu silnicie dus, / Niciun răpus - / Cel bun nu merge mai în sus, / Căci la extrem sunt baricade" (Un glas din adâncul templului).* De-aceea povața care vine firesc e de-a accepta toate încercările vieții cu înțelepciune și cu certitudinea că nimic nu poate fi altfel: „*Și-oricât de amărâți să fim / Nu-i bine să ne dezlipim / De Cel ce viețile le-a dat*" (*Moartea lui Fulger*). Pe de altă parte, în *„Decebal către popor"* este prezent gândul că destinul se află în mâinile omului, că toată puterea prin care ne asumăm lupta vieții vine din interiorul (din

lăuntrul) nostru: *„Puterea este-n voi / Și-n zei. Dar vă gândiți, eroi, / Că zeii sunt departe, sus, / Dușmanii lângă noi.”* Iar durerea mamei căreia i-a murit fiul – suferință pe care o va cunoaște și poetul în 1915 odată cu moartea singurului său copil, Alexandru - îi prilejuiește poetului exprimarea revoltei în fața unui destin implacabil: „*E un păgân și Dumnezeu, / E un păgân. / De ce să cred în el de-acum? / In fața lui au toți un drum, / Ori buni, ori răi, tot un mormânt! / Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt! / Credința-i val, iubirea vânt / Și viața fum!” (Moartea lui Fulger).*

A fost numit *poetul țărănimii* și de aici până la afirmația că George Coșbuc n-a fost un poet mare n-a mai fost decât un pas. Cei care s-au aplecat însă asupra operei lui cu interes și resposabil au descoperit un poet de certă valoare. În *Amintirile* sale, Ioan Slavici care l-a cunoscut bine, îl așază alături de Eminescu, de Caragiale, de Alecsandri prin profunzimea gândirii, noblețea sufletului, neastâmpărul caracteristic marilor creatori, măiestria dovedită - atât în *ce* spunea, cât și în *cum* știa „*să-și formuleze spusa... La Coșbuc desăvârșirea formei e covârșitoare, și dacă unul ori altul îl va socoti ca poet mai prejos de V. Alecsandri ori M. Eminescu, nu mai încape îndoială că el e ca măiestru, în ceea ce privește tehnica scrierii, mai presus de dânșii” (Amintiri,* Ioan Slavici*).* Același Ioan Slavici schițează pentru eternitate chipul unui om neobosit, însetat de cunoaștere și având o fire iscoditoare: *„Căzuse adică și el în boala de care au suferit Eminescu și Caragiali: când intrai cu el în vorbă despre cestiuni de tehnică literară, nu-i mai era nici foame, nici sete, nici somn, se pierdea cu desăvârșire el însuși pe sine [...] Mai suferea și de altă boală a lui Eminescu și a lui Caragiali: era doritor de a-și întinde cunoștințele, și când se pornea pe citite, nu-l mai puteai urni din loc.”*

Din amintirile prietenului său, Alexandru Vlahuță, se încheagă portretul unui intelectual capabil de interminabile

conversații care dezvăluiau contemporanilor săi erudiția și spiritul enciclopedic al poetului țărănimii: „*Dar sub fruntea-i înaltă, pe fața ostenită, între pleoapele palide, ochii lui negri și tineri scăpărau de viața intensă. La berărie ne-a vorbit de Virgiliu, iar până la gară și în vagon, cu subtila pricepere și bogata erudiție, mi-a comentat câteva stanțe obscure din Divina comedie...”*

Să vibreze la frumusețea naturii, la bucuriile și la durerile neamului său, să se încarce de cunoaștere și de trăire intensă și să transmită apoi *lumii mirate* emoția din suflet a fost marele său crez artistic: „*—Ascult cum îşi freamătă cântul / Pădurea, pârâul şi vântul; / E cerul al meu şi pământul / Şi cânt, ca şi ele, şi eu. / În urmă-mi popoarele cântă / Cântări de la mine-nvăţate: / Şi tot ce e-n sufletul meu / E-n sufletul lumii mirate” / (Povestea cântării).*

Să-i cântăm *cântările* și să-i păstrăm aproape, în suflet, sfaturile și îndemnurile face parte din datoria pe care o avem față de toți cei de dinainte de noi care au trudit întru sporirea luminii acestei lumi.

MARIA-DANIELA PĂNĂZAN

George Coşbuc – poezia evenimentelor creștine ale satului transilvan

George Coșbuc este Poetul satului său transilvan, păstrător al unei lumi originale, absorbite de miracolul vieții, un poet care se cere recitit și reanalizat hermeneutic: „Poetul îşi alege *semnele* universului său în conformitate cu o figuraţie mitologică arhaică, subiectivismul fiind limitat de aceasta. Mitologia autohtonă devine astfel o mitologie poetică. Poetul descoperă realitatea printr-un filtru mitologic. De aceea, ni se pare că, în esenţă, universul coşbucian are structura feericului, caracterizându-se prin fantezia graţioasă voalată, neîngrădită nici de stereotipiile basmului, netulburată nici de teoriile imaginare specifice fantasticului. Fantezia e liberă, parodiind surâzător o lume inventată ori lăsând-o să se desfăşoare în toată puritatea ei. Miraculosul nu mai are decât o funcţie strict estetică. Lumea lui Coşbuc este un spectacol inventat, de la ceremonialul general-uman, *nunta* şi *moartea*, la feeria arhaic-infantilă, hibernală sau estivală *(Iarna pe uliţă, Noapte de vară),* până la feericul pur *(Nunta în codru)*”[2].

În această lume mitologică, putem plasa opera poetică de profunzime a lui George Coșbuc. Sărbătoarea, în opera coșbuciană, are valențe de frumusețe unică și copleșitoare. Marile evenimente creștine, Nașterea și Învierea Domnului, apar evocate în plinătatea lor ființială.

Poeziile care celebrează şi reactualizează Naşterea Domnului Hristos sunt unice în opera lui George Coşbuc. Dedicate mai ales copiilor, de altfel copilăria este o temă preferată a lui Coşbuc, poeziile respiră a bucurie şi iubire faţă

---

2 Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004, p. 40-41.

de Pruncul mântuitor, faţă de colindele noastre atât de frumoase, faţă de felul în care satul ştia, şi bine ar fi să mai ştie azi!, să binevestească Naşterea Soarelui Dreptăţii, prin obiceiurile şi tradiţiile sale.

Poezia *Colindătorii* are în ea ceva deosebit, părând o istorioară biblică rostită de măicuţa cea bună copilaşilor care-l visează pe Pruncul născut în ieslea din Betleem. Seara de Crăciun este puternic marcată de prezenţa sacrului, a sfinţeniei şi a comuniunii tainice dintre Mamă şi fiii săi. Urmând tabloul descriptiv al unei seri de colindat din satul transilvan de altădată (şi poate de azi), Coşbuc reia ideea de ceremonial dar, spre deosebire de ceremonialul liturgic al satului din *La Paşti*, acum se opreşte în casa ţăranului ardelean, acea casă plină de copii, care ascultă oarecum vrăjiţi istoria Pruncului născut în iesle, istorie spusă cu „*glasul rar şi dulce*" de măicuţa cea bună: „*Cum sta pe paie-n frig Hristos/ În ieslea cea săracă,/ Şi boul cum sufla milos/ Căldură ca să-i facă,/ Drăguţ un miel cum i-au adus/ Păstorii de la stână/ Şi îngeri albi cântau de sus/ Cu flori de măr în mână."*

Comuniunea din casa transilvană de-altădată îşi găseşte expresia cea mai înaltă în această poezie. Nimic nu este mai important, pare a spune Coşbuc, decât ca mama să-şi înveţe copiii să iubească Naşterea cea minunată şi să vieţuiască după datina creştină şi legea românească. De ce este atât de important ca mama să-şi înveţe fiii să iubească credinţa străbună? Pentru că „iubirea dintre părinte şi fiu este întâia comuniune de pe pământ. Părintele o iubeşte pe Maică în lumina Fiului, maica este premergătoare fiului. Maica este ca o transparenţă, ca o icoană a fiului, ca un văzduh sacru dintre părinte şi fiu. Această iubire dintre părinte şi fiu prin maică, această întâlnire comunitară între tată şi fiu prin maică, această transparenţă, comunitatea curată şi tainică între tată şi fiu la sânul maicii se numeşte Patrie. Este starea de duioşie a părintelui. Părintele copleşit de dragostea fiului şi în lumina

fiului ocrotitor şi blând, curat şi puternic deschis faţă de taina şi frumuseţea maicii."[3]

Ascultând însă istorisirea maicii, copiii aud cum „*răsar cântări*" şi „*frânturi dintr-o colindă*". Reacţia lor trădează uimire, mirare şi bucurie fără margini, convinşi că „*Sunt îngerii din cer veniţi/ Cu Ler, ori Domnul mare!*". Ce îi uimeşte şi-i încântă pe copii? „*Ei cântă nălţător şi rar/ Cântări de biruinţă, / Apoi se-ntorc şi plâng amar/ De-a Iudei necredinţă,/ De spini, de-ostaşi, şi c-a murit.../ Dar s-a deschis mormântul/ Şi El acum e-n cer suit/ Şi judecă pământul!"*

Ce mesaj transmit aceste versuri? Cu siguranţă, un mesaj înălţător, care dovedeşte o înţelegere profundă a cultului creştin, ce întrevede în sărbătoarea Naşterii Domnului şi Răstignirea, Moartea şi Învierea Mântuitorului: „spaţiul cântecului nu este unul geografic, ci tainic, metafizic, mai real decât spaţiul fizic şi cel geografic al existenţei de sub umbra morţii, fiind un spaţiu transfigurat de puterile Învierii. (...) Melodia desemnează intrarea în realitatea suprafirească a Împărăţiei lui Dumnezeu, aflându-ne încă aici pe pământ, cu ocazia marilor sărbători ale Naşterii şi Bobotezei, ale Învierii şi Rusaliilor."[4]

Finalul poeziei aminteşte de condiţia săracă a Celui care a venit în lume să mântuiască neamurile, condiţie în care au trăit şi strămoşii, părinţii noştri. **Numai că pe cât de săracă a fost ieslea din afară, din lume, pe atât de bogată este ieslea sufletului neprihănit** (aşa cum este sufletul de copil), care adoarme târziu visând pe Pruncul Iisus în faşe, înconjurat de flori de măr, ***iesle care se îmbisericeşte cu dragostea şi căldura familiei din noaptea de Crăciun***: „*Şi până nu tăceau la prag,/ Noi nu vorbeam nici unul – / Sărac ne-a fost, dar cald*

---

[3] Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie,* vol. I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p.9

[4] Părintele Profesor Ilie Moldovan, *Iubirea – Taina Căsătoriei. Teologia iubirii. În Hristos şi în Biserică,* volumul I, Alba Iulia, 1996, p. 227.

şi drag/ În casă-ne Crăciunul.// Şi când târziu ne biruia/ Pe vatra veche somnul,/ Prin vis vedeam tot flori de măr/ Şi-n faşe mic pe Domnul."

De altfel, se regăseşte şi-n această poezie a lui Coşbuc, ideea creştină a Naşterii Mântuitorului ca jertfă a Iubirii, pentru că „fiecare etapă a pelerinajului Său, de la ieslea din Betleem până la îngroparea Lui de către Iosif din Arimateea, ne arată taina misiunii Sale: aceea de a fi o jertfă a iubirii Tatălui pentru mântuirea noastră şi mântuirea lumii."[5] Reactualizând şi retrăind an de an Naşterea Mântuitorului, sărbătoarea Crăciunului a rămas una a Iubirii creştine, mai ales că „Iisus din Nazaret, Fiul veşnic al lui Dumnezeu, se naşte în cele mai umile condiţii pe care ni le putem imagina, într-o manieră care provoacă scepticismul şi ostilitatea contemporanilor şi chiar a membrilor propriei Lui familii. El se naşte în condiţiile propriei noastre vieţi, ale rutinei noastrei, ale stresului nostru, ale neliniştii noastre, ale caracterului nostru muritor. Cu toate acestea, **El vine ca un dar de jertfă al iubirii Tatălui**."[6]

Poeziile care celebrează Marea Sărbătoare a creștinătății, Învierea, au aceeași valoare estetică intrinsecă.

„*Capodopera poeziei religioase a lui Coşbuc şi cea mai frumoasă poezie din întreaga lirică românească despre această mare sărbătoare a creştinătăţii*"[7] este, fără îndoială, *La Paști*. Istoricul literar Ion Buzași crede că Sfânta Scriptură e punctul de plecare în realizarea acestui text care încă vibrează în inima credincioșilor nu neapărat prin formă versificată, ci prin mesajul profund pe care îl transmite. În *Epistola Întâi către Corinteni* a Sf. Apostol Pavel, în capitolul 15, ne este împărtășită credința în Înviere și în viața veșnică: „*Dacă nu*

---

[5] Părintele Profesor John Breck, *Unde este Dumnezeu când avem nevoie de El?*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2005, p. 86.
[6] Idem, p. 88.
[7] Ion Buzași, *Valori creștine în poezia românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2009, p. 62.

există înviere a morților, atunci nici Hristos n-a înviat. Iar dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică e și credința voastră. (...) Iar dacă noi numai pentru viața aceasta nădăjduim în Hristos, suntem mai de plâns decât toți oamenii. Dar nu! Hristos a înviat din morți, pârgă celor adormiți (...) Iar când ființa aceasta stricăcioasă se va îmbrăca în nestricăciune și ființa aceasta muritoare se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: Înghițitu-s-a moartea-ntru biruință. Unde-ți este, moarte, biruința? Moarte, unde-ți este boldul?”. Acest mesaj divin este revelat de versul lui George Coșbuc: *În fapta noastră ne e soarta / Şi viaţa este tot, nu moartea!*

Asemenea în lirica lui Ioan Alexandru, unde „de Înviere Cosmosu-i învins”, și în poezia coșbuciană moartea este definitiv învinsă de puterea de netăgăduit a credinței. Viața este Totul, pentru că ea, prin esența ei, e veșnică, biruind răul. La George Coșbuc, tema Învierii este reliefată liturgic: satul întreg trăiește Marea Sărbătoare în acord deplin cu natura care potențează trăirile extraordinare ale omului, ale țăranului. Și aici Coșbuc se întâlnește cu Eminescu, fiindcă amândoi au evidențiat legătura indisolubilă între Om și creația divină, universul întreg. Credința reface legătura omului cu Dumnezeu, dă putere și purifică.

Departe de a putea fi prins într-o singură formulă lirică (și pentru aceasta este dovedită universalitatea liricii coșbuciene), opera poetului transilvan surprinde unul dintre cele mai frumoase universuri lirice creștine, care descriu ceremoniale simple ale omului, spectacole ale vieții: „Adevărul e că poetul transilvan se lasă foarte greu prins într-o formulă unică. Simplul inventar al temelor sale indică o extraordinară mobilitate şi o mare disponibilitate sufletească. De la cea mai blândă şi mai vaporoasă reverie bucolică până la cele mai teribile accente blasfemice din poezie română, de la parodia eroicului mitologic la sublimitatea elegiei civice şi patriotice,

Coşbuc versifică totul cu dezinvoltură. Lumea reprezintă pentru el un spectacol enorm căruia îi caută mai degrabă omogenitatea decât problematicul. În esenţă, atitudinea sa „filosofică” în faţa acestui spectacol este una deliberativă: ce cale trebuie să urmeze omul în viaţă pentru a-şi păstra demnitatea atât în faţa marilor mistere existenţiale, cât şi în aşezarea sa, ca rasă, în istorie. Poziţia aceasta implică o morală strictă, solidă în fond, bazată pe uzanţe. Poetul nu vrea să iasă din cultură. Gândirea sa asupra problemelor fundamentale ale omului, ca viaţa şi moartea, rămâne în substanţă aforistică. Provine, aşadar, din experienţa comună a colectivităţii”[8].

„Genial mânuitor de limbă românească, George Coşbuc este comparat deseori cu „poetul nepereche” al poeziei româneşti, Mihai Eminescu. Un alt mare scriitor român, Liviu Rebreanu, spunea în acest sens: „Eminescu şi Coşbuc. Pot sta prea bine alături. Se deosebesc atât de mult, încât se completează. Ei doi dau faţa şi sufletul poeziei româneşti de până acum – *Luceafărul* şi *Nunta Zamfirei*!”[9]

---

[8] Petru Poantă, *Opera lui George Coșbuc*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2004, p. 125-126.
[9] Liviu Rebreanu, *George Coşbuc*, în volumul *Poezii*, Editura Cartier, 1998, p. 168.

Prof. CODRUȚA BĂCIUȚ

Elogiul mamei, la George Coşbuc şi Grigore Vieru

Motto :

"Coşbuc trebuie citit ca un poet livresc. Coşbuc este unul dintre poetii noştri foarte cultivaţi, un spirit subtil, de o rafinată supleţe intelectuală". (Petru Poantă)

Descendent din familie de preoţi şi pe linie maternă şi pe linie paternă, George Coşbuc, numit de săteni "Georgica popii", a cunoscut toate aspectele lumii rurale, cu toate că a trăit într-un mediu mai apropiat de cel al cărturarilor decât în cel autentic ţărănesc, primind o educaţie aleasă. De aceea s-a afirmat, pe bună dreptate, că este "unul dintre poetii noştri foarte cultivaţi" . El a ştiut cum să surprindă cele mai ascunse taine ale universului rural, descriind peisaje transilvane în diferite anotimpuri (*Vestitorii primăverii, Vara, Miezul verii, Zile de toamnă, Iarna pe uliţă)* şi cum să insiste asupra unor trăsături generale de caracter cum ar fi: bunătatea şi răutatea (*El- Zorab)* invidia şi gelozia (*Duşmancele*), averea şi sărăcia (*Rada, Nu te-ai priceput),* viaţa şi moartea *(Moartea lui Fulger, O scrisoare de la Muselim – Selo*), biruinţa şi înfrângerea (*Paşa Hassan)*. Din educaţia religioasă primită în familie, dar şi din credinţa populară bine cunoscută au izvorât şi versurile cu tentă filozofică devenite adevărate aforisme: "O luptă-i viaţa/ Deci te luptă/ Cu dragoste de ea, cu dor", ori : "Din zei de-am fi scoborâtori/ C-o viaţă toţi suntem datori". Toate acestea ilustrează supleţea sa intelectuală despre care scria criticul. Peisajul rural cu multiplele sale aspecte este un fel de preambul al unei lumi păstrătoare de mister şi tradiţii, iar imaginea satului nu poate fi desprinsă de locuitorii lui, de tot ce se petrece acolo. "Peisaje, icoane răzleţe, detalii intime se

înşiră într-un caleidoscop pitoresc şi delicat. Apropierea dintre om şi natură îi face să se confunde, minunile ei se personifică şi iau înfăţişări de fiinţe rustice, calde, pline, rumene, comunicative." - afirma Octavian Goga.

Aş putea să mă consider oarecum contemporană cu acest poet, întrucât a fost foarte prezent în familia mea. Am avut o copilărie fericită, iar numele de George Coşbuc trezeşte cele mai frumoase momente ale copilului din mine. Am locuit dintotdeauna la oraş având tot ce mi-am dorit, dar în glasul mamei mele şi în întreaga ei făptură se ghicea nostalgia după satul ei natal şi după aspectele frumoase din viaţa satului pe care mi le-a făcut cunoscute prin poezia lui Coşbuc. Mama era o împătimită a versurilor coşbuciene pe care le recita dumnezeieşte, iar pe unele le şi cânta la fel. Buzele ei rosteau versuri ce se rostogoleau în cascade de trăiri şi emoţii. Fiecare cuvânt era bine ştiut, pornit din inimă şi însoţit de gesturi potrivite contextului. Ca o icoană a tuturor amintirilor mele, situată undeva între teluric şi celest, se găseşte nealterată imaginea mamei. Prima poezie prin care l-am cunoscut pe Coşbuc a fost „Mama”. Sentimentele sincere de dragoste maternă precum şi dorul nestăvilit al mamei pentru fiul plecat departe lăsau lacrimi nesecate pe chipul mamei mele. Să ai un singur fiu şi acela să fie plecat departe? Lucru extrem de dureros pentru o mamă. Acum, acest sentiment este acutizat, pentru că multe mame sunt lăsate, poate chiar în suferinţă, poate chiar cu bunăştiinţă de copiii plecaţi în cele 4 zări din nevoi financiare. Pe noi acest lucru nu ne mai surprinde, dar, oare Coşbuc cum s-ar exprima? Şi cât de chinuitor ar fi pentru el acest sentiment ? Să-ţi pornească odorul în lumea largă, să înfrunte toate supliciile unui destin pe care nu şi l-a dorit? Să se distanţeze de tot ce i-a fost cândva mai drag, ori chiar să se piardă prin lume şi, mai trist, să uite unde îi sunt rădăcinile.

Mama poetului era un model de preoteasă în lumea satului, fiind: "inimă bună, iubitoare de Dumnezeu şi româncă-

nflăcărată, care, în momente de bucurie ori întristare, era în stare să improvizeze doine, horii şi satire de o rară frumuseţe şi adevărată valoare artistică, deşi avea la bază numai şcoala primară de fete din Năsăud, unde o dusese unchiul ei, vicarul de pie memorie Ion Marian”. (Iuliu Bugnariu).

Mă voi opri, ca şi alte dăţi, asupra chipului mamei, fiinţa care fascinează, aşa cum e percepută de poet. Maternitatea este o componentă esenţială a existenţei noastre. Elogiul mamei, frumuseţea şi sinceritatea cu care pot fi exprimate prin vers toate sentimentele faţă de făptura minunată care ne face să respirăm, să trăim, o regăsim la aproape toţi poeţii români şi străini.

Îmi voi permite, în cele ce urmează să surprind câteva similitudini între poezia lui George Coşbuc şi Grigore Vieru (un poet la fel de aproape de sufletul meu) pe această temă a ilustrării, cu mijloace poetice diferite, a portretului primei fiinţe cu care ne obişnuim încă din primele clipe ale vieţii. Fie că mama e abordată din perspectiva fiului, ori a copiilor, fie că e privită ca o raportare la fiinţele pe care le preţuieşte, ea merită respectul cuvenit. Revenind la Poet, acesta prezintă încă de la început imaginea unei locuinţe mici redată prin substantivul derivat cu sufix “căscioară” situată pe malul apei, spre moară, la întretăierea cărărilor. Se aseamănă cu căsuţa din poveste. Este vorba despre casa părintească, evident, cea despre care Grigore Vieru zicea: „Casa părintească nu se vinde, / Nu se vinde tot ce este sfânt./ Din atâtea lucruri dragi şi sfinte/ Ochii mamei încă ne privesc”. Amintirea mamei este nepreţuită şi raportată la imaginea casei părinteşti, casă veche, tradiţională.

Îndeletnicirea mamei, ca de altfel a tuturor femeilor de la sat, era pe vremea aceea torsul. Acum, nu mai ştim ce înseamnă să torci. Există copii care nu au văzut în viaţa lor un război de ţesut, ori o furcă din caierul căreia se desprinde firul acela subţire din care ulterior ies, prin ţesut, acele covoare purtând amprenta satului nostru.

Atmosfera creată de Coşbuc e apăsătoare prin natura descrisă, spaţiul prezentat fiind în deplină concordanţă cu zbucuimul sufletesc al mamei: “În vaduri ape repezi curg/ Şi vuiet dau în cale, / Iar plopi în umedul amurg/ Doinesc eterna jale”. Aşadar, apele cu vuietul lor şi plopii “doinind” potenţează suferinţa mamei care nu mai are speranţa bucuriei revederii fiului său. Accentele de doină, dar şi cele de elegie, sunt evidente, iar inversiunea “eterna jale” susţine permanentizarea stării tristeţe. La fel este şi la Grigore Vieru, portretul mamei este raportat la natura înconjurătoare **: “**Chipul tău, mamă, / Ca o mie/ De privighetori rănite”(*Chipul mamei*). La Grigore Vieru versurile au accente de doină: “Foicică dulce poamă/ Toată lumea are mamă”(*Mama*).

Starea materială precară e ilustrată de cele “trei vreascuri/ Rupte dintr-un gard” - care aduc minimum de căldură căminului: “iar flacăra lor, geme”, iar la Vieru: **“**Mama mea viaţa-ntreagă/ A trăit fără bărbat./ Singurei eram în casă/ Ploi cu grindină când bat” (*Autobiografică*) - ducând singură tot greul casei.

Mama este predispusă la visare, “îndulcirea” sentimentului de dor şi al suferinţei din dor făcându-se prin încercarea de evadare în lumea basmului: “Un basm cu pajuri şi cu zmei/ Începe-acum o fată, / Tu taci ş-asculţi povestea ei”, dar în curând se petrece trezirea la cruda realitate: “....O, nu! Nu-i drept să te-ndoieşti!/ La geam tu sari deodată, /Prin noapte-afară lung priveşti -/ - "Ce vezi? întreab-o fată./ - "Nimic... Mi s-a părut aşa!/ Şi jalea te răpune, /Şi fiecare vorbă-a ta/ E plâns de-ngropăciune”. Cutremurătoare şi duioase sunt aceste versuri. Realitatea, văzută prin prisma celui plecat este crudă, cruntă, devastatoare şi devoratoare, iar cuvintele mamei suferinde se transformă în bocet, în jelire. Îngrijorarea mamei este sugerată în continuare atât de vorbele ei, cât şi de gesturile inexplicabile şi încetinite de durere ce conduc spre starea conştientă că vârsta înaintată şi dorinţa arzătoare atrag

imposibilitatea de a-şi mai vedea fiul. Astfel, mama, datorită stărilor de mâhnire şi descurajare prin care trece, devine o fiinţă absentă la tot ce se petrece în jurul ei. Cu toate că, într-un ritual testamentar, ea îşi exprimă ultima dorinţă, aceea de a-l mai zări pe fiul său, şi aceasta ar trebui respectată, este conştientă că trebuie să se supună destinului implacabil şi se resemnează în durere profundă: “Aşa vrea poate Dumnezeu, / Aşa mi-e datul sorţii, / Să n-am eu pe băiatul meu/ La cap, în ceasul morţii!” Revenirea în final la cadrul natural, la atmosfera propice stării de meditaţie ori de adâncă tristeţe sensibilizează prin profunzimea ideilor poetice exprimate: “Afară-i vânt şi e-nnorat, / Şi noaptea e târzie;/ Copilele ţi s-au culcat -/ Tu, inimă pustie, /Stai tot la vatră-ncet plângând”. Epitetul metaforizat “inimă pustie” simbolizează atât neputinţa cât şi pustiirea şi răvăşirea de care e cuprinsă această fiinţă fragilă. Pare că timpul ar sta pe loc şi totuşi: “ adormi târziu cu mine-n gând/ Ca să visezi de mine!”. Contopirea sentimentelor cu gândul, unitatea de trăire în raport cu decorul nocturn subliniază şi mesajul întregii poezii: dragostea maternă şi dragostea filială sunt atât de puternice încât, în cele din urmă, înving spaţiul şi timpul pierzându-se în eternitate.

Poezia se compune din secvenţe picturale realizate prin tehnica contrastului, întrucât apare imaginea mamei ce toarce în odaia a cărei flacără împleteşte “lumini şi umbre”, apoi ea, ori tace îngândurată ori plânge, e plină de grijă apăsătoare faţă de fiul ei, pe când cele două copile nu sunt capabile să îi înţeleagă suferinţa.

Realizând chipul duios al mamei chinuite de dor, poetul surprinde, ca şi Grigore Vieru, ochii şi mâinile mamei. Ochii - oglindă a sufletului - ai acestei mame sunt ficşi, imateriali, plini de durere şi parcă opresc viaţa în loc: “Spui şoapte fără de-nţeles, / Şi ochii tăi stau ţintă”, “Te uiţi la el şi nu-l ridici,/ Şi fetele se miră”. Încremenirea cauzată de durere e sugerată de utilizarea propoziţiilor principale, scurte, în raport de

coordonare prin juxtapunere prin conjuncţia simplă "şi". Apoi: "Într-un târziu, neridicând/ De jos a ta privire:/ - "Eu simt că voi muri-n curând, / Că nu-mi mai sunt în fire...", traiectoria privirii este sigură, indică imobilitate şi concentrare către ideea morţii. La Vieru: "Ochii mamei încă ne privesc", (*Casa părintească*), ochii devenind un semn al vegherii şi al supravegherii permanente, asemenea unui înger păzitor. Mâinile mamei nu apar propriu-zis, ci prezenţa lor se deduce din context, din conţinutul ideatic, deoarece ea "toarce" alături de cele două fete, adică face acea mişcare manuală prin care obţine firul subţire de lână. Calităţile pe care le are, priceperea la tors şi hărnicia, se subînţeleg, deşi firul de tors se rupe des acum, datorită neputinţei concentrării sau a obsesiei chinuitoare: aşteptarea fiului plecat. Confesiunea mamei este realizată cu aceeaşi duioşie, dar şi cu credinţa în firescul vieţii şi al morţii. Presimţind că sfârşitul e aproape, aşteptarea îndelungată şi tot zbuciumul provocat de îndoieli o determină să oscileze între *iluzia* că îl aude pe George: "Mi s-a părut c-aud la geam/ Cu degetul cum bate", *deznădejdea* ce o cuprinde, marcată prin exclamaţia retorică: "Dar n-a fost el!...", *încrederea* într-un viitor apropiat: "Să-l văd venind, / Aş mai trăi o viaţă" şi *certitudinea* că nu se vor mai vedea: " E dus şi voi muri dorind/ Să-l văd o dată-n faţă". Mama le îndură pe toate: situaţia materială grea, asprimea vremii, întunericul nopţii, ciudăţenia comportamentului, vinovăţia gesturilor şi a vorbelor, creşterea şi educarea în spiritul tradiţiei a celor două fete, dar nu poate suporta gândul că fiul ei cel drag nu se va întoarce în timp util acasă, înainte de stingerea ei iminentă. Astfel, mamă şi fiu, atât de departe în timp şi în spaţiu, se află atât de aproape prin *puterea iubirii*, pentru că gândul celui plecat se apropie de sufletul mamei indirect, tocmai prin evocarea acesteia, iar mama este cea care atât de mult doreşte reîntâlnirea încât îi aude bătaia cu degetul în geam. Mâinile mamei sunt venerate de Grigore Vieru. Mâna mamei de data aceasta e ocrotitoare, e

cea de binecuvântare aşezată pe creştetul copilului drag într-un gest ritualic: “O, mâna ei, ca ramul veşted, /A-mbătrânit la mine-n creştet”.

În poezia “Mama”, scrisă de George Coşbuc, versurile limpezi, structurate pe strofe lungi, cu o rimă perfectă, precum şi lexicul cu iz arhaic se succed dând naştere unei incantaţii, unei pledoarii pentru păstrarea nealterată a sentimentului de iubire dintre mamă şi fiu.

Adorarea mamei şi iubirea recunoscătoare, atât în poezia lui George Coşbuc cât şi în cea a lui Grigore Vieru, nu se poate să nu ne amintească de alte versuri ce vin ca un ecou ce prelungeşte imaginea acesteia: “mamă frumoasă primul meu rai/ fă o minune te rog mai stai/ dulce lumină ram de măslin/ înca nu-i vremea mai stai puţin”. (C.V. Tudor)

MIRCEA DAROŞI

Aspecte lingvistice în poezia lui George Coşbuc

Atras încă din primii ani de liceu de opera literară a lui George Coşbuc, profesorul univ. dr. doc. Gavril Istrate de la Universitatea ,,Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi i-a dedicat câteva studii de o mare importanţă lingvistică şi filologică, menite să pună în valoare limba poeziei bardului de la Hordou.

Cea dintâi confruntare cu această poezie a avut-o la intrarea sa în facultate, unde subiectul la liberă alegere, adică scriitorul preferat, a fost George Coşbuc, iar la finalul studiilor sale, lucrarea de licenţă a avut ca temă ,,Limba poeziei lui George Coşbuc", subiect pe care l-a tratat şi în teza de doctorat din 1949, avându-l ca îndrumător pe renumitul filolog Iorgu Iordan şi preşedinte de comisie pe George Călinescu.

Preocupările sale filologice şi lingvistice, în domeniul cărora s-a remarcat încă din anii studenţiei, îl determină să-şi aprofundeze studiile asupra clasicilor literaturii române, între care, un loc aparte îl ocupă George Coşbuc. În cele peste 30 de studii şi articole scrise în decursul anilor, Gavril Istrate îşi îndreaptă atenţia spre aspectul limbii folosite de poet în creaţiile sale prin prezenţa unor elemente regionale, cerute nu numai de subiectele tratate, ci şi de publicul căruia i se adresa.

Dacă cei mai mulţi critici şi istorici literari l-au considerat, pe drept, un poet valoros, un poet naţional, au existat ,,ignoranţi" care i-au întâmpinat cu rezistenţă opera, acuzându-l de prea multe provincialisme, de inventator de cuvinte şi chiar de plagiator. Cea din urmă acuzaţie se iveşte după apariţia volumului *Balade şi idile* (1893), care cuprindea şi celebra lui poezie ,,Nunta Zmfirei". Aceştia erau cei de peste Carpaţi, care, necunoscându-i opera, au rămas surprinşi cum de

a răsărit ca din poveste un asemenea poet şi când a făcut el atâtea poezii şi toate atât de frumoase. Însuşi poetul mărturiseşte că, până la sosirea în Bucureşti, poezia lui nu era cunoscută : ,,De-aş fi scris eu de zece ori mai bine decât scriu şi de zece ori mai mult, dac-aş fi rămas în Ardeal, sînt sigur că nici puiul cucului n-ar fi ştiut în România că exist".

Gavril Istrate îi studiază foarte amănunţit opera din punct de vedere lingvistic şi argumentează pe text folosirea cuvintelor vechi luate din limba ceasloavelor şi a cazaniilor, arătând că el urmărea farmecul limbajului din aceste cărţi, care îl ajutau să-şi îmbogăţească propria limbă. Pentru el, limba veche, pe lângă rolul de a-i procura un material nou, mai avea rolul, tot atât de important, de-a ,,controla" cuvintele dialectale înainte de a le pune în circulaţie.

Lingvistul ieşean, autorul studiului *Graiul satului Nepos* şi al *Cercetărilor dialectale din judeţul Bistriţa-Năsăud*, întocmeşte o listă deosebit de cuprinzătoare cu aceste cuvinte pe care le confruntă cu graiul său de acasă. El este acela care observă că poetul are anumite preferinţe lexicale pentru a evoca mai uşor atmosfera unei anumite epoci şi o face mai ales în traducerile sale. De pildă, cuvântul ,,tutindeni" cu sensul de ,,pretutindeni" este întâlnit de 110 ori în traducerile din *Eneida* şi de 10 ori în *Divina Comedie*: ,,Tutindeni este domn, ci-aici e rege", ,,Încât albeau pe cer tutindeni stele". Acest cuvânt îl găseşte Gavril Istrate în textele vechi din *Codicele Voroneţean*, în *Psaltirea lui Hurmuzachi*, în *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, în *Letopiseţul* lui Grigore Ureche, în *Dicţionarul* lui Cihac etc. Folosirea lui, spune el, ar fi motivată de faptul că are o sonoritate deosebită şi răspunde mai bine unor necesităţi metrice, având şi o silabă în minus, faţă de pretutindeni şi, probabil din plăcerea de a menţine varianta din secolul al XVI-lea.

Despre cuvântul ,,întrulpi", întâlnit în poezia ,,Nunta Zamfirei", poetul spune în ,,Notele" primei ediţii din ,,Fire de

tort", p. 172, că este un ,,cuvânt care nu există în limbă şi e creat de mine" ,,De-ai fi văzut cum au jucat/ Copilele de împărat / Frumoase toate şi întrulpi,/ Cu ochi şireţi ca cei de vulpi,/ Cu rochii scurte până-n pulpi,/Cu păr buclat".

Poetul pune la contribuţie deopotrivă şi limba veche şi graiul său de acasă, pe care le confruntă cu multă pricepere. Unele cuvinte descoperite în opera poetului au dispărut din limba vorbită, fiind arhaisme sau regionalisme, dar au rămas în poezia lui Coşbuc, fără de care n-ar fi avut acel farmec inconfundabil. Iată câteva cuvinte inregistrate pe listele renumitului lingvist : bârnă, buiac, buigui, a ciudi, chezaş, druşcă, leacuri, läturean, mămucă, premândă, prian, sărindar, vâj şi multe altele. Folosirea lor îl determină pe Nicolae Drăganu să spună că ,,George Coşbuc cunoaşte bine limba poporului şi-şi împestriţează poezia cu provincialisme năsăudene": ,,Să-i duc o poştie sacul" în ,,Rea de plată", ,,năprui" în ,,Roata morii", ,, huc", ,,modru", ,,minten" etc., care apar în alte poezii atât de cunoscute. Întregul său vocabular este cel al limbii populare, trecut prin optica omului cu şcoală.

Modificările care apar în diferite variante ale poeziei lui Coşbuc, e adevărat, puţine la număr, sunt tot de ordin lingvistic. Un exemplu elocvent ni-l oferă poezia ,,Noapte de vară", în care verbul ,,a ascunde" este înlocuit cu ,,a zbura": ,,S-ascund mierlele-n tufiş", ,,Zboară mierlele-n tufiş", pentru care Gavril Istrate găseşte următoarea explicaţie: verbul ,,a zbura" exprimă precis ideea poetului şi ne introduce implicit în mediul respectiv, pe când ,,a ascunde" nu se referă la viaţa păsărilor, ci mai mult a oamenilor. În aceeaşi poezie, cuvântul ,,dăulind" este înlocuit cu ,,hăulind", ,,chiot" prin ,,vuiet", ,,a cânta" prin ,, a suna", toate fiind adaptate la ideea poetică.

Dacă prima parte a activităţii sale creatoare este tributară utilizării unui număr mare de regionalisme, îndeosebi din zona Năsăudului, în perioada bucureşteană, Coşbuc renunţă la multe

dintre ele, apelând la neologisme. Pentru cuvântul ,,nea" foloseşte zăpadă, în loc de ,,prunci" copii, înlocuieşte ,,căprii" cu căprui, ,,pălmi" cu forma lierară palme. Graiului de-acasă al poetului i se datoresc fonetismele arhangel, braţă, durmi, ficior, părău, povoi, pustîu, rădica, rump, ţîn, ţîntă, vreu, zăbovi ş.a. Însă atunci când nu găseşte sinonime literare care să exprime cu aceeaşi precizie noţiunile respective, ori din motive de ordin tehnic, se întoarce la origini, folosind regionalismele ca: băndurică, capău, drumar, ghiordan, glajă, hinteu, hurlup, laz, lălâi, sălhui, troahnă şi lista ar putea continua.

Asupra multor poezii, George Coşbuc va reveni cu diferite modificări asupra unor strofe din ediţiile mai vechi sau chiar le scoate. Aceste modificări sunt vizibile odată cu folosirea neologismelor pe care le întâlnim în poeziile: *Mânioasă, Nu te-ai priceput, Fatma, Nunta Zamfirei, Fata morarului, Rada, Trei, Doamne, şi toţi trei, La oglindă, Vară* etc. Poetul intervine şi în privinţa folosirii timpurilor verbului. De exemplu, în poezia *Trei, Doamne, şi toţi trei* înlocuieşte perfectul din versurile: ,,De Radu i-a fost mai cu grabă/Că Radu i-a fost cel mai drag" cu prezentul din varianta definitivă: ,,De Radu-i este mai cu grabă,/ Că Radu-i este cel mai drag". Verbele folosite la prezent ne dau impresia că flăcăii abia au murit, iar tatăl lor află în momentul acela nenorocirea, trăieşte evenimentul.

Coşbuc are o adevărată preferinţă pentru verbul ,,vreau", spre deosebire de poeţii moldoveni şi munteni care recurg de obicei la ,, voiesc". Sunt concludente versurile dintr-o variantă a poeziei ,,La oglindă" publicată în *Convorbiri literare,* XXIV, 1890: ,, Cui te dau voiesc să-mi fie/ Om odată". A renunţat la această construcţie, folosind forma apropiată sufletului său: ,,Cui te dau are să-mi fie/ Om odată". Verbul ,,voiesc" este aproape sinonim, în acest vers, cu ,,doresc", la care Coşbuc se va fi gândit, dar l-a evitat probabil, nu numai din motivul că este mai vag decât celălalt, ci din cauză că nu era popular, cum

nu este nici astăzi, în graiul din nordul Transilvaniei. În majoritatea cazurilor, modificările nu sunt provocate numai de tendinţa de perfecţionare a versurilor, sub aspect tehnic, ci şi de folosirea cât mai proprie a fiecărui cuvânt.

Gavril Istrate a poposit în cercetarea sa chiar şi asupra pronunţării şi ortografierii numelui de botez al poetului. Toate cărţile precum şi toate articolele, versurile ori scrisorile rămase de la poet sunt semnate George şi nu Gheorghe. În judeţul Bistriţa-Năsăud, de unde este originar el, nu pronunţă nimeni Gheorghe, ci numai George.

Urmărind procesul de creaţie al scriitorului, spune acelaşi lingvist, suntem înclinaţi să acordăm tot creditul spuselor sale din 1896: „Mi s-au făcut imputări stătătoare, mai ales la forma poeziilor mele. Că nu aşa se exprimă poporul cum mă exprim eu în versuri. Fără îndoială că nu; şi fără îndoială că aşa! Dar în treaba asta să-mi dea voie toţi criticii prezenţi şi viitori, să le ignorez poveţele. Eu îmi cunosc graiul părinţilor mei; iar chestiunea unei limbi literare populare pricep şi eu ceva, şi-apoi voi fi având doar şi eu un dram de sentiment artistic în ce priveşte graiul. Iar dacă e vorba că nu aşa îşi manifestează poporul ideile şi sentimentele, cum le manifestez eu – da, da, aici primesc poveţe, dar trebuie să fiu convins întâi că înşişi criticii ştiu, ştiu cu siguranţă, cum îşi manifestează poporul ideile şi sentimentele, căci eu mi-am dat foarte multă trudă să ştiu şi-am citit şi citesc toate poeziile populare care se publică pretutindeni....”

ALINA-CAMELIA STANCIU,
elevă, Colegiul Național „Andrei Șaguna” Brașov

Nunta între tradiție și spectacol

Undeva, Octavian Goga, *poetul pătimirii noastre*, scria că „mai întâi a fost satul şi după aceea au venit dealurile din jur, ca să păzească frumuseţea asta”. Mai mult sau mai puțin declarat, poetul de la Ciucea are în vedere satul românesc în ipostaza lui de *centru al lumii*, întărind ideea lui Creangă din *Amintiri din copilărie* că satul Humulești nu este „un sat mărginaș și lipsit de priveliștea lumii”.

Înțeles ca un univers conservator, care și-a menținut constanta în timp și spațiu, în ciuda factorilor care i-au amenințat integritatea, satul românesc a devenit obiect al fascinației unor scriitori precum Ion Creangă, Liviu Rebreanu, George Coșbuc, Marin Preda, și lista ar putea continua. Probabil tocmai reținerea de a-și nota gândurile, trăirile, emoțiile pornind de la realități incerte, aflate sub zodia unor lipsite de substanță metamorfoze, i-a determinat pe marii scriitori să aleagă lumea stabilă a satului drept sursă de inspirație pentru creațiile lor. Predilecția pentru această temă a satului românesc poate fi remarcată chiar și la scriitorii contemporani (care fac abstracție de procesul de urbanizare a societății în care trăiesc) datorită dorinței de a prezenta aspecte etern valabile referitoare la același spațiu sacru, care diferă numai prin perspectiva estetică proprie.

George Coșbuc, pe care un Oct. C. Tăslăuanu îl consideră „reprezentantul tipic al optimismului, al vieții tinere și viguroase de la țară” (Coșbuc*, Luceafărul*, Buc., Anul LIV, 1 martie 1919, pag. 82), a rămas credincios spațiului rural, surprinzând lumea satului în toate ipostazele sale, de la evenimente de o însemnătate deosebită din viața sătenilor (nunta, înmormântarea) până la întâmplări din viața de zi cu zi

(viața câmpenească, jocul copiilor). Poeziile sale se remarcă printr-o accentuată autenticitate – rezultatul perioadei petrecute de scriitor în inima acestui univers: „Toată viața țărănească, de la bucuriile și veselia nunții, până la durerea morții, toate năcazurile țărănești le cunoaște Coșbuc nu din cărți, ci trăite de el; le cunoaște prin legătura de sânge, de aceea întreaga această viață e zugrăvită cu atâta adevăr și cu atâta sinceră simpatie”, scria pe bună dreptate despre poet Gherea.

Lectura poeziei lui Coșbuc rămâne o șansă pe care cititorul i-o acordă operei, aducând-o în contemporaneitate, din perspectiva unei noi sensibilități.

Poemul-baladă *Nunta Zamfirei,* care s-a bucurat de numeroase interpretări, are în atenție nunta țărănească inserată în universul basmului, îmbinarea realului cu fabulosul permițându-i poetului libertatea necesară pentru punerea în scenă a spectacolului său.

Mai mult decât descrierea fidelă a unei nunți țărănești, poezia reține fără îndoială atenția prin faptul că poetul transcrie de fapt un spectacol al nunții, înregistrat cu un ochi atent, spectacol pe care el însuși l-a regizat, aruncând în joc, fără de reținere, culoare, sunet și lumină, dând sfaturi utile actorilor și figuranților, ca un regizor atent la efectele estetice scontate.

Pentru marele său spectacol, Coșbuc apelează la elementele basmului de care se folosește copios pentru a crea atmosfera necesară; autorul scenariului are nevoie de un împărat („E lung pământul, ba e lat, / Dar ca Săgeată de bogat / Nici astăzi domn pe lume nu-i”) cu o fiică de o frumusețe cu totul aparte: „Și-avea o fată, – fata lui – / Icoană-ntr-un altar s-o pui / La închinat”. Mai mult decât o prezență reală, mireasa Zamfira contează ca rezultat al „estetizării”, prin aglomerarea de procedee aristice, epitete și o comparație care o spiritualizează : „Ieși Zamfira în mers isteț, / Frumoasă ca un gând răzleț, / Cu trupul nalt, cu părul creț, / Cu pas ușor”. Autorul comentează el însuși, cu o nereținută plăcere,

spectacolul pe care l-a realizat, dar, mai ales, frumusețea actorilor: „Frumoasă cât eu nici nu pot / O mai frumoasă să-mi socot / Cu mintea mea.”.

Scena primește alte dimensiuni: „... a pornit s-alerge-n zbor / Acest cuvânt mai călător / Decât un vânt!”, „Ca ieri, cuvântul din vecini / S-a dus ca astăzi prin străini, / Lăsând pe toți, din cât afund / O mie de crăimi ascund, / Toți craii multului rotund / De veste plini.”. *Vecini* și *străini* întăresc relația exprimată prin *aproape-departe* sugerând că de fapt nu dimensiunile lumii reale ar mai conta, ci ale scenei unde se desfăşoară spectacolul nunții.

George Coșbuc îi asigură cititorului un loc în această călătorie între viața reală și cea a basmului pe care el însuși a întreprins-o (un *du-te - vino* continuu). În acest fel, el lasă impresia că revine la realitate prin menționarea momentelor specifice acestei ceremonii: anunțul starostelui că totul este pregătit, întâlnirea mirilor, deplasarea alaiului la semnalul starostelui, cununia, hora și petrecerea cu urarea tradițională. Petrecerea în sine, de proporții, nu conține, totuși, niciun aspect ireal. Ireal este, în înțeles artistic, doar *spectacolul* de o mare anvergură a cărui creator (nimeni altul decât George Coșbuc) îl aduce la viață prin simpla (și totuși magica) putere a cuvântului.

Arta din spatele *nunții-spectacol* sau, altfel spus, *secretele din culise,* i-au permis *poetului țărănimii* să pună în scenă o nuntă ca în basme inspirată de nunta din zona Năsăudului. Arta poetică coșbuciană are rolul de a-i trezi cititorului admirația și uimirea în fața ceremonialului nunții și a implicațiilor acestuia. Poetul este pus el însuși în ipostaza de spectator îndreptățit să își exprime părerea prin intermediul exclamațiilor: „Și alții, Doamne! Drag alint / De trupuri prinse-n mărgărint! / Ce fete dragi! Dar ce comori / Pe rochii lungi țesute-n flori!”.

Îmbinarea imaginilor vizuale, dinamice și auditive contribuie la sporirea verosimilității *spectacolului,* precum și la

captarea și menținerea atenției cititorului / spectatorului. Veritabila aliterație „prin vulturi vântul viu vuia” conferă creației o muzicalitate aparte, astfel încât repetitivitatea consoanei *v* produce un efect stilistic major, puternic consonantic. Totodată, aceasta indică răspândirea veștii nunții nu doar la nivel terestru, ci și cosmic: „Iar mai spre-amiazi, din depărtări / Văzutu-s-a crescând în zări / Rădvan cu mire, cu nănași, / Cu socri mari și cu nuntași, / Și nouăzeci de feciorași / Veneau călări”. Ideea de *departe-aproape* este prezentă, sugestie a ideii că pe durata nunții ca sărbătoare dimensiunile lumii reale se estompează.

George Coșbuc pune accentul pe cantabilitatea textului, considerând că imaginile auditive vor întregi tabloul creat. Pe de-o parte, acestea sunt menite să mențină voia bună („Și ca la mândre nunți de crai / Ieșit-a-n cale-ales alai / De sfetnici mulți și mult popor / Cu muzici multe-n fruntea lor”), iar, pe de altă parte, ele vestesc nunta („A prins să sune sunet viu / De treasc și trâmbiți și de chiu”).

Intervenția neașteptată a eului creator („Dar ce scriu eu? Oricum să scriu / E neîmplinit!”) este semnul unei modeste și trecătoare ezitări cu privire la creația sa, menită să accentueze însă frumusețea spectacolului.

Hora este realizată într-o armonie evidentă (deopotrivă vizuală și sonoră) determinată de mișcările precise notate cu atenție de scriitor: „Trei pași la stânga linișor / Și alți trei pași la dreapta lor; / Se prind de mâini și se desprind. / Se-adună în cerc și iar se-ntind, / Și bat pământul tropotind / În tact ușor.”. Dinamismul întregii scene este amețitor, îndemnându-l, parcă, pe cititor/spectator să se alăture horei și să petreacă și el la nunta Zamfirei și a lui Viorel. Bariera dintre lumea reală și cea a spectacolului dispare sub semnul *imaginației poetice*. Puse sub reflectoarele imaginației, versurile se vor transforma în poarta de acces a cititorului către petrecere. Sau, din perspectiva *spectacolului*, spectatorului i-ar trebui doar puțin

curaj să pășească pe scenă și să se prindă în horă alături de figuranși și de protagoniști.

Spectacolul nunții este unul de proporții impresionante („Mai un hotar tot a fost plin / De mese, și tot oaspeți rari”), cu prezența bunei dispoziții, obligatorie, de altfel, într-o asemenea circumstanță („A fost atâta chiu și cânt / Cum nu s-a pomenit cuvânt”). Timpul petrecerii este la rândul său hiperbolizat: „Și patruzeci de zile-ntregi / Au tot nuntit”. Și totuși, de ce patruzeci de zile? De ce nu mai multe? De ce nu mai puține? Cel mai probabil Coșbuc a dorit să amintească undeva în opera sa și de latura religioasă a comunității de la sat, iar semnificațiile numărului patruzeci trebuie reținute. În creștinism există mai multe ritualuri care acoperă un interval de patruzeci de zile, iar posturile de Crăciun și de Paște durează la rândul lor patruzeci de zile, perioadă în care omul se curăță de păcate și intră în legătură directă cu Dumnezeu.

Să nu uităm faptul că băutura trebuie să fie suficientă pentru numărul mare de invitați și să ajungă pe toată perioada petrecerii. Dar scriitorul are grijă și de acest detaliu, printr-o hiperbolă: „Iar la ospăț! Un râu de vin!”.

Soarele devine și el, la rândul său, spectator la ceea ce se întâmplă pe pământ, atenția sa fiind atrasă de veselia generală, detaliu ce îl readuce pe cel care lecturează poezia în universul imaginarului: „Și soarele mirat sta-n loc, / Că l-a ajuns și-acest noroc, / Să vadă el atâta joc / Pe-acest pământ!”.

Substantivele proprii atrag la rândul lor atenția, reprezentând o veritabilă *formulă sintetică* a personajelor, numele fiind alese, totodată, pentru sonoritatea lor: Zamfira, Viorel (nume simple care nu sunt menite să se facă remarcate în mod deosebit), bătrânul Grui, Rusanda etc. În final, acestea implică o notă de umor: jocul lui Peneș-Împărat cu piticul Barbă-Cot, urarea lui Mugur-Împărat. Chiar și „bărboșii regi / Cu sfetnicii-nvechiți în legi” contribuie la acest haz general.

Finalul poeziei îl surprinde pe Mugur-Împărat cinstind „cu păharul plin în mâini”, după obicei: „Precum e felul din bătrâni / La orice chef între români, / El a-nchinat”. În primul rând, Împăratul le dorește celor doi o viață lungă: „Cât mac e prin livezi / Atâți ani la miri urez!”. Apelând la simbolistica florilor de mac, eul liric sugerează nu doar puritatea tinerilor căsătoriți și dragostea ce îi unește, ci și ideea devenirii, a continuității. A doua parte a urării lui Mugur-Împărat („Și-un prinț la anul! blând și mic, / Să crească mare și voinic, – / Iar noi să mai jucăm un pic / Și la botez!”) se constituie într-un fel de promisiune față de cititor/spectator potrivit căreia va exista o *continuare a spectacolului*, dar, de data aceasta, sub forma ceremoniei de botez. Poezia *Nunta Zamfirei* este un spectacol cu final deschis!

MIHAI ŞTIRBU

George Coşbuc şi Elena

George Coşbuc a fost un creator de limbă literară, a întemeiat reviste literare, a fost revoluţionar în poezie, a fost un poet novator, un experimentalist, un vizionar ("un vizionar al mişcărilor sempiterne"- George Călinescu), a fost un virtuoz ("reuşeşte să împrospăteze mijloace obosite şi să dea o nouă strălucire vechilor prozodii" - Vladimir Streinu), a fost un poet universal, a avut un crez poetic ("cel mai mare dintre poeţii de energii al românimii întregi" - Nicolae Iorga), "a pătruns în conştiinţa oamenilor" ("Canonul şcolar şi l-a însuşit de la început pe Coşbuc şi-i păzeşte cu grijă până azi memoria" - Nicolae Manolescu op. cit., p. 503), a tradus enorm.

Un poet poate prea puţin apreciat şi preţuit, George Coşbuc, s-a născut în 20 septembrie 1866, la Hordou. "E totuşi singurul mare clasic care nu are, la 150 de ani de la naştere (în septembrie), o ediţie critică sau, măcar, una completă. Cele mai recente studii monografice au apărut mai ales în anii ‘70-‘80, când opera nu îi putea fi comentată altfel decât în clişee şi, fireşte, după 1989", spunea Nicolae Manolescu în editorialul din *România literară* nr. 28 din 2011.

A văzut lumina zilei într-o parte a ţării, care, asemeni altor ţinuturi ale noastre, a suferit din cauza istoriei traduse după bunul plac al ţărilor vecine, în limbile lor. În maghiară, "hordo" se traduce prin "bute", "hârdău", (de la forma lui alungită şi de la dealurile care dau iluzia că depresiunea pe care o formează este foarte adâncă). Ulterior, această expresie a fost confundată de administraţia locală cu alt cuvânt unguresc, "ozordău" (paznic de pădure), de unde s-ar trage numele localităţii.

Este o aşezare cu un folclor bogat şi cu o natura mirifică, din comitatul Bistriţa-Năsăud (numită din 1925 "Coşbuc", judeţul Bistriţa-Năsăud), care aminteşte prin versul poetului, viaţa la ţară, idilicul şi iubirea "în forma ei limpede, caldă". Mai mult, inspirat poate de ţinutul natal, George Coşbuc visa la o mitologie poetică românească, inspirată din basmele şi poveştile auzite de la părinţi, care sunt – până la urmă – rădăcinile mitologice ale neamului nostru. Voia să creeze o epopee, astfel încât "baladele" şi celelalte poeme luate din "poveştile poporului", pe care le-a scris, să capete "unitate şi extensiune de epopee". Prin educaţie şi autoeducaţie, Coşbuc era, fără înoială, orientat către valorile ultratradiţionale ale neamului românesc.

Conform unei scrisori a lui George Coşbuc, adresată părinţilor săi, luni 18 decembrie 1906, el s-ar fi născut de Sântămărie: "Mâne e ziua Sf. Marie şi eu împlinesc tocmai mâne 25 de ani. Mâne e şi ziua mamei". Scrisoarea a fost pusă la dispoziţia redacţiei OradeTimis.ro, de doamna Adina Paraşcă, strănepoată a lui Leon Coşbuc, frate mai mare al poetului.

Era al optulea dintre cei 14 fraţi (doar şase au supravieţuit) ai preotului greco-catolic Sebastian Coşbuc. Mama sa, Maria (fiica preotului greco-catolic Avacum din Telciu), i-a deschis ochii spre basm, spre existenţa percepută prin prisma eroilor din poveşti. Dar, un fel de dascăl în ale poveştilor i-a fost un ţăran, Ion Guriţă. Poate lumea basmelor care-i deschidea orizonturi de neatins într-o existenţă reală l-a determinat să înveţe să citească de la doar cinci ani. Un diac, Tănăsucă Mocodean, cunoscut al familiei, i-a fost primul învăţător.

Simbolul literaturii transilvane - George Coşbuc - a început şcoala elementară la Hordou, în toamna anului 1871. Nişte probleme de sănătate l-au obligat să renunţe la şcoală după clasa I. A fost elev în clasele a II-a şi a III-a, din toamna

anului 1873, în Telciu, comună mare pe Valea Sălăuţii, unde, întâmplător, director al şcolii era Ion Ionaşcu, unchiul său. El l-a ajutat să înveţe limba germană. Clasa a IV-a (în 1875), a urmat-o la Şcoala Normală din Năsăud, pe care a absolvit-o pe data de 21 iunie 1876. În toamna aceluiaşi an, Coşbuc s-a înscris în clasa I a Gimnaziului Fundaţional din Năsăud, unde erau profesori cu o pregătire serioasă, care puneau accent pe studiul limbilor şi al literaturilor clasice. Acolo a fost mediul propice pentru ca tânărul Coşbuc să-şi formeze o temeinică bază pentru devenirea sa culturală şi intelectuală. Tot la Năsăud, a devenit membru al Societăţii de lectură "Virtus Romana Rediviva" a elevilor, devenind vicepreşedinte şi apoi preşedintele ei. În acelaşi timp, în publicaţia societăţii "Muza someşeană" imprima zeci de pagini originale. Acolo, pe lângă şcoala propriu-zisă, a citit enorm de mult, a scris şi publicat o mulţime de poezii, care conturau marile teme ale liricii sale.

Firesc, de Năsăud s-a legat sufleteşte, pentru totdeauna.

La terminarea liceului, Coşbuc ştia greaca veche şi latina la nivelul unui clasicist autentic şi se amuza uneori vorbind curent în aceste limbi moarte. Ştia perfect germana şi maghiara, destul de bine franceza. Cultura bogată, dobândită cu seriozitate în anii de studiu, îl ridicau spiritual faţă de ceilalţi scriitori contemporani, cărora, dacă ar fi stat să-l judece, le-ar fi fost superior, deşi era foarte tânăr. După susţinerea examenului de bacalaureat în mai 1884, în toamna aceluiaşi an s-a înscris la Facultatea de Filosofie şi Litere a Universităţii maghiare din Cluj, (care avea pe atunci şi o catedră de limbă română). Părinţii l-ar fi vrut la Seminarul Greco-Catolic din Gherla, pentru a deveni preot. În timpul studenţiei, Coşbuc a fost atras de folclor şi datorită cursurilor profesorului universitar Grigore Silaşi, pe care le audia.

După doar doi ani de studenţie, din cauza greutăţilor financiare, a fost obligat să renunţe la facultate.

În perioada 1886-1887, a tradus peste 480 de poezii din 92 autori greci, pe care dorea să le publice într-o antologie. În august 1887, fiind deja cunoscut în lumea literaţilor, a devenit redactor la *Tribuna*, datorită lui Ioan Slavici. Astfel, prin poezii a ajuns foarte cunoscut în Transilvania. Slavici a consemnat laudativ prezenţa poetului la *Tribuna*: "De vreo două săptămâni avem aici pe Coşbuc, un admirabil băiat de vreo 21 de ani, unul din cele mai distinse capete. Gheorghe Coşbuc, înzestrat din belşug de către firea cea darnică, s-ar fi ridicat în toate împrejurările deasupra contemporanilor săi, n-ar fi ieşit ceea ce a fost dacă nu şi-ar fi croit lucrarea vieţii în mijlocul acestor oameni cu cultură generală, care toţi erau scriitori". Într-adevăr, activitatea literară de la *Tribuna* a conturat poziţia lui Coşbuc faţă de literatură, prin interesul pentru folclor, ca bază a literaturii culte, către limbajul popular, către restabilirea unităţii culturale a poporului român. Anul 1889 a fost crucial pentru poetul Coşbuc, prin apariţia poemului *Nunta Zamfirei* în *Tribuna* (nr. 108). Dar pentru că vremurile nu erau favorabile culturii, colectivul de redacţie al revistei trebuia redus. Datorită insistenţelor celui care-l susţinuse de cum îl descoperise - I. Slavici, Titu Maiorescu l-a chemat la Bucureşti şi l-a sprijinit pentru a fi numit "desemnator-adjunct" la Ministerul Cultelor în 1890. El l-a primit în şedinţa Junimii din 23 decembrie. Dar numirea la Ministerul Cultelor n-a fost de bun augur, fiindcă la scurt timp a demisionat, fiind însă cooptat în colectivul profesorilor asociaţi, care elaborau un manual de şcoală intitulat *Carte românească de citire*, dar şi colaborând la diverse publicaţii. La începutul anului 1894, George Coşbuc a preluat, împreună cu Ion Luca Caragiale şi Ioan Slavici, conducerea revistei *Vatra*, "Foaie ilustrată pentru familie", apărută la Bucureşti, bilunar, până în august 1896. Caragiale fusese iniţiatorul revistei, dar Coşbuc, s-a ocupat de întreaga muncă redacţională, implicându-se în impunerea ei în peisajul literar românesc. În *Vatra*, Slavici a publicat în foileton

romanul *Mara*, iar Coşbuc şi-a făcut cunoscute poeziile: *Noi vrem pământ, Doina, Iarna pe uliţă, Mama, In opressores*, care s-au bucurat de aprecierile unanime ale criticii literare, dar şi-n rândul şcolarilor. În 1897, conducea revista *Foaia interesantă* şi făcea parte din colectivul redacţional al periodicului *Albina*, publicaţie dedicată culturalizării poporului. În 1901, Coşbuc, împreună cu Vlahuţă, a editat revista *Sămănatorul*, concepută ca descendentă a revistelor patriotice mai vechi: *Dacia literară* (1840), *Tribuna* (Sibiu), pentru dezvoltarea tradiţiilor sănătoase ale presei româneşti, realizarea unităţii scriitorilor şi apropierea lor de popor.

În ciuda locului pe care şi-l pregătea pe panoplia culturii româneşti, prin sinceritatea apropierii de satul românesc şi de sufletul românului, nici Coşbuc n-a scăpat de denigratori. Apariţia volumului *Balade şi idile* (258 de pagini), în luna iunie, semnalată în *Românul literar* (nr. 19 din 13 iunie) şi în *Moftul român* (2 iunie 1893), era anunţată într-o notă nesemnată, pusă în seama lui Caragiale: La sfârşitul lunii august 1893, a apărut o broşură (Adevărul asupra poeziilor d-lui Gh. Coşbuc**),** scoasă la Iaşi de un oarecare N. Lazu, care contesta originalitatea unor poezii ale sale. Acel Lazu (grefier judecătoresc la Piatra, fost coleg al practicantului Eminescu de la Tribunalul Botoşani), a stârnit un adevărat proces care a durat aproape zece ani. Dar, oamenii de bine, cei care preţuiau ascensinea poetică a lui Coşbuc, au intervenit. D. Evolceanu, prin intermediul *Convorbirilor literare*, susţinut de Titu Maiorescu, de Alexandru Vlahuţă şi Nicolae Iorga, au acţionat pentru apărarea poetului.

La sfârşitul lunii martie 1896, după ce a trecut oarecum de tristeţea calomniilor gratuite, i-a apărut la Bucureşti, la Editura librăriei Şcoalelor C. Sfetea, volumul de versuri *Fire de tort*. Cartea, prin câteva însemnări, ataca acuzaţia de plagiat, şi dezvăluia perspectiva unui proiect de epopee: "De când am început să scriu, m-a tot frământat ideea să scriu un ciclu de

poeme cu subiectele luate din poveştile poporului (şi să leg astfel ca să le dau unitate şi extensiune de epopee, ca şi *Nunta Zamfirei, Moartea lui Fulger, Fulger, Tulnic şi Lioara, Craiul din cetini, Laur bolnav, Patru portărei* şi altele vreo câteva nepublicate. Am părăsit ideea din pricină că am făcut greşeala să încep a scrie poemele în două feluri de metre - unele în versuri de 14 silabe, altele în versuri .de 8 silabe).

Ca traducător, Coşbuc a publicat *Eneida* de Vergiliu, datorită căreia, în 1897, a primit premiul Năsturel-Herescu al Academiei Române. Tot ca traducător, din 1907 lucra la *Georgicele,* de Vergiliu, *Don Carlos,* de Schiller, *Odiseea,* de Homer, şi la capodopera lui Dante, *Divina Comedie,* care l-a pasionat cu adevărat. În *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* George Călinescu a inserat două fotografii cu George Coşbuc la Tismana, în care apare şi prietenul său Ramiro Ortiz (1879-1947), istoric literar italian, care fusese un timp profesor la Facultatea de Litere şi Filozofie din Bucureşti. Ramiro Ortiz are meritul de fi a tipărit în anii ’20, după manuscrisul lui Coşbuc, traducerea *Divinei Comedii,* la care poetul lucrase timp de două decenii, dar pe care nu apucase s-o publice.

Coşbuc a preluat conducerea revistei *Foaia interesantă*, apoi, împreună cu Vlahuţă, a condus revista *Sămănătorul,* revistă literară săptămânală, al cărei concept fusese gândit în peisajul idilic de pe Valea Tismanei, unde Alexandru Vlahuţă se documentase pentru *România Pitorească***.** Revista se dorea, conform intenţiilor lui Coşbuc şi Alexandru Vlahuţă, "un nou caiet pentru săteni". Împreună, cei doi i-au asigurat directoratul doar între 2 decembrie 1901 şi decembrie 1902. Prima copertă de început fusese desenată de Nicolae Grigorescu. Alexandru Vlahuţă dorea ca *Sămănătorul* să fie ca un "stindard de pace" şi de "înfrăţire intelectuală". Coşbuc conturase ideile directoare ale revistei: "Noi cu literatura astăzi nu mai stăm în mijlocul istoriei noastre, nu stăm nici în mijlocul tradiţiilor noastre, nu

stăm mai ales în mijlocul poporului nostru: "Fără idealuri nu e luptă şi fără luptă nu e nici literatură"; "Am rupt firul tradiţiilor, ne batem joc de credinţa strămoşilor, luăm în deşert instituţiunile ţării şi aşezămintele ei, râdem în pumni de asperaţiunile naţionale şi importăm în literatură (...) - câte şi mai câte bolnave idei şi cu totul străine spiritului românesc". Revista căpătase, firesc dacă ne gândim la istoria acelor timpuri, o accentuată orientare naţionalistă.

În 1902, a publicat volumul de poezii *Ziarul unui pierde-vară*, colaborând la *România ilustrată* şi *Universul literar*. La 28 martie al aceluiaşi an, a fost numit şef de birou la Ministerul Instrucţiunii Publice şi al Cultelor, postul său fiind creat prin bugetul administraţiei Casei Şcoalelor. Datorită obligaţiilor de serviciu, participă la prima mare acţiune culturală de masă şi cooperatistă a învăţătorimii române în mediul sătesc. Inspectând lunar patru centre culturale săteşti, a dedus că "directivele date" de la Bucureşti sunt desprinse de realitate. Constata că într-o lume a neştiutorilor de carte, învăţătorii "vorbesc prea repede, încât sătenii nu pot urmări ideile, şi întrebuinţează nu numai cuvinte neînţelese de popor, dar şi construcţiuni savante. Le-am atras atenţia să nu mai vorbească păsăreşte, să nu caute a face fraze, ci să se apropie de sintactica simplă şi frântă a vorbirii săteşti".

În 1904, împreună cu Ioan Gorun şi Ilarie Chendi, a scos revista *Viaţa literară*, iar în 1906 a fost numit în postul de referendar în Administraţia Casei Artelor. Conform lui Mihai Zamfir (*România literară* numărul 39 din 2001 - "Descifrînd un simbol..."): "Dincolo de traducerile-enciclopedie (Homer, Virgiliu, Dante), o bună parte din opera poetică a lui Coşbuc stă sub semnul "semi-traducerii", poezie a echivalenţelor generale: zeci de bucăţi din *Balade şi idile, Fire de tort* şi *Ziarul unui pierde-vară* pleacă de la sugestii germane, maghiare, clasice în general, pentru a le transforma apoi în poezie proprie, uneori de valoare extraordinară."

În 1908, a revenit pe pământurile natale, unde a fost primit ca un apostol, iar în 1913 a fost primit cu bucurie şi respect la Năsăud, cu prilejul aniversarii a 50 de ani de la înfiinţarea gimnaziului.

În 1909, a publicat *Superstiţiile păgubitoare ale poporului nostru*, iar la 28 august, a participat la inaugurarea noii şcoli din Feldru, unde sora sa, Angelina, era preoteasă. Coşbuc făcea parte din Comitetul de organizare a festivităţilor, la care Alexandru, fiul său, a recitat poezia *El-Zorab*.

Poate nimeni nu ştia atunci că peste ani, va ajunge în Academia Română, că va intra în Istoria literaturii şi în conştiinţele a milioane şi milioane de români.

În şedinţa din 13/26 mai 1916, datorită reputaţiei sale, pe care nimeni n-a încercat s-o întineze, fiind cu adevărat preţuit de contemporani, sub preşedinţia lui Iacob Negruzzi, Secţiunea literară a Academiei Române a hotărât cu 4 voturi din 6, să-l primească pe poet, ca membru titular, în Academia Română. Imediat, plenul academic prezidat de Barbu Delavrancea, l-a ales ca membru activ. Duiliu Zamfirescu spunea în raportul său: "Reputaţia sa literară e aşa de întinsă, încât numele său a devenit popular în toate ţările locuite de Români. Primindu-l în mijlocul nostru, consfinţim ceea ce opinia publică a hotărât de mult. Domnul Coşbuc a dat poporului român, în mai puţin de 25 de ani, o cantitate de muncă literară atât de considerabilă, încât numai pentru aceasta s-ar cuveni să-i deschidem uşile amândouă pentru a-l primi între noi. Dar calitatea lucrărilor sale întrece cantitatea. Poeziile sale sunt adevărate poezii şi sunt originale."

La prima sa apariţie sub cupola Academiei, a fost primit cu aplauze, iar preşedintele C.I. Istrat i-a adresat câteva cuvinte sincere: "V-aţi scoborât prin voinţa voastră la Bucureşti, între noi, de pe înălţimile frumoase şi româneşti ale plaiurilor de la Năsăud. Acum, prin munca voastră, vă ridicaţi la punctul cel mai înalt pe care poate să vi-l prezinte cultura română, ocupând

un scaun în mijlocul nostru. Bun venit noului şi distinsului nostru coleg George Coşbuc. Aplauzele cu care aţi fost primit v-au arătat, domnule coleg, bucuria pe care o are această instituţiune de a vă număra printre membrii ei." George Coşbuc i-a răspuns: "Îţi mulţumesc întâi de toate d-tale, Domnule Preşedinte, pentru frumoasele cuvinte - mai frumoase, poate, decât le merit, - cu care ai avut bunăvoinţa să mă saluţi şi prin ele să mă iei oarecum de mână, ca să mă pui la rând pe brazda Academiei. Aceste cuvinte sunt pentru mine ca o punere de mâini pe capul meu, ca să scoboare asupra mea harul acelui spirit, care luminează şi conduce opera Academiei ... Vă mulţumesc şi dv., d-lor Membri, că m-aţi găsit vrednic să fiu părtaş în mijlocul d-voastră, ca să fiu şi eu o particică de suflet în sufletul cel mare al Academiei."

Despre începuturile sale în ale scrisului, Coşbuc spunea: "Cea dintâi poezie am publicat-o la vârsta de 15 ani, într-o foaie pedagogică din Ardeal. N-o mai am şi nici nu ştiu ce era, însă îmi amintesc că a fost o poezie de dragoste. Am publicat apoi fel de fel de încercări prin toate foile ardeleneşti."

Debutul său editorial s-a produs la Sibiu, în Biblioteca poporală a Tribunei, cu cinci broşuri: *Blăstăm de mamă, Legendă poporală din jurul Năsăudului* şi *Pe pământul turcului* (1885)*, Fata craiului din cetini, Draga mamei* (1886) şi *Fulger. Poveste în versuri* (1887). Debutul său publicistic propriu-zis a fost în 1884, în revista *Tribuna* din Sibiu, cu snoava versificată *Filosofii şi plugarii*, semnată cu pseudonimul C. Boşcu (anagrama numelui Coşbuc). În 1893, i-a apărut primul volum de versuri, *Balade şi idile.* Se legase sufleteşte de publicaţia adevăratului său debut literar, *Tribuna*, al cărei colaborator a rămas şi după stabilirea în Bucureşti.

Dacă ai căuta în viaţa lui Coşbuc derapaje sau excentricităţi, poate şi datorită originii şi felului său de a fi, n-o să găseşti. "Tulburările la Coşbuc nu sunt profunde. El receptează, înfăţişează şi cântă iubirea din punctul de vedere al

femeii. Tulburări încearcă mai ales eroinele, pentru că poezia lui este lirică, dar obiectivată. N-are expresie directă, confidenţă, ci e o reprezentare obiectivă. Coşbuc n-a fost un spirit profund, el nu avea trăiri zguduitoare. Coşbuc a fost un rapsod. Suflet din sufletul neamului meu..., deci un om din popor şi plămădit asemenea celor despre care scria, asemeni ţărănimii din rândul cărora s-a ridicat. Natura lui nu era una calitativ deosebită de cea a flăcăilor şi fetelor din satele pe care le-a cunoscut şi era înclinat prin natura lui să vadă ce-i frumos în viaţă" (conform criticului literar Dumitru Micu, în jurnalul.ro - 22.12.2010 "George Coşbuc şi dulcile tulburări ale iubirii", autor Monica Andronescu). "Coşbuc a fost prin execelenţă un extravertit şi, fiind cu privirile întoarse în afară, în cazul erosului a fost sensibil la suferinţele, nefericirile fetelor. Când surprinde psihologia masculină în stări depresive, are tendinţa să o ducă mai ales înspre zona umorului, pe când la cel feminin comunică şi zbuciumul, şi nefericirea" (conform criticului literar Dumitru Micu).

În 1895, s-a căsătorit cu Elena, fiica unui comerciant bogat din Braşov, George Sfetea, dar şi sora editorului C. Sfetea. Elena Coșbuc, a fost "o soție devotată și o mamă ideală", care însă nu-l egala pe Coşbuc, fiindcă "nu avea o pregătire profesională de nivelul soţului ei" şi atunci când prietenele o întrebau dacă nu e geloasă fiindcă poetul lipsea de acasă, ea le-ar fi răspuns (cu mult simţ al umorului) că singura ei rivală e "berea" (conform profesor Catalano). Datorita ei, situaţia materială a lui Coşbuc s-a îmbunătăţit simţitor, astfel explicându-se şi multele sale apariţii editoriale, volume de poezii şi proză, care au apărut ulterior şi i-au consolidat prestigiul literar. Prin căsătorie, pentru că socrul său obţinuse în anul 1913 un lot de pământ lângă mănăstirea Tismana pe care-şi construise o vilă, poetul s-a legat sufleteşte de spiritualitatea şi frumuseţea acelor locuri. Coşbuc venea la Tismana aproape în fiecare vară, deşi începuturile îl legau de

zona Năsăudului. Se poate spune că ardeleanul George Coşbuc devenise un împătimit al Tismanei olteneşti. Prezenţa sa acolo n-a trecut neobservată, era respectat de localnicii care-l numeau "badea Gheorghe". Reuşise să adune la Tismana un grup de intelectuali, realizând acolo un "centru" de spiritualitate.

De altfel, mănăstirea Tismana şi împrejurimile sale au impresionat şi inspirat mulţi scriitori a căror amintire rămâne veşnic în memoria românilor: Grigore Alexandrescu, Alex Pelimon, Alexandru Vlahuţă, Nicolae lorga, Ion Simionescu, Anton Pann.

După ce a rămas singură (i-a supravieţuit soţului până în 1943), poate şi datorită recunoscutei personalităţi a fostului soţ, la 26 octombrie 1931 a fost împreună cu Iuliu Maniu naşă la cununia fiicei lui Liviu Rebreanu - Puia. Însă, în cartea de amintiri, *Zilele care au plecat*, apărută în 1969, în Editura pentru Literatură, Puia Florica Rebreanu nu pomeneşte nimic de naşii săi, gândindu-se, probabil, la consecinţele fie şi ale unei simple menţionări a numelui lui Maniu, mort în închisoarea de la Sighet, în 1953, ca un adevărat martir al neamului românesc.

Însă, odată văduvă, Elena (care "locuia dese răstimpuri la Tismana, în apropierea mormântului fiului său", conform *Gorjeanul* – cotidian judeţean independent, 12, ianuarie 2011 *Remember - Familia Coşbuc, la Tismana*) ,"se zbătea în ghearele mizeriei". Conform unui articol publicat pe 1 martie în ziarul local *Săptămâna* („*Un proect de lege pentru acordarea unei pensiuni văduvei marelui poet. Răsplătirea întârziată a operei lui G. Coşbuc*"), câţiva "vrednici parlamentari au adus pe biuroul Camerii un proect de lege, prin care se acordă văduvei lui Coşbuc o pensiune de 10.000 Lei lunar, începând de la 1 Ianuarie 1930. Marele poet, fiu al acestui judeţ, avusese în viaţă o tovarăşă credincioasă, lăsată, la moartea lui în voia necazurilor şi a mizeriei. Cu toată insuficienţa sumei, gestul acesta de necesară generozitate pentru memoria unui mare poet

naţional a răsplătit măcar un crâmpei din strofele inspirate ale neuitatului Coşbuc".

Poetul a avut un singur copil, Alexandru (alintat "puiul mamei"), născut în august 1895 la Craiova. Spre bucuria părinţilor, a fost un tânăr supradotat, care vădea predispoziţii de genialitate, evident, neîmplinite. Până la 20 de ani, studiase şi-şi însuşise sanscrita, ebraica, egipteana, latina, greaca. Era preocupat de limbile clasice, moderne şi de limbile slave. Alexandru Coşbuc avea cunoştinţe şi preocupări în ştiinţele oculte şi psihologice.

Despre fiul său, George Coşbuc pomenea într-o scrisoare adresată tatălui său, în perioada în care se stabilise la Bucureşti: "M-am apucat eu să vă scriu, căci Alexandru are acuma şi mai puţină vreme decât mine. Toată ziua e la şcoală, se scoală de la şase şi jumătate dimineaţa, căci l-am dat la liceul Lazăr şi noi stăm departe, mai mult de patru kilometri de la liceu. Merge şi vine cu tramvaiul electric, dar îi trebuie pe drum vreme multă, căci face pe zi de 4 ori acest drum, aproape 10 kilometri zilnic. E îmbrăcat în uniformă de cadet şi e cu puşcă pe umer."

Doar că singurul său fiu a avut un destin tragic.

Fiind atras şi el de calitatea spirituală a zonei Tismana, la doar 20 de ani, în ziua de 26 august 1915, pe drumul dintre Târgu Jiu şi Tismana, a avut un accident de automobil. Accidentul auto, fapt destul de rar în acele timpuri, stă sub semnul întrebării. Conform mărturiilor unor localnici, un cioban, enervat de faptul că tânărul "şofer" claxona împrăştiindu-i oile, l-ar fi lovit cu ciomagul, Alexandru ar fi pierdut controlul maşinii, care s-ar fi izbit de un bolovan. Altă variantă a cauzei morţii: "După ce acesta s-a prăbuşit cu maşina în Dâmboviţa" (timponline.ro 2 aprilie 2011, *Casa lui George Coşbuc a fost cârciumă*). Conform unei alte surse: "La volanul maşinii Mercedes Benz-Torpedo se afla moşierul Ion-Alexandru Stâlpeanu, din Teleorman, care gonea nebuneşte pe şosea, să nu-l prindă noaptea, când automobilul se loveşte de

un bolovan şi se răstoarnă. Moşierul moare imediat, cu coşul pieptului zdrobit de volan, iar Alexandru Coşbuc, cu craniul fracturat, este transportat la spitalul din Târgu-Jiu, unde decedează în zorii zilei." (*Gorjeanul* – cotidian judeţean independent, 12 ianuarie 2011, *Remember* - *Familia Coşbuc, la Tismana*). De aceea, se poate spune despre George Coşbuc, tatăl poet, că avea, după acel accident, o relaţie tragică şi profundă cu mănăstirea Tismana, pentru că fiul său unic, Alexandru, a decedat acolo.

"O mare nenorocire a atins pe George Coşbuc. N-a fost om care, ştiind bucuriile şi durerea unui părinte, să nu-şi şteargă o lacrimă atunci când inima cea mare sângera de cea mai înspăimântătoare rană, care niciodată nu se poate închide", scria Nicolae Iorga.

Suferinţa avea să-l marcheze pe poet. Voind să depăşească momentul tragediei, s-a refugiat în scris, aprofundând ceea ce-şi dorea de mult: opera dantească, pentru că el era şi un bun traducător. N-a putut ajunge la marea adunare a transilvănenilor şi bucovinenilor din toamnă, însă şi-a arătat poziţia printr-o scrisoare, în care condamna acţiunile duşmănoase ale Imperiului Austro-Ungar faţă de români. La 24 februarie 1918, i-a apărut în revista *Scena* din Bucureşti ultima poezie publicată în timpul vieţii sale, *Vulturul*.

De tristul episod al morţii fiului lui George Coşbuc, ar fi fost afectată şi…Elena Ceauşescu: "Vreau să vă spun că a izbucnit în plâns. Era îmbrăcată simplu: nişte pantaloni de doc şi o bluză deloc pretenţioasă, de culoare verde. O femeie de rând, nu avea nimic extravagant, sigur, era în 1974..."

Casa memorială a lui George Coşbuc, situată în centrul comunei Hordou, care astăzi îi poartă numele, este la vreo 150 de metri de primărie, iar cel care s-a ocupat timp de 43 de ani de muzeu a fost profesorul Constantin Catalono. El şi-a amintit şi de vizita Regelui Mihai: "A venit prin august 1997. Mare emoţie am simţit pentru acest om. Doamne, câtă lume a fost

aici! Regele şi-a amintit cum a mâncat el pâine şi slănină în 1939 când a mai trecut pe aceste meleaguri. Ne-a spus următoarele: Găsesc satul schimbat, dar cu aceiaşi oameni de suflet. Prin asta a spus totul". (conf. mesagerul.ro 26.08.2012. *"Casa memorială George Coşbuc vizitată de Elena Ceauşescu în urmă cu 38 de ani"* - Alin Cordoş).

"Rămâne curios faptul că cea mai educată parte a poporului român, ardelenii, s-a ocupat atât de puţin de literatură, relegând-o - parcă - în zona ocupaţiilor aflate sub semnul divertismentului. Să fie, oare, Transilvania pământul românesc unde cultura, sub forma erudiţiei, s-a opus dintotdeauna literaturii, ficţiunii, lirismului?", îşi exprima mirarea Nicolae Manolescu în aceeaşi *Românie literară* din 2011.

Ascultându-i pe cei trăiţi acolo, afli că Hordoul de astăzi, la câteva uliţe distanţă de muzeu, de-a lungul Sălăuţei, stă un "George Coşbuc", urmaşul poetului, cunoscut de tot satul. Numele l-a făcut şi personaj de poveste. Surprinzător pentru cei care nu-l ştiu, este azi pensionar, are patru clase şi fusese acar la C.F.R. Are şi un nepot, cu acelaşi nume, dar îl numeşte altfel, (Ghiţă, Gheorghe), pentru a nu fi confundaţi. Sunt trei care poartă numele "poetului ţărănimii", satul fiind împânzit de descendenţi. George Coşbuc, fostul acar, la vreo 70 de ani, povesteşte că fratele poetului, Aurel, a fost bunicul său şi că a trăit în casa muzeu, până în '56, când familia a fost expropriată. Fuseseră vremuri grele, tatăl sau fusese considerat chiabur şi murise de tânăr din cauza neajunsurilor, iar fratele său nu putuse să facă liceul. Despre poetul familiei nu ştia decât ce-şi mai amintea din ce-i mai povestise mama. Dar ştia şi câteva strofe din versurile lui George Coşbuc întâiul, care "a scris simplu, să înţeleagă toată lumea". Unul dintre săteni povestea că, plecat din localitate în Târlişua, satul lui Rebreanu aflat în apropiere, George Coşbuc întinde mâna să facă cunoştinţă cu unul de-al locului: "Ziua bună, George Coşbuc!". "Ziua bună,

Liviu Rebreanu", i se răspunde. Mulţi săteni se înrudesc, prin descendenţi, cu familia poetului, şi gospodăriile arătoase din jurul muzeului aparţin tot Coşbucilor. Unii dintre descendenţi s-au ridicat la înălţimea numelui sau a sângelui care le curge prin vene, însă, pentru alţii, George Coşbuc s-ar răsuci în mormânt. Căci rubedeniile, atât de numeroase, sunt şi printre beţivii satului, dar şi pe la universităţi. "Sunt un neam căruia i-a cam plăcut băutura, însă s-au remarcat cu toţii ca fiind foarte isteţi, chiar dacă unii dintre ei nu au avut şcoală. Ultimul dintre preoţii din familie, care se trage dintr-un frate al poetului, şi-a terminat doctoratul la Vatican, de exemplu. Au fost prolifici, cu excepţia lui George Coşbuc, care nu l-a avut decât pe Alexandru", spune Constantin Catalano, directorul muzeului. Ce se vede acum este un obiectiv dintre cele mai importante din sistemul memorial din ţară. La patru ani după moartea poetului, a fost dezvelită prima placă comemorativă de un grup de studenţi şi profesori medicinişti clujeni. În perioada 1940-1944, actuala casă memorială a fost transformată în cârciumă", a relatat profesorul Catalano (timponline.ro 2 aprilie 2011, *Casa lui George Coşbuc a fost cârciumă)*.

Profesorul Constantin Roco Catalano era urmaşul direct al unui italian ajuns în România postbelică în anul 1940, din regiunea Calabria. Mama, care fusese viceprimar în comuna care poartă numele bardului de la Hordou, îl voia medic veterinar, dar el s-a dedicat amintirii lui Coşbuc: "Mama m-a vrut veterinar, iar eu am ajuns doctor al amintirii lui George Coşbuc. A fost un drum greu şi sinuos".

Unul dintre strănepoţii poetului, "se recomandă şaman, profesor universitar, fost preot la Vatican, explorator şi pasionat de culturi ancestrale. Discret, retras în vârf de deal, Ovidiu Coşbuc umblă desculţ şi doarme direct pe pământ sub cerul liber, lângă foc." (realitatea.net 5 noiembrie 2012, *Strănepotul lui George Coşbuc predă tehnici de supravietuire şi ritualuri dacice*). Conform aceleiaşi surse documentare,

ţinând cont de anunţata apocalipsă - care ar fi trebuit să se dezlănţuie la 21 decembrie 2012, când se încheia calendarul mayaş - "Tot mai mulţi români bat la poarta lui Ovidiu Coşbuc, să înveţe tehnici de supravieţuire, scrie jurnalul.ro. Şi exact aşa îi învaţă şi pe cursanţii lui să trăiască, desculţi şi să doarmă pe paie, sub cerul liber, chiar şi la câteva grade Celsius. Numai astfel, le spune, se pot conecta cu natura şi vor reuşi să iasă cu bine din focul crizelor ce vor zgudui lumea după 2012."

După moartea în 8 septembrie 1903 a mamei, la 75 de ani, la 5 septembrie 1918, la doar 51 de ani, George Coşbuc a urmat-o în nefiinţă, fiind înmormântat în cimitirul Şerban Vodă - Bellu, în vecinătatea marilor scriitori M. Eminescu, Ion Luca Caragiale ş.a.

La moartea sa, Nicolae Iorga, publica un necrolog pe care-l încheia cu următoarele cuvinte: "Cel ce a cântat toate vitejiile neamului, de la Gelu al legendei până la dorobanţii din 77, moare fără a fi văzut cu ochii sub steag pe aceia care au onorat din nou sfântul drapel al ţării. Să lăsăm ca asupra frunţii lui palide, acum liniştite, să cadă o umbră mângâietoare a depărtatului tricolor nevăzut.". În ziarul *Lumina*, din Bucureşti, Liviu Rebreanu scria la 14 mai 1918: "Coşbuc e primul poet pe care-l dă Ardealul literaturii româneşti. Ardelean a rămas toată viaţa. Până şi în graiul viu păstrase o notă ardelenească, particulară, care îi şedea bine. Aici în ţară, dragostea lui a fost pentru cele şase milioane de ţărani. Simţea o fraternitate profundă cu dânşii ... A răsărit deodată, fără să-l ştie nimeni, fără să facă ucenicia cafenelelor şi bisericuţelor bucureştene. Şi a biruit împotriva tuturor celor scufundati în imitaţii şi neputinţe. A adus lumină, sănătate, voioşie. Scrisul lui Coşbuc trăieşte şi va trăi cât va trăi neamul românesc."

BIBLIOGRAFIE

-jurnalul.ro - 22.12.2010 "George Coşbuc şi dulcile tulburări ale iubirii", autor Monica Andronescu;

-istoria.md articol 516 "George Coşbuc" – biografie;

-autorii.com/scriitori - George Coşbuc - biografie - (opera şi scrierile);

-ipedia.ro "George Coşbuc";

-*Gorjeanul* din Tg. Jiu 22 noiembrie 2006, "Oameni de seamă în pridvorul Mănăstirii Tismana", Dan Corneliu Brăneanu;

-raduzagreanu.blogspot.ro 15.02.2010 ,"Juneţea poetică a lui George Coşbuc";

-oradecluj.oradestiri.ro 15.02.2011 "Fotografii inedite şi o scrisoare superbă ale lui George Coşbuc";

-mesagerul.ro 26.08.2012. "Casa memorială George Coşbuc vizitată de Elena Ceauşescu în urmă cu 38 de ani", Alin Cordoş;

-Wikipedia, enciclopedia liberă "George Coşbuc";

-realitatea.net 5 noiembrie 2012 "Strănepotul lui George Coşbuc predă tehnici de SUPRAVIEŢUIRE şi ritualuri dacice";

-ris.in.rs ROMÂNII INDEPENDENŢI DIN SERBIA, "George Coşbuc (1866 – 1918)";

- http://www.georgecosbuc.eu;

-jurnalul.ro 1 Iul 2009 "De vorbă cu George Coşbuc" Autor: Carmen Dragomir;

-tititudorancea.ro 12 februarie 2013 "Biografie George Coşbuc";

-timponline.ro 2 aprilie 2011, "Casa lui George Coşbuc a fost cârciumă";

-*România literară* nr. 28 din 2011- "Note despre George Coşbuc";

-ROMÂNII INDEPENDENŢI DIN SERBIA "George Coşbuc (1866 – 1918)" Articol îngrijit de: Vlada Afteni.

-Misterele Bistriţei, 12/01/2013 "Anii 30: datorii, mizerie şi sărăcie..."Ioana BRADEA;

-GORJEANUL – COTIDIAN JUDETEAN INDEPENDENT 12, ianuarie 2011 "Remember - Familia Coşbuc, la Tismana";

-SĂMĂNĂTORUL", O REVISTĂ GÂNDITĂ LA TISMANA!" Prof. Nicolae N. Tomoniu.

NICOLAE BĂCIUŢ

Casa Memorială “George Coşbuc”, Hordou

Casa Memorială „George Coşbuc” din Hordou am văzut-o înainte de a o vedea. Centenarul Coşbuc din 1966 (17 – 19 septembrie) a cuprins în febra lui şi pe chintelnicenii mei, care au participat în număr mare, îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, pentru că mergeau la... „Nunta Zamfirei”. Din poveştile lor, copilul ce eram şi-a construit în imaginaţia lui casa lui Coşbuc. Iar când am văzut-o prima oară, în anii de liceu, n-am fost deloc dezamăgit. Deşi nu semănau în arhitectură, semănau în măreţie. Acesta a fost primul impact al celui pe care am fost învăţaţi de copii să-l venerăm.

Poetul (1866-1918) se născuse în această casă, ridicată de tatăl său, părintele Sebastian, în 1840.

Deşi se spune că prima casă memorială de la noi datează din 1918 (Casa Memorială „Ion Creangă” din Ţicău), casa din Hordou a „poetului ţărănimii” a fost fondată în 1905, la

iniţiativa lui Iuliu Moisil, fiind, de drept, prima instituţie de acest fel a românilor. Casa părintelui Sebastian Coşbuc, după moartea sa (1901) şi a mamei poetului (1903), a rămas celui mai mic dintre copiii familiei Coşbuc, Aurel, care, la rândul său, o lasă mai târziu fratelui mai mare, Sebastian, de la a cărui văduvă va fi cumpărată în 1954 de Statul Român.

A fost o casă greu încercată, dacă avem în vedere că în anii ocupaţiei horthyste ea a fost transformată în crâşmă, deşi pe ea fusese amplasată în 1922, cu tot fastul, din iniţiativa unor studenţi şi profesori clujeni medicinişti, o placă memorială.

De-abia în 4 iulie 1954, este redeschis muzeul, după doi ani de reparaţii capitale, devenind cel mai important reper memorial al zonei, chiar şi după deschiderea Casei Memoriale „Liviu Rebreanu" de la Prislop (2 iunie 1957).

Casa de acum este rezultatul lucrărilor de amenajare din 1986, la iniţiativa prim secretarului PCR Bistriţa-Năsăud, Mihai Marina, după un plan tematic realizat de sufletul acestei instituţii, muzeograful Constantin Catalano. Au fost refăcute ferestrele şi uşile după formatul iniţial, al casei vechi, la care s-a adăugat un şopron, care adăposteşte piese de uz gospodăresc, specifice zonei.

Tot atunci, a fost ridicată o clădire administrativă în curtea casei, unde a fost amenajat şi un mic amfiteatru.

Casa are o structură specifică zonei. Nici casa de la Chintelnic în care m-am născut nu diferă foarte mult de aceasta, a mea având în plus, în jurul ei, târnaţ, cum îi spunem noi pridvorului.

Intrarea se face prin tindă, spre uliţa principală (casa fiind aşezată pe colţ) fiind „casa dinainte", cea în care, de regulă, nu se locuieşte, ea fiind ţinută mai ales „de mândrenie".

Casa de la Hordou cred că a fost funcţională în întregime, având în vedere că şi părintele Sebastian avea încăperea sa, în camera din faţă, care avea alături un spaţiu în care se păstrează şi acum băncuţa în care a învăţat carte şi George.

Camera din faţă

Piesele de mobilier, cărţi din biblioteca preotului, tablouri de familie obiecte decorative (ştergare, farfurii) dau autenticitate acestui spaţiu memorial, chiar dacă amenajarea lui a avut în vedere şi nişte rigori muzeale.

Camera „din spate” are valoarea ei de mărturie a imaginii omului Coşbuc, prin câteva obiecte personale, între care pelerina, pălăria, geanta de voiaj etc.), dar şi o parte din cărţile din biblioteca poetului.

Casa Memorială „George Coşbuc” are două busturi ale poetului: unul la uliţa laterală, în faţa casei, lângă intrarea în tindă, şi altul în curtea interioară, pe mica scenă/platformă a amfiteatrului, unde au loc manifestări literare. La multe, mai ales cele din cadrul Festivalului de Poezie „George Coşbuc”, am avut bucuria de a mă număra alături de mulţi scriitori importanţi din literatura română contemporană.

Practic, e Casa Memorială de care mă simt cel mai aproape, de care sunt legat prin vechi amintiri.

De-o viaţă, aş putea spune.

NICOLAE BĂCIUŢ

150, la umbra unui Centenar falnic!

Aş vrea să mă înşel, să cred că, totuşi, cei 150 de ani de la naşterea lui George Coşbuc se vor sărbători cum se cuvine.

L-am sunat pe custodele actual al Casei Memoriale de la Coşbuc, să-l anunţ şi să-i cer concursul pentru a organiza un eveniment evocator, omagial, în micul amfiteatru din curtea Casei Memoriale, cu scritori şi oameni de cultură mureşeni.

Am rămas mut când mi-a spus că nu crede că va fi deschisă Casa Memorială în 18 septembrie 2016, în zi de duminică, cu doar două zile de aniversarea poetului. „Se lucrează încă, se fac amenajări...” Credeam că nu înţeleg bine – la ceas de sărbătoare încă se fac amenajări – dar ce-au făcut până acum? Cu ce s-au ocupat? Nu ştiau că înaintea sărbătoririi poetului vor veni vizitatori? Sau nu mai contează drumul pe care-l bat până acolo? Şi aşa, George Coşbuc nu e acasă, e la Cimitirul Bellu, de ce să ţină ei deschise uşile casei natale a poetului?

Mi-e sufletul plin de amărăciune.

De câteva zile şi nopţi adun materiale, tehnoredactez, corectez, pregătesc o antologie dedicată lui George Coşbuc, pregătesc numărul din septembrie al revistei *Vatra veche* cu multe materiale dedicate poetului din Hordou....

Dar eu sunt o persoană particulară, iniţiativele mele de a-l omagia pe poet vin dinspre sentimentele mele faţă de un autor şi faţă de o operă. Nu am sarcini, nici obligaţii de serviciu în acest sens!

Nu cred că şcolile se vor întrece, la orele de română, să spună ceva despre George Coşbuc. Sunt alte chestiuni arzătoare la ordinea zilei, poate.

Sau cer eu prea mult, am aşteptări prea mari?

Nici alte instituţii de cultură nu dau semne că ar avea ceva proiecte pentru a marca 150 de ani de la naşterea lui George Coşbuc. Nu aştept festivisme, formalizări, bifări, dar chiar să ignori o astfel de aniversare, mi se pare scandalos.

As vrea să mă înşel, aş vrea ca toate gândurile mele negre să fie doar un coşmar din care să mă trezesc într-o dimineaţă de duminică, în acest septembrie încărcat de lumină şi culoare.

În care simţi cum Poetul e suflet în sufletul neamului său...

POETUL

Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul -
În ranele tale durutul sunt eu,
Şi-otrava deodată cu tine o beu
Când soarta-ţi întinde paharul.
Şi-oricare-ar fi drumul pe care-o s-apuci,
Răbda-vom pironul aceleiaşi cruci
Unindu-ne steagul şi larul,
Şi-altarul speranţei oriunde-o să-l duci,
Acolo-mi voi duce altarul.

Sunt inimă-n inima neamului meu
Şi-i cânt şi iubirea, şi ura -
Tu focul, dar vântul ce-aprinde sunt eu,
Voinţa mi-e una, că-i una mereu
În toate-ale noastre măsura.
Izvor eşti şi ţinta a totul ce cânt -
Iar dacă vrodat-aş grăi vrun cuvânt
Cum nu-ţi glăsuieşte scriptura,
Ai fulgere-n cer, Tu cel mare şi sfânt,
Şi-nchide-mi cu fulgerul gura!

Ce-s unora lucruri a toate mai sus,
Par altora lucruri deşarte.
Dar ştie Acel ce compasul şi-a pus,
Pe marginea lumii-ntre viaţă şi-apus,
De-i alb ori e negru ce-mparte!
Iar tu mi-eşti în suflet, şi-n suflet ţi-s eu,
Şi secoli-nchid-ori deschidă cum vreu
Eterna ursitelor carte,
Din suflet eu fi-ţi-voi, tu, neamule-al meu,
De-a pururi, nerupta sa parte!

DOINA

Copilo, tu eşti gata
De-a pururea să plângi!
Şi când eşti tristă, Doino,
Tu inima ne-o frângi.
Dar nu ştiu cum, e bine
Când plângi, că-n urma ta
Noi plângem toţi, şi-amarul
Mai dulce ni-e aşa.
Şi toate plâng cu tine
Şi toate te-nţeleg,
Că-n versul tău cel jalnic
Vorbeşte-un neam întreg.

Pe fete-n faptul serii
Le-ntâmpini la izvor,
Tu singură stăpână
Pe sufletele lor.
Le-nveţi ce e iubirea
Şi râzi cu ochi şireţi,
Deodat-apoi te-ntuneci
Şi cântece le-nveţi:
Să cânte ziua-n luncă
Şi seara când se-ntorc,
Când triste-n pragul tinzii
Stau singure şi torc.

Când merg flăcăi la oaste
Cu lacrimi tu-i petreci
Şi stai cu ei, ţi-e milă
Să-i laşi pustii, să pleci.
Cântând le-aduci aminte
De-o fată din vecini,

De mame şi de-ogorul
Umplut acum de spini.
Şi când i-omoară dorul
Şi-n jurul tău se strâng,
Pui fluierul la gură
Şi cânţi, iar dânşii plâng.

E plin de oameni câmpul,
Tu, Doino, -n rând cu ei.
Moşnegi şi oameni tineri
Şi tinere femei
Adună fânu-n stoguri
Şi snop din spice fac -
Din scutece copilul
Când plânge-n săhăidac
Te duci şi-l joci pe braţe
Şi-l culci apoi pe sân,
Şi-i cânţi s-adoarmă-n umbra
Căpiţelor de fân.

Din văi tu vezi amurgul
Spre culmi înaintând,
Pe coaste-auzi pâraie
Prin noapte zgomotând,
Şi-asculţi ce spune codrul
Când plânge ziua-ncet
Ah, toate, Doino, toate
Te fac să fii poet.
Şi, singură cu turma,
Privind pierdută-n zări
Spui munţilor durerea
Prin jalnice cântări.

Pe deal românul ară

Slăbit de-amar şi frânt.
Abia-şi apasă fierul
În umedul pământ.
Tu-l vezi sărman, şi tremuri
Să-l mângâi în nevoi.
Şi mergi cu el alături
Cântând pe lângă boi.
Iar bieţii boi se uită
Cu milă la stăpân -
Pricep şi ei durerea
Sărmanului român.

Eu te-am văzut odată
Frumoasă ca un sfânt,
În jur stăteau bătrânii
Cu frunţile-n pământ.
Cântai, ca-n vis, de-o lume
Trăită-ntr-alte vremi,
De oameni dragi, din groapă
Pe nume vrând să-i chemi.
Şi-ncet, din vreme-n vreme,
Bătrânii-n jur clipeau
Şi mânecile hainei
La ochi şi le puneau.

Dar iată! Cu ochi tulburi
Tu stai între voinici,
Te văd cum juri şi blestemi
Şi pumnii ţi-i rădici!
Pribegi de bir şi clacă,
Copii fără noroc,
Tu-i strângi în codru noaptea
Sub brazi pe lângă foc.
Şi cânţi cu glas sălbatec,

Şi-n jur ei cântă-n cor
Cântări întunecate
Ca sufletele lor.

Când ştii haiduci în codru
Te prinzi cu ei fărtat,
Li-arăţi poteci ascunse,
Pe stânci le-aşterni tu pat.
Când pun picioru-n scară,
Ţii roibul lor de frâu;
Grăbit, când prind ei puşca,
Scoţi plumbii de la brâu:
Iar când ochesc, cu hohot
Tu râzi, căci plumbii moi
S-au dus în piept de-a dreptul
Spurcatului ciocoi.

Ai tăi suntem! Străinii
Te-ar pierde de-ar putea;
Dar când te-am pierde, Doino,
Ai cui am rămânea?
Să nu ne laşi, iubito,
De dragul tău trăim:
Săraci suntem cu toţii,
Săraci, dar te iubim!
Rămâi, că ne eşti doamnă
Şi lege-i al tău glas,
Învaţă-ne să plângem
C-atât ne-a mai rămas!

ARMINGENII

Pe când umbla Hristos prin ţarã
Lãţind cuvântul sãu frumos,
Ovreii toţi i-au scos ocarã
Şi cãrturari de-ai lor cercarã
Prilegi sã piardã pe Hristos.
Aşa, -ntr-o noapte-ntunecatã
Când vecinicul Mântuitor
Dormea-ntr-o casã-ncreştinatã,
Gãsitu-l-au ovreii-ndatã
Şi sfat fãcut-au de omor.
La miezul nopţii aveau sã vie
La casa unde el dormea -
Şi, casa pentru ca s-o ştie,
Au pus ca semn şi mãrturie
În faţa casei o nuia.
Dar Dumnezeu, cel ce scoboarã
Şi-n gândul cel mai nevãdit,
Nu lasã p-al sãu fiu sã moarã,
Cãci a rãscumpãrãrii oarã
Şi vremea morţii n-a sosit.
Şi Dumnezeu orbit-a firea
Ovreilor împinşi la rãu,
Încât sã n-aibã nicãirea
Vrun chip de-a fãptui pierirea
Nãscutului din Dumnezeu.
La miezul nopţii-n gloatã mare
Ovreii pe furiş pornesc -
Sunt muţi ovreii de mirare,
Cã ei la casa fiecare
Ca semn câte-o nuia zãresc.
- "Dac-am pierdut şi astãzi prada,
Cu greu putea-vom s-o gãsim.

Porneşte-apoi rãgnind grãmada,
Pierândã-n zgomot toatã strada
Tãcutului Ierusalim.
Dar neputând sã mai gãseascã
Pe Christ ca sã-l omoare-n somn,
Pierdut-au noaptea duşmãneascã
Şi n-au putut sã-ndeplineascã
Pieirea veşnicului Domn.
Şi dintr-acea zi-nainte,
Rãmas-a obicei, şi spun,
Ca pentru-aducerea-aminte
De noaptea mântuirii sfinte
Românii şi-azi armingeni pun.

POET ŞI CRITIC

- „Ce știu nu vreau să țin secret -
Te rog să lași în pace muza,
Căci tu ești cel mai prost poet
În Siracuza.
Troheii șchiopi și iambii duri;
Și nici nu știi măcar să-i furi!”

Dar n-a sfârșit, căci Dionis,
Ca un al doilea Ajax mitic,
A râs de furie și-a-nchis
În turn pe critic.
P-un biet Omer îl poți nega;
Dar când e prinț, e altceva.

Orice poet, ca rege-i prost;
Dar ca poet e orice rege
Un geniu cum puțini au fost!
Deci să-nțelege

De ce murind fu Nero trist,
Nu ca-mpărat, ci ca artist.

Și bietul critic, otrăvit
D-ale slujbașilor insulte,
Trei părți din zi era silit
Mereu s-asculte

Toți iambii despre cari a zis
Că-s cei mai proști din câți s-au scris.

Din zori de zi un sclav îi sta
La cap, citind până-ndeseară;
Așa și ieri, și azi așa
Și mâine iară.
Și tot tavanul era scris
Cu versuri d-a lui Dionis.

Dar după ce-a trecut un an,
Slujbașul vine și-l vestește
Că-l iartă nobilul tiran,
Și că-l poftește
Să meargă la palat curând.
Poetul l-a primit râzând.

-„Am versuri iar! Un nou volum,
Și laude-mi spun toți Zoilii.
Să vezi! Eu cred că fac acum
Mai buni dactilii.
N-am nici un vers pocit și rău,
Și-aș vrea s-aud cuvântul tău!”

Și de pe sul, cu mult avânt,
Ies odele, încet, cu-ncetul.

Olimpic și cu glasul sfânt
Citea poetul.
Curtenii, transportați, răspund:

-„Ce-artistic, ah! și ce profund!”

-„Și tu ce zici? M-am îndreptat?”
Polixen, tremurându-i pașii,
Spre ușă pleacă, resignat,
Privind slujbașii:
-„E cheia temniții la voi?
Haid’, duceți-mă înapoi!”

Lupta vieţii

Copiii nu-nţeleg ce vor:
A plânge-i cuminţia lor.

Dar lucrul cel mai laş în lume
E un bărbat tânguitor.

Nimic nu-i mai de râs ca plânsul
În ochii unui luptător.

O luptă-i viaţa; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor.

Pe seama cui ? Eşti un nemernic
Când n-ai un ţel hotărâtor.

Tu ai pe-ai tăi ! De n-ai pe nimeni,
Te lupţi pe seama tuturor.

E tragedie-nălţătoare

Când, biruiţi, oştenii mor,

Dar sunt eroi de epopee
Când braţul li-e biruitor.

Comediant e cel ce plânge
Şi-i un neom, că-i dezertor.

Oricare-ar fi sfârşitul luptei,
Să stai luptând, căci eşti dator.

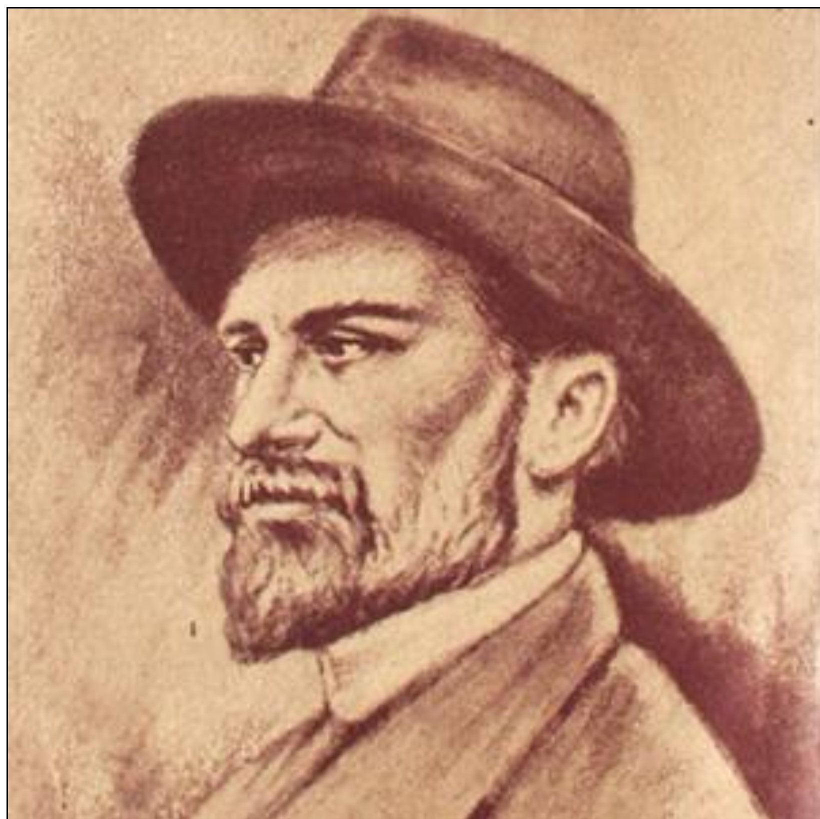
Trăiesc acei ce vreau să lupte,
Iar cei fricoşi se plâng şi mor.

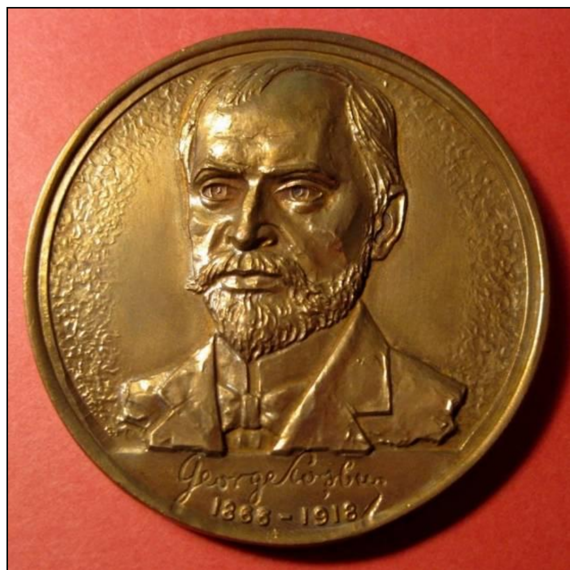
De-i vezi murind, să-i laşi să moară,
Căci moartea e menirea lor.

Doc. X

Trei zile-a stat în peşte vestitul profet Iona,
Şi-a fost el pentru asta savant ihtiolog?
Iar X e matematic şi mare pedagog
Fiindc-a stat şi dânsul trei zile prin Sorbona?
Când era mic, de dânsul prinsese groază bona:
Spunea prostii mai zdravăn decât un filolog
Iar azi cu tot refrenul: aşa-i, cum zic, mă rog,
Nu ştie domnul doctor ce-i tropicul şi zona.
De-a scris numai trei rânduri, sub nume el şi-a pus
Şi diploma, subscrisă altcum de vrun Gambrinus.
Iar de-ai vorbit cu dânsul, sunt sigur că ţi-a spus
De zece ori, că-i doctor în cosinus şi sinus.
Şi te-ai convins! Prostia e uneori un plus
Al minţii, însă mintea lui X e proastă-n minus.

GEORGE COŞBUC

Medalie la Centenar

Portret de Veress Zsuzsa, 2016 (Ulei pe pânză)

George Coşbuc

Afişe, Coşbuc – 150

Direcţia Judeţeană pentru Cultură Mureş
Biblioteca Municipală „Petru Maior”, Reghin

Organizează

Întâlnirile literare „Coşbuc – 150”

Pe urmele lui Coşbuc

Evocare George Coşbuc la aniversare
Casa Memorială George Coşbuc din Hordou
Duminică, 18 septembrie 2016, ora 15,00

Lansarea antologiei „Sunt suflet în sufletul neamului meu...”. Coşbuc – 150”, de Nicolae Băciuţ

Lecturi din creaţia proprie: Nicolae Băciuţ, Răzvan Ducan, Sorina Bloj, Gabriella Costescu, Viorica Şutu, Vanda Ani, Claudia Vodă, Piroska Hanea, Ioan Bândilă-Mărceanu, Mărioara Popovici, Mugurel Puşcaş, Zina Cengher, Ovidiu Dan, pr. Vasile Chiorean

Participă: Florin Bengean, Dinuca Burian, Rozalia Truţa, Codruţa Băciuţ, Valerica Duicu, Maria Borzan, Carmen Dobrin, Adriana Man, Lucreţia Bordaş, Zaharie Man, Dorina Bândilă, Ioan Bordaş, Ilarie Gh. Opriş, Rodica Mera

Recitaluri muzicale: Sorina Bloj, corul „Laudatio”, Năsăud

Coordonatori: Dinuca Burian, Sorina Bloj, Nicolae Băciuţ

Pe urmele lui Coşbuc – Hordou, 2016

Reuniune literară „Scumpă ţară românească”, la Gimnaziul „George Coşbuc”, 2016

Direcția Județeană pentru Cultură Mureș
Primăria orașului Sărmașu
Biblioteca Orășenească „Liviu Rusu”, Sărmașu
Biblioteca Municipală „Petru Maior”, Reghiun
ASTRA Mureș

Organizează

Întâlnirile literare „Coşbuc – 150”

Reuniunea Culturală

„Sunt suflet în sufletul neamului meu...”

Marţi, 20 septembrie 2016, ora 16,00

Evocare George Coşbuc la aniversare
Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuţ, Dimitrie Poptămaş,
Lansarea antologiei „Sunt suflet în sufletul neamului meu...”. Coşbuc – 150”, de Nicolae Băciuţ

Lecturi din creaţia proprie: Nicolae Băciuţ, Răzvan Ducan, Sorina Bloj, Gabriella Costescu, Viorica Feierdan, Viorica Şutu, Vanda Ani, Claudia Vodă, Piroska Hanea, pr. Vasile Chiorean

Recitaluri muzicale: Sorina Bloj, Angela Mariașiu, Traian Comșa

Coordonatori: Dinuca Burian, Sorina Bloj, Nicolae Băciuţ

Reuniune culturală „Sunt suflet în sufletul neamului meu...”, Sărmaşu, 2016

CUPRINS

“Sunt suflet în sufletul neamului meu...”

GEORGE COŞBUC 150

Antologie de Nicolae Băciuţ

Editura VATRA VECHE

Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul -
În ranele tale durutul sunt eu,
Şi-otrava deodată cu tine o beu
Când soarta-ţi întinde paharul.
GEORGE COŞBUC.

